Jaarstukken 2017

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave....4

Inleiding....5

Programma 1. Sociaal, welzijn en educatie....7

Programma 2. Ruimtelijke ordening, economie en wonen....21

Programma 3. Buitenruimte....28

Programma 4. Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen....34

Paragrafen....40

1. Weerstandsvermogen en risicoparagraaf....41

2. Financiering....48

3. Lokale heffingen....55

4. Onderhoud kapitaalgoederen....67

5. Grondbeleid....77

6. Verbonden partijen....81

7. Bedrijfsvoering....97

8. Interbestuurlijk toezicht....99

Jaarrekening....100

A. Overzicht van baten en lasten programma's....101

B. Balans en toelichting....108

Inleiding

Inleiding

Het jaar 2017 was het laatste volle kalenderjaar van deze bestuursperiode. In deze bestuursperiode krabbelde de economie op. Mede hierdoor, maar zeker ook door het door ons in de vorige bestuursperiode ingezette sobere maar robuuste financieel beleid, staat onze gemeente er op vele vlakken goed voor. We hebben geïnvesteerd in onze directe leefomgeving wat blijkt uit een prima voorzieningenniveau. Daarbij is het groene karakter van onze gemeente uitgebreid. We kijken meer en beter naar elkaar om. En dit alles met een sterk verbeterde financiële reservepositie en waarbij we de lasten voor onze inwoners en ondernemers niet hebben laten stijgen. We zijn er dankbaar voor dat we onze gemeente in deze staat aan een nieuw college kunnen overdragen.

Sociaal Domein

Naar elkaar omzien en er voor elkaar zijn is de kernwaarde uit ons coalitieprogramma. We zijn daarom erg blij dat uw raad in 2017 de lokale impuls jeugdhulp heeft vastgesteld. De evaluatie van het sociaal wijkteam heeft opgeleverd dat er nu extra middelen beschikbaar zijn voor maatschappelijk werk, GGZ-ondersteuning, preventie en het dementie-vraagstuk. Dit geeft onze ambitie weer om op dit gebied te willen innoveren en te verbeteren.

We kunnen stellen dat de transitie in het sociaal domein gelukt is. We beheersen het systeem goed. Het is nu zaak om te transformeren. Dit moeten we zelfbewust en daadkrachtig oppakken.

Samenwerken in de regio

Met de presentatie van de Groeiagenda 2030 is er een goed fundament gelegd om de regio door te laten groeien. De Groeiagenda moet het inhoudelijke richtsnoer zijn. De structuur waarin we met elkaar samenwerken moet ondersteunend aan de Groeiagenda zijn. Wij leveren – net als vele andere partners in ons netwerk - een substantiële bijdrage aan de Groeiagenda met een aantal Ambachtse projecten.

Economie en duurzaamheid

Onze gemeente groeit. Ook de komende jaren nog. Daarom is het aantrekken van nieuwe bedrijven en het behouden van bestaande bedrijven van groot belang. Met het doortrekken van de Antoniuslaan en het verplaatsen van het Waterbusplein zijn de randvoorwaarden gecreëerd voor de ontwikkeling van bedrijventerrein Antoniapolder.

Met het vaststellen van de Energiestrategie Drechtsteden is er een mijlpaal gezet om tot een energie neutrale regio te komen. Wij zullen daar zeker ons steentje aan bijdragen.

CAI-projecten

Samen met de stichting CAI geven we een mooie stimulans aan de Ambachtse samenleving. Nu de het Havenhoofd en het Kerkplein opnieuw zijn ingericht en er een proef is geweest met fitnesstoestellen in het Baxpark, wordt dit steeds zichtbaarder. De opening van het nieuwe zwembad komt ook weer een stap dichterbij.

Financiën

U bent van ons gewend dat we financieel scherp aan de wind varen. We hebben voor wat betreft de lokale lasten in 2017 de nullijn gehanteerd. We hebben geïnvesteerd in voorzieningen. En met dit alles sluiten we het boekjaar 2017 met een positief saldo af.

Leeswijzer

Voor u liggen de jaarstukken over het jaar 2017. De jaarstukken zijn gebaseerd op de programmabegroting 2017-2020 zoals uw raad in november 2016 vaststelde. De programmabegroting en de jaarstukken ondersteunen uw raad in haar kaderstellende en met name controlerende rol. De jaarstukken zijn ingedeeld in drie delen.

In deel I gaan we per programma in op de raadsprioriteiten. Hier geven we weer wat er op dit gebied in 2017 is gebeurd. Per programma rapporteren we financieel onder het kopje “wat heeft het gekost?” Dat doen we bij afwijkingen van plus of min € 50.000,- per taakveld. We doen dat ook op hoofdlijnen om de leesbaarheid op peil te houden. In een aantal programma’s zijn indicatoren opgenomen.

Deel II bevat de paragrafen. Hier geven we een terugblik op de paragrafen zoals opgenomen in de programmabegroting 2017-2020. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geven we een actueel overzicht van de per 31-12-2017 bestaande risico’s.

Deel III geeft de financiële rekening weer. Hierin nemen we de ontwikkeling van de financiële positie op. Daarnaast komt hier de balans aan bod, aangevuld met een toelichting.

Programma 1. Sociaal, welzijn en educatie

Programma 1. Sociaal, welzijn en educatie

We kennen in Hendrik-Ido-Ambacht een goed voorzieningenniveau op het gebied van welzijn, onderwijs, zorg, sport en recreatie. Voor onze inwoners zijn er ruime mogelijkheden tot ontmoeting, ontwikkeling, ontspanning en ondersteuning. Dit willen we op peil houden met betaalbare en bereikbare voorzieningen voor jong en oud. Door de toegenomen verantwoordelijkheid op het sociale domein werken wij actief aan de versterking van de bereikbaarheid en effectiviteit van deze voorzieningen. Hierbij zoeken we de balans met een gezond financieel beleid.

Actualiteiten en acties

Actualiteiten

Wat hebben we bereikt?

Actualiteiten programma 1 (B2017)

Kwaliteit

Van transitie naar transformatie

In de afgelopen jaren hebben we ingezet op het realiseren van een stevig zorg- en ondersteuningsaanbod voor inwoners die hieraan behoefte hebben. Om de gedecentraliseerde taken goed te organiseren hebben we de maatwerkvoorzieningen Wmo en de inkoop en uitvoering tweedelijnsaanbod jeugd regionaal belegd. Op lokaal niveau hebben we het sociaal wijkteam en het brede jeugdteam ingericht voor de algemene voorzieningen Wmo, informatie en ondersteuning, de ambulante jeugdhulp en de toegang tot de zorgmarkt. Deze teams verzorgen dit aanbod in nauwe samenwerking met lokale organisaties, onderwijs, huisartsen, kerken, politie, vrijwilligers, etc.

In 2017 is deze opzet verder verstevigd en zijn initiatieven ontwikkeld om lokaal invulling te geven aan de transformatie in het sociale domein. In de eerste plaats gebeurde dit door lokaal te investeren in het sociaal wijkteam en in het jeugdteam Een voorbeeld van transformatie in de lokale jeugdhulp was de verbreding van het preventieve aanbod, zoals het uitbreiden van activiteiten voor kinderen van 12-16 jaar en het stimuleren van sportaanbod voor een specifieke doelgroep. De gemeenteraad heeft hiervoor de lokale impuls jeugdhulp vastgesteld.

Daarnaast hebben we in 2017 stappen gezet om het netwerk rond ondersteuning en zorg nog beter in beeld te brengen door te starten met de ontwikkeling van een sociale kaart.

Maatschappelijke participatie statushouders

In 2017 hebben we een lokaal aanbod ontwikkeld om statushouders welkom te heten in onze gemeente. Om hen wegwijs te maken, te stimuleren in hun Nederlandse taalvaardigheid, zo spoedig mogelijk werk of een dagbesteding te vinden en op die manier een succesvolle integratie mogelijk te maken. Hierin hebben we verbindingen gelegd met lokale en regionale organisaties, het onderwijs en vrijwilligers. Het sociaal wijkteam heeft in de begeleiding van statushouders een centrale rol gekregen.

De gemeentelijke taakstelling voor de huisvesting van statushouders is in omvang substantieel

teruggebracht.

Dementievriendelijke gemeente

In 2017 is het activiteitenplan vastgesteld om de ontwikkeling tot dementievriendelijke gemeente verder vorm te geven. In de uitvoering van dit plan kwamen de volgende thema's aan de orde: ketenzorg dementie, versterking van de positie van inwoners met de diagnose dementie, versterking van de positie en ontlasten van mantelzorgers, participatie van inwoners met diagnose dementie en verbreding van kennis in de samenleving over dementie.

Aanpak van personen met verward gedrag

De afgelopen jaren is de maatschappelijke aandacht voor personen met verward gedrag om verschillende redenen toegenomen. Incidenten met personen met verward gedrag kunnen een forse invloed hebben op verwanten en buren, of op de samenleving als geheel. In 2017 is een bestuursopdracht en een ontwikkelagenda vastgesteld door de colleges in de regio Zuid-Holland Zuid om een goed sluitende aanpak te ontwikkelen voor de ondersteuning van mensen met verward gedrag.

Het aantal meldingen in Hendrik-Ido-Ambacht lijkt - ten opzichte van de overige Drechtstedengemeenten- mee te vallen, mede door de aanwezigheid van de GGZ-medewerker in het Sociaal Wijkteam en de samenwerking met de netwerkpartners zoals huisartsen, corporaties, politie en hulpverlening.

Actualiteiten en acties

Acties

Wat hebben we bereikt?

Cultuureducatie

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

Na het faillissement van ToBe is de relatie met ToBe beëindigd. In 2017 is de financiële afwikkeling afgerond.

Voor cultuureducatie is gekozen voor samenwerking met de lokale partners. De coördinatie van de activiteiten wordt verzorgd door Hi5Ambacht. Onder regie van Hi5Ambacht worden met veelal lokale aanbieders cultuureducatie en muzieklessen verzorgd zowel binnenschools als buitenschools.

Vanuit de regeling Cultuur met Kwaliteit is een landelijke subsidie toegekend voor de uitvoering van een plan van aanpak. In dit plan van aanpak worden o.m. scholen in de gelegenheid gesteld om intern cultuurcoördinatoren op te leiden.

Dagbesteding

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

Op het nieuwe Jeugdspeelpark (JSP) gaan de zorgaanbieders Syndion, Happy Move, Horses & Co en De Blije Borgh aan de slag met verschillende vormen van dagbesteding en dagopvang. Dit gebeurt nadat de bouw van het zorggebouw op het park is afgerond. De opening van het JSP was gepland in 2017, maar de opening vindt nu plaats voor de zomer van 2018.

Drechtwerk

Portefeuillehouder: Flach André

Kwaliteit

Door de invoering van de Participatiewet heeft Drechtwerk in 2014 een nieuwe koers heeft ingezet. Deze transitiestrategie houdt in dat de Besloten Vennootschappen (BV) van Drechtwerk zo veel mogelijk in de markt worden gezet of worden afgebouwd. De instroom in de Wet Sociale Werkvoorziening is gestopt en daarmee ook de instroom van WSW'ers. Eind 2017 heeft Drechtwerk nog 1.133 SW-medewerkers in dienst waarvan 39 uit Hendrik-Ido-Ambacht. Drechtwerk stimuleert dat zo veel mogelijk medewerkers in reguliere bedrijven en sociale ondernemingen worden geplaatst.

Resultaten 2017

De eerste burap 2017 van Drechtwerk liet een negatieve bijstelling van het jaarresultaat zien. Het slechtere resultaat wordt onder andere veroorzaakt door een lagere Rijkssubsidie (naar aanleiding van de meicirculaire) en een lagere gemiddelde uitstroom van SW-medewerkers. Dit is een structureel effect dat ook komende jaren doorwerkt. Ook is in 2017 sprake de omzet uit detacheringen lager. Gelet op deze negatieve ontwikkelingen heeft het Algemeen Bestuur (AB) besloten tot een extra gemeentelijke bijdrage van € 1,63 miljoen. Voor Hendrik-Ido-Ambacht betekent dit een extra last van € 56.000.

Transitiestrategie

Het AB heeft in juli 2017 de voortgang van de transitiestrategie van Drechtwerk besproken en daaraan gerelateerd ook de ontwikkelingen in het participatiebeleid. Daarbij is het bestuur tot de conclusie gekomen dat de ingezette strategie, het min of meer opheffen van de organisatie, moet worden herijkt binnen de uitgangspunten die de Drechtraad eind 2014 heeft vastgesteld. Vanuit dat perspectief heeft het bestuur besloten de onderzoekstrajecten voor de verzelfstandiging van DrechtstedenActief (DSA) en DrechtwerkGroen te stoppen. Ook blijven de resterende aandelen van FrisFacilitair in eigendom. In de tweede helft van het jaar heeft de directie de visie, missie en strategie van Drechtwerk geactualiseerd, met als doel de prestaties te verbeteren. Dat heeft geleid tot een strategieplan dat in oktober aan het AB is gepresenteerd. In de daarop volgende maanden is gestart met de implementatie van dit plan. Onder andere wordt samen met de Sociale Dienst Drechtsteden een Besloten Vennootschap ingericht, die tot doel heeft zowel SW'ers als mensen uit de bijstand te detacheren. In 2017 zijn de voorbereidingen voor deze BV getroffen. De vennootschap gaat in 2018 van start.

Inkomensondersteuning

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

Voorzichtige daling van het bestand

Sinds de zomer van 2017 vertaalt het herstel van de economie zich in een voorzichtige daling van het aantal bijstandsgerechtigden in de Drechtsteden. Dankzij de aantrekkende economie neemt het aantal vacatures toe. Tegelijkertijd is de tendens dat het steeds moeilijker wordt om een goede match te maken tussen de uitkeringsgerechtigde en de vacature.

De SDD zet een breed instrumentarium in om het aantal bijstandsgerechtigden niet verder op te laten lopen. Zo wordt ingezet op preventie, bijvoorbeeld door schoolverlaters actief te ondersteunen. Daarnaast wordt op verschillende manieren de uitstroom naar werk gestimuleerd. Omdat statushouders over het algemeen een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben, is de SDD in 2017 gestart met de Impuls Statushouders, wat de integratie en participatie van statushouders moet versnellen. Deze impuls loopt nog door in 2018.

In de onderstaande tabel is de ontwikkeling van het aantal uitkeringsgerechtigden weergegeven voor de periode 2014 tot 1 januari 2018. Vanaf 1 januari 2017 vertoont de ontwikkeling van het aantal uitkeringsgerechtigheden in de Drechtsteden een dalende trend. Het aantal ontwikkelt zich gunstiger dan het aantal waarmee de SDD in de geactualiseerde begroting 2017 rekende. De daling van het bijstandsvolume is landelijk gezien uitzonderlijk. De meeste gemeenten kennen nog een stijgend volume in 2017.

Aantal uitkeringsgerechtigden	1-jan-14	1 jan 15	1 jan 16	1 jul 16	1-jan-17	1 jul 17	1 jan 18
Regio DS	5.463	6.053	6.293	6.639	6.670	6.645	6537
HIA	242	270	290	295	315	322	321

Daling van het financieel tekort

De daling van het aantal bijstandsgerechtigden vertaalt zich uiteraard ook naar een financieel voordeel. Bij de eerste bestuursrapportage van de GR Drechtsteden was een kort op de bijstandsuitkeringen van € 11,4 miljoen opgenomen. Het verwachte tekort daalt in de tweede bestuursrapportage naar € 9,5 miljoen. Het geprognosticeerde tekort daalt dus met € 1,9 miljoen.

Via de zogenaamde Vangnetuitkering biedt het Rijk financiële compensatie aan gemeenten bij grote tekorten op het budget Inkomensondersteuning. In 2017 hebben wij een aanvraag voor de Vangnetregeling ingediend voor boekjaar 2016. Deze aanvraag is door het Rijk toegekend.

Jeugdhulp

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

In Hendrik-Ido-Ambacht wordt hulp en ondersteuning aan jeugd en gezin verzorgd vanuit een breed Jeugdteam. Het Jeugdteam biedt advies, hulp en ondersteuning en verzorgt de toegang tot specialistische zorg. Het Jeugdteam werkt nauw samen met lokale voorzieningen als het Sociaal Wijkteam, onderwijs, voorschoolse voorzieningen, huisartsen, jongerenwerk en Hi5Ambacht. Hierdoor wordt de integraliteit van het hulp- en ondersteuningsaanbod maximaal bevorderd.

In 2017 is de triage binnen het jeugdteam versterkt, waarbij jeugdprofessionals, de jeugdarts en GZ-psycholoog intensief samenwerken. Na de vaststelling van de Lokale impuls jeugdhulp in de gemeenteraad zijn in het najaar van 2017 pilots opgestart om het aanbod van Hi5 voor jongeren van 12-16 jaar uit te breiden, de verbinding met het voortgezet onderwijs in Zwijndrecht te versterken, een voetbalteam voor autisten te starten en het jeugdteam door scholing verder te versterken.

Jongeren in de openbare ruimte

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

In 2016 zijn de kaders voor het realiseren van een ontmoetingsplek opgesteld. Op basis van deze kaders wees het college in het voorjaar van 2017 een voorkeurslocatie aan. Na een informatieavond heeft het college besloten om de procedure op te schorten en eerst met bewoners en jongeren in gesprek te gaan over alternatieve plaatsen en hoe om te gaan met de gemelde overlastsituaties. In een klankbordgroep centrumgebied De Volgerlanden kwamen verschillende bewoners vanuit het centrumgebied een keer per maand samen onder voorzitterschap van de portefeuillehouder sociaal. In dit overleg werd gezocht naar oplossingen en verbeterpunten. De klankbordgroep heeft gewerkt aan een overdrachtsdocument voor het nieuwe college.

Maatwerkvoorzieningen Wmo

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

In de commissievergaderingen van 18 april 2017 en 20 november 2017 is de raadscommissie WOS via de 3D-rapportages geïnformeerd over aantallen indicaties en cliëntaantallen maatwerkvoorzieningen Wmo, Jeugd en Participatiewet 2017.

Begin 2017 hebben de manager Zorg, medewerkers van de afdeling inkoop van de SDD, de gemeente en de coördinator van het Sociaal Wijkteam bekeken welke knelpunten er lokaal spelen en in hoeverre hier met de inkoop van maatwerkvoorzieningen Wmo in kan worden voorzien.

In het tweede kwartaal 2017 is de B.V. Stroomlijn, de regionale regiecentrale voor doelgroepenvervoer van start gegaan. Bij deze regiecentrale vindt de coördinatie van het voormalig Awbz-vervoer voor de Drechtsteden plaats.

De SDD heeft in 2017 gewerkt aan de verbetering van de communicatie met de cliënten en de Sociale Wijkteams met als resultaat een nieuwe website en het aanwijzen van vaste aanspreekpunten per gemeente voor de Sociale Wijkteams. Ook is het lokaal spreekuur van het A-

team (formulierenbrigade) in Hendrik-Ido-Ambacht in 2017 voortgezet.

Verder heeft de SDD een algemene Wmo-folder gemaakt voor potentiële gebruikers van Wmo-maatwerk en is een nieuwe Wmo-krant uitgebracht.

Voor de maatwerkproducten van de SDD in 2017 vonden de volgende ontwikkelingen in cliënten en kosten in 2017 plaats:

- De SDD heeft in 2017 aan I&O research gevraagd om een bestandsanalyse te doen van het Wmo-cliëntenbestand van de SDD
- Bij huishoudelijke ondersteuning heeft in 2017 een daling van het aantal cliënten op Drechtstedenniveau plaatsgevonden
- De CAO Thuiszorg 2017 gaat mogelijk leiden tot een stijging van de kosten van inkoop van het product huishoudelijke ondersteuning in 2018
- Bij begeleiding en dagbesteding is het aantal cliënten in de Drechtsteden gestegen, mogelijk door de afschaffing van de eigen bijdrage in 2017. Dit leidde tot een tekort in baten en kosten. We verwachten dat dit bij ongewijzigd beleid in 2018 verder zal toenemen
- De SDD is met de regiogemeenten in overleg welke maatregelen genomen kunnen worden om deze kostenontwikkelingen op te vangen
- Het Drechtstedenbestuur besloot om medio 2018 te stoppen met het tijdelijke maatwerkproduct huishoudelijke hulp toelage vanwege het wegvallen van financiering door het Rijk. Dit product werd in 2017 door de SDD aangeboden als werkgelegenheidsbevorderende maatregel.
- Voor het maatwerkproduct Beschermd Wonen is in 2016 gestart met de pilot en het maatwerkproduct Beschermd Thuis. Hierbij gaan intramurale GGZ-cliënten met een persoonlijk ondersteunings- en begeleidingsplan zelfstandig wonen. Dit levert een positief saldo op de gemeentelijke middelen voor Beschermd Wonen op, maar leidt de komende jaren tot een verdere stijging van de kosten van het maatwerkproduct begeleiding.

Voor de bekostiging van de producten begeleiding en dagbesteding besloot het Drechtstedenbestuur in 2017 dat de regionale financiële solidariteit wordt verlengd tot en met 2019.

Onderwijshuisvesting

Portefeuillehouder: Flach André

Kwaliteit

In de raadsvergadering van december 2017 heeft de raad ingestemd met het loslaten van de clustergedachte. Ook besloot de raad dat zowel de VVOGG op Kruiswiel als SOPHIA aan de Jan Wissenslaan nieuwbouw krijgt. De gemeente neemt het bouwheerschap over van de VVOGG.

Participatieplekken

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

In het kader van de participatiewet zijn in de Drechtsteden participatieplekken in het leven geroepen. Dit zijn plekken bij leerwerkbedrijven voor mensen die een afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Het gaat om de groep mensen die maximaal in staat is om 50% van het wettelijk minimumloon te verdienen. In Hendrik-Ido-Ambacht worden de participatieplekken aangeboden door de leerwerkbedrijven Ambachtse Bedrijven en kringloopwinkel Hebbes. In augustus 2017 waren er 21 mensen actief op een participatieplek in onze gemeente. Het bleek in 2017 steeds lastiger om de plekken op te vullen. Dat heeft hoofdzakelijk twee redenen: (1) om diverse redenen stoppen actieve deelnemers en (2) de instroom van nieuwe kandidaten verloopt steeds moeizamer. De gemeenteraad is eind augustus 2017 per memo geïnformeerd over deze en andere ontwikkelingen. Hieronder in het kort de hoofdlijnen uit deze memo:

Ontwikkelingen:
- *stop instroom*: tot 2017 had onze regio jaarlijks de doelstelling om 800 tot 1100 kandidaten op een participatieplek te plaatsen. In de praktijk bleek dat om verschillende redenen lastig te realiseren. De doelgroep blijkt moeizaam te motiveren om (duurzaam) deel te nemen aan participatieplekken. Daarom is bij de geactualiseerde begroting GR Drechtsteden 2017 de regionale doelstelling bijgesteld tot 600 plaatsingen. Op 8 mei 2017 werd bekend dat deze doelstelling is gehaald. Omdat in de begroting niet meer ruimte was dan deze 600 plekken, konden er vanaf dat moment geen inwoners meer instromen op een participatieplek bij één van de leerwerkbedrijven in de regio.

- *Doorontwikkeling participatieplekken:* in het derde kwartaal van 2017 heeft de SDD een maatschappelijke-kosten-baten-analyse (MKBA) van de participatieplekken uitgevoerd. Eerder is een MKBA uitgevoerd in 2016. Naar aanleiding daarvan zijn regionaal in 2017 maatregelen in de organisatie en uitvoering doorgevoerd. De nieuwe MKBA moet uitwijzen in hoeverre die maatregelen effect hebben. Daarnaast is de SDD ook in gesprek met de zes gemeenten, de matchingsunits en de leerwerkbedrijven in de regio over de doorontwikkeling van de participatieplekken.

- *Daling participanten (lokaal)*: het bedrijf Visser Groen is medio 2017 overgenomen door een ander bedrijf en daarmee is een einde gekomen aan het aanbieden van participatieplekken. De participanten die daar actief waren zijn ondergebracht bij andere leerwerkbedrijven. Daarnaast zijn er enkele participanten bij Ambachtse Bedrijven overgeplaatst naar Wmo-dagbesteding. Dit in het kader van de transformatie Normaliseren Wonen en Dagbesteding in Beschermd Wonen.

Sociaal wijkteam

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

In 2017 vond de evaluatie van het Sociaal Wijkteam plaats. Hieruit bleek de evaluatie is gebleken dat het Sociaal Wijkteam na twee jaar functioneren een centrale rol heeft ingenomen in de ondersteuning van inwoners van 23 jaar en ouder van Hendrik-Ido-Ambacht. Uit een benchmark en een cliënttevredenheidsonderzoek bleek dat het Sociaal Wijkteam goed scoort ten opzichte van vergelijkbare teams in de regio Rijnmond. Ook bleek dat cliënten het ondersteuningsaanbod positief weten te waarderen. Aandachtspunten die uit de evaluatie naar voren kwamen waren:

werkdruk, communicatie, netwerkontwikkeling, aandacht voor dementie en aandacht voor preventie. Voor deze zaken zijn tot eind 2018 extra middelen beschikbaar gesteld. Met deze middelen zijn de formatie Algemeen Maatschappelijk Werk en voor GGZ-ondersteuning tijdelijk uitgebreid. Daarnaast heeft extra inzet op dementie plaatsgevonden via een aandachtfunctionaris dementie en is een aanzet gemaakt voor de ontwikkeling van preventief aanbod. Daarnaast vond een verbetering van de huisvestingssituatie van het Sociaal Wijkteam plaats door in het gemeentehuis stiltewerkplekken voor het personeel van het SWT te realiseren.

Voor het verbeteren van de dienstverlening aan cliënten en het beheersbaar houden van de werkdruk is eind 2017 gestart met een digitale meldingenmodule.

Tot slot is het Sociaal Wijkteam vanaf het tweede kwartaal van 2017 ingezet voor de ondersteuning van statushouders.

Volksgezondheid

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

Op basis van vraag en behoefte vanuit het Sociaal Wijkteam en het Jongerenwerk voerden we in 2017 concrete acties uit om de gezondheid van met name kwetsbare jongeren en ouderen te bevorderen. Interventies op het gebied van alcoholpreventie met het jongerenwerk en sportverenigingen, de uitwerking van de resultaten van het mystery-onderzoek bij alcoholverstrekkers, het bevorderen van een rookvrije generatie, cursussen en/of trainingen die de weerbaarheid van jeugd bevorderen, valpreventie, beweegactiviteiten en gezondheidsadviezen door een diëtist op de gezondheidsdag voor ouderen, gezonde school activiteiten, gezonde leefstijl bevorderen bij jongeren en ouderen, voorlichtingsactiviteiten over dementie en voorlichting voor kwetsbare zwangeren. Dit stemt overeen met de lokale paragraaf die hoort bij de Regionale Gezondheidsnota 2016-2019.

Om de gezondheid van met kwetsbare jongeren en ouderen te bevorderen zijn in 2017 concrete acties uitgevoerd op basis van vraag en behoefte vanuit het Sociaal Wijkteam en het Jongerenwerk. Interventies op het gebied van alcoholpreventie met het jongerenwerk en sportverenigingen, uitwerking van de resultaten van het mystery-onderzoek bij alcoholverstrekkers, rookvrije generatie bevorderen, cursussen en/of trainingen die de weerbaarheid van jeugd bevorderen, valpreventie, beweegactiviteiten en gezondheidsadviezen door een diëtist op de gezondheidsdag voor ouderen, gezonde school activiteiten, gezonde leefstijl bevorderen bij jongeren en ouderen, voorlichtingsactiviteiten over dementie en voor kwetsbare zwangeren. Dit is in overeenstemming met de lokale paragraaf die hoort bij de Regionale Gezondheidsnota 2016-2019.

Vrijwillige inzet

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

Als gemeente ondersteunen en maken we in praktische zin initiatieven en/of ideeën van vrijwilligersorganisaties mogelijk. Zo zijn we in samenwerking met Ambacht Samen en weekblad De Brug in juni 2017 een maandelijkse vrijwilligersrubriek gestart. Het is bedoeld om waardering uit te spreken richting vrijwilligers en het biedt vrijwilligersorganisaties de mogelijkheid om

vrijwilligersvacatures onder de aandacht te brengen. Daarnaast is in 2017 een deel van het budget voor vrijwilligersondersteuning ingezet voor de vrijwilligersactiviteiten rondom de integratie van statushouders in Hendrik-Ido-Ambacht.

Waardering mantelzorgers

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

Ook in 2017 heeft de gemeente uitvoering gegeven aan de beleidsnota 'waarderen en ondersteunen mantelzorgers 2016-2018'. Op basis van die nota is in 2017 op verschillende manier ondersteuning geboden aan mantelzorgers (respijtzorg). De gemeente bood in samenwerking met zorgaanbieders Syndion en De Blije Borgh de volgende voorzieningen aan: logeervoorziening voor jongeren (Syndion), indicatieloze dagbesteding en een logeervoorziening (De Blije Borgh). In 2017 is zowel aan De Blije Borgh en MEE Drechtsteden een incidentele subsidie verleend. De vraag naar respijtzorgvoorzieningen was in beide gevallen groter dan geboden kon worden op basis van de reguliere subsidie die wij als gemeente verlenen. Naast ondersteuning hebben we in 2017 waardering uitgesproken naar mantelzorgers door het mantelzorgcompliment, een AmbachtPas met een saldo van 100,-. In 2017 werd het compliment door een record aantal mantelzorgers aangevraagd (bijna 500x). Dit heeft ook uitwerking op het budget. Waar in 2015 en 2016 nog sprake was van onderbesteding, is in 2017 voor het eerst het volledige budget voor ondersteuning en waardering mantelzorgers besteed.

Zwembad

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

De realisatie van een nieuw zwembad is één van de prioriteiten van ons college. In 2015 hebben wij gesprekken gevoerd met de stichting CAI-fonds over de toekomst van zwembad De Louwert en een mogelijke financiële bijdrage van het CAI-fonds daarin. Dankzij de financiële bijdrage van het CAI-fonds hebben we in 2016 een start kunnen maken met de realisatie van een nieuw te bouwen binnenzwembad en de renovatie van het buitenbad. In 2016 zijn de kaders hiervoor door de raad vastgesteld. In 2017 zijn de bouw en renovatie van het buitenbad en de exploitatie van het zwembad gegund. Het bestemmingsplan is vastgesteld. De raad heeft het benodigde krediet toegekend en samen met de exploitant en bouwer is een start gemaakt met het ontwerp.

Actualiteiten en acties

Verbonden partijen - ontwikkelingen

Wat hebben we bereikt?

Dienst Gezondheid en Jeugd

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

De Dienst Gezondheid & Jeugd (DG&J) is voor 17 gemeenten in Zuid-Holland Zuid de gemeentelijke basisvoorziening voor publieke gezondheid. Ook borgt de dienst voor deze gemeenten het recht op onderwijs en treedt het op bij rampen en crises, wanneer de publieke gezondheid wordt bedreigd. De activiteiten van DG&J hebben tot doel sociaaleconomische gezondheidsverschillen te verkleinen en ontwikkelingskansen van onze inwoners te vergroten. De taken die DG&J uitvoert, zijn vertaald naar zes programma's waaronder Publieke Gezondheid, Maatschappelijke Zorg en Jeugdgezondheidszorg.

Organisatieontwikkeling

Het Algemeen Bestuur (AB) heeft medio 2017 besloten Veilig Thuis ZHZ als een zelfstandig cluster onder te brengen in de Dienst Gezondheid & Jeugd. Daarmee komt een einde aan de tijdelijke projectorganisatie, die vanaf 2015 gezamenlijk met Jeugdbescherming West werd gevormd. In de tweede helft van 2017 zijn diverse actie in gang gezet om het nieuwe cluster Veilig Thuis per 1 januari 2018 operationeel te hebben. Zo is een organisatieplan opgesteld, is de Gemeenschappelijke Regeling aangepast en de begroting 2018 gewijzigd. In de eerste helft van dit jaar is ook het onderzoek naar de optimale positionering van de Regionale Ambulance Voorziening (RAV) afgerond. Op basis van dat onderzoek heeft het AB besloten een coöperatieve vereniging op te richten met twee ziekenhuizen, namelijk het Erasmus MC en het Albert Schweitzer Ziekenhuis. In augustus is hiervoor een intentieovereenkomst ondertekend. De deelname in de coöperatie is eind 2017 voor een zienswijze voorgelegd aan de gemeenteraden. De samenvoeging van de meldkamers van Rijnmond en Zuid Holland Zuid is in 2017 nog niet gerealiseerd. De belangrijkste oorzaak hiervoor ligt bij de complexe implementatie met het nieuwe C2000 communicatiesysteem.

Financieel

Bij de primaire begroting 2017 ging DG&J uit van een positief resultaat van € 262.000. In die begroting was echter nog geen rekening gehouden met de gevolgen van de stijging van de pensioenpremies. Ook is per januari 2017 de cao gemeenteambtenaren 2016-2017 ingegaan, waardoor de salarislasten zijn toegenomen. De dienst heeft een aantal maatregelen genomen om deze tegenvallers te compenseren, zodat DG&J dit boekjaar toch binnen de begroting sluit.

Governance

Het Algemeen Bestuur heeft in de eerste helft van dit jaar ingestemd met een plan van aanpak om de governance te verbeteren. 'Governance' is een breed begrip waarachter vraagstukken schuil gaan op het gebied van de bestuurlijke- en ambtelijke structuur van de organisatie en de manier van sturing. Doel van dit plan voor dit traject is het vertrouwen in DG&J en de samenwerking te versterken. In het afgelopen jaar is in het Algemeen Bestuur vooral de discussie gevoerd over de visie op de inhoudelijk belangrijke thema’s. Daarnaast zijn aangepaste regels aan het bestuur voorgelegd en geïmplementeerd, zoals het Reglement van orde voor het dagelijks bestuur en het Delegatiebesluit.

Uitvoering decentralisaties Wmo en Jeugd: transformatie en financiën

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

De Serviceorganisatie Jeugd (SOJ) en de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) voeren sinds 1 januari

2015 voor Hendrik-Ido-Ambacht een deel van de Jeugd- en Wmo-taken uit. Bij de voorbereidingen op de decentralisaties was de aanname dat met transformatie en innovatie de instroom in zware zorg zou verminderen, en daarmee de afname van de rijksmiddelen zou worden opgevangen.

Jeugdhulp

In plaats van een afname of stabilisatie van het aantal cliënten in de jeugdhulp, zien we in 2017 een stijging van de zorgvraag. In de eerste maanden van het jaar werd al vroeg duidelijk dat het budget voor jeugdhulp ook dit jaar ontoereikend zou zijn. In maart waren al 16 cliëntenstops ingesteld vanwege het bereiken van het budgetplafond. Om in 2017 de continuïteit van de jeugdhulp te waarborgen heeft het Algemeen Bestuur (AB) in 2017 eenmalig € 5,4 miljoen extra beschikbaar gesteld voor de regionale zorgmarkt. Dit wordt gedekt vanuit een extra financiële bijdrage van de 17 gemeenten. Hiervoor is een begrotingswijziging opgesteld die voor een zienswijze aan de gemeenteraden is voorgelegd. Voor Hendrik-Ido-Ambacht betekent dit in 2017 een extra last van € 280.583.

De Serviceorganisatie heeft in de tweede helft van 2017, in opdracht van het AB, een Meerjarenperspectief 2018-2021 opgesteld met daaraan een realistische begroting gekoppeld. Het meerjarenperspectief stippelt een koers uit die ertoe moeten leiden dat de jeugdhulp in onze regio transformeert en in een aantal jaren binnen de financiële kaders van de rijksbijdrage komt. Uitgangspunt in het Meerjarenperspectief is een verschuiving naar de 'voorkant': voor de individuele gemeenten ontstaan zo meer sturingsmogelijkheden. Inzet is om in 2022 uit te komen met de middelen die het Rijk beschikbaar stelt. De interventies liggen op drie niveaus, te weten het preventieve voorveld, de toegang tot de specialistische jeugdhulp en de regionale zorgmarkt. Deze interventies hebben een sterke onderlinge relatie; een integrale benadering is dus van belang.

Wmo

Ook in 2017 heeft de SDD veel aandacht besteed aan een verdere transformatie van de Wmo. Primaire insteek bij deze transformatie is kwaliteitsverbetering en keuzevrijheid voor de klant. Belangrijk uitgangspunt bij de transformatie van de Wmo is dat de cliëntervaringen niet verslechteren. Uit onderzoek blijkt dat cliënten van de Wmo nog steeds voornamelijk positief zijn. Een van de producten waar aan gewerkt werd,is de dagbesteding. Samen met de zorgaanbieders zijn twee nieuwe varianten ontwikkeld: belevingsgericht intensief en arbeidsmatig intensief. Voor beschermd wonen wordt de transformatie (per juli 2017) onder verantwoordelijkheid van centrumgemeente Dordrecht ingevoerd.

De ontwikkeling van Wmo maatwerkvoorzieningen blijft moeilijk te duiden. Het aantal personen dat gebruik maakt van individuele begeleiding en dagbesteding blijft vanaf medio 2016 stijgen. Het aantal personen dat gebruik maakt van huishoudelijke ondersteuning lijkt te stabiliseren. In de eerste helft van 2017 heeft de SDD de Wmo geëvalueerd. Daarbij is onder andere gekeken naar de redenen van de bestandsontwikkeling huishoudelijke ondersteuning, individuele begeleiding en dagbesteding. Ook zijn de effecten van de eerder genomen maatregelen met betrekking tot de eigen bijdragen onderzocht.

In 2015 en 2016 kenden we financiële overschotten op de Wmo. In 2017 zien we echter dat het Wmo budget onder druk staat. Bij de meicirculaire 2017 werd duidelijk dat de middelen die vanuit het Rijk beschikbaar worden gesteld, voor 2017 en komende jaren enigszins stijgen. Voor 2017 heeft dit, naast de loon- en prijscompensatie, onder andere te maken met het onderbrengen van huishoudelijke ondersteuning voor Wlz cliënten naar de Wet Langdurige Zorg (Wlz).

Indicatoren

Welzijn

Vrijwillige indicatoren	0-waarde (2015)	Actuele waarde (2017)	ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde	Bron
Oordeel inwoners over voorziening				
Gezondheidsvoorzieningen	79%	79%	Stijging	OCD
Welzijnsvoorzieningen	58%	54%	Stijging	OCD

Educatie

Verplichte indicatoren	0-waarde (2016)	Actuele waarde (2017)	ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde	Bron
Verzuim en schoolverlaters				
Absoluut verzuim	0.39	0	Gelijk	DUO
Per 1.000 leerlingen				
Relatief verzuim	16.18	15.66	Gelijk	DUO
Per 1.000 leerlingen				
Percentage vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	1.8% (2013)	1.4% (2014)	Daling	DUO
Sportdeelname				
Percentage sporters	55% -2014	54% -2015	Stijging	OCD
Vrijwillige indicatoren	**0-waarde (2015)**	**Actuele waarde -2017**	**ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde**	**Bron**
Oordeel inwoners over voorziening				
Onderwijs in het algemeen	80%	70%	Stijging	OCD
Culturele voorziening	55%	53%	Gelijk	OCD
Sportvoorziening	80%	83%	Stijging	OCD

Wat heeft het gekost?

Bedragen x1000

Exploitatie	Prim.begrot. 2017	Begrot.wijz.2017	Begrot.totaal 2017	Realisatie 2017	Saldo

					2017
Lasten					
4.2 - Onderwijshuisvesting	**1.315**	**5**	**1.320**	**1.279**	**42**
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	**1.044**	**123**	**1.166**	**1.143**	**23**
5.1 - Sportbeleid en activering	**998**	**-7**	**991**	**982**	**9**
5.2 - Sportaccommodaties	**1.154**	**853**	**2.007**	**1.144**	**863**
5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	**1.144**	**-193**	**951**	**932**	**19**
5.6 - Media	**528**	**0**	**528**	**523**	**4**
5.71 - (openlucht) recreatie	**508**	**15**	**523**	**503**	**20**
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	**1.403**	**321**	**1.724**	**1.691**	**34**
6.2 - Wijkteams	**1.474**	**108**	**1.582**	**1.514**	**68**
6.3 - Inkomensregelingen	**5.205**	**461**	**5.666**	**5.772**	**-106**
6.4 - Begeleide participatie	**1.104**	**39**	**1.143**	**1.158**	**-16**
6.5 - Arbeidsparticipatie	**497**	**18**	**515**	**454**	**61**
6.6 - Maatwerkvoorzieningen (WMO)	**563**	**-134**	**429**	**292**	**137**
6.71 - Maatwerkdienstverlening 18+	**2.888**	**98**	**2.986**	**2.946**	**40**
6.72 - Maatwerkdienstverlening 18-	**3.710**	**474**	**4.184**	**4.022**	**162**
6.81 - Geëscaleerde zorg 18+	**49**	**-262**	**-213**	**-600**	**387**
6.82 - Geëscaleerde zorg 18-	**757**	**86**	**843**	**785**	**58**
7.1 - Volksgezondheid	**1.392**	**-78**	**1.314**	**1.359**	**-45**
Totaal Lasten	**25.732**	**1.926**	**27.658**	**25.898**	**1.760**
Baten					
4.2 - Onderwijshuisvesting	**-27**	**9**	**-18**	**-23**	**5**
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	**-26**	**-88**	**-114**	**-93**	**-21**
5.1 - Sportbeleid en activering	**-502**	**1**	**-501**	**-500**	**-1**
5.2 - Sportaccommodaties	**-61**	**0**	**-61**	**-62**	**0**
5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	**-603**	**-381**	**-984**	**-984**	**0**
5.71 - (openlucht) recreatie	**0**	**0**	**0**	**-4**	**4**
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	**-48**	**0**	**-48**	**-101**	**53**
6.2 - Wijkteams	**0**	**-58**	**-58**	**-58**	**1**
6.3 - Inkomensregelingen	**-3.827**	**-107**	**-3.934**	**-3.977**	**43**
Totaal Baten	**-5.094**	**-623**	**-5.718**	**-5.803**	**85**

Resultaat	**20.637**	**1.303**	**21.940**	**20.095**	**1.845**

Programma 2. Ruimtelijke ordening, economie en wonen

Programma 2. Ruimtelijke ordening, economie en wonen

Hendrik-Ido-Ambacht is een gemeente met een dorps karakter en goede voorzieningen in een rustige woon- en leefomgeving in een stedelijke regio. Onze inwoners ervaren de gemeente als aangenaam om in te wonen. Om dit prettige woonklimaat ook voor de toekomst te behouden, is het van belang om de voorzieningen op peil te houden en te zorgen voor een goed en aantrekkelijk werkklimaat. Daarbij gaat het niet alleen om de mensen met wie we onze huidige gemeenschap vormen, maar ook om de mensen die de samenleving na ons voort moeten zetten. Daarom willen we op een duurzame manier met onze leefomgeving omgaan.

Actualiteiten en acties

Actualiteiten

Wat hebben we bereikt?

Actualiteiten programma 2 (2017)

Kwaliteit

Ruimtelijke ontwikkeling

De ruimtelijke kwaliteit van onze gemeente is voor iedereen zichtbaar. Wij maken daarom bij ruimtelijke ontwikkelingen en bij de inrichting en het beheer van de openbare ruimte zorgvuldige en duurzame afwegingen in het belang van onze inwoners en bedrijven. De projecten uit de structuurvisie 'Waar de Waal stroomt' en het project De Volgerlanden leveren een belangrijke bijdrage aan onze doelstellingen en bepalen daarom voor een belangrijk deel de gemeentelijke agenda in deze collegeperiode. Naast deze projecten wordt tevens ruimte gecreëerd voor kwalitatieve initiatieven uit de samenleving.

In de Landschapstafel IJsselmonde worden op basis van coproductie en co-financiering particuliere initiatieven tot ontwikkeling gebracht op het gebied van landschap en recreatie. Belangrijkste vertrekpunt voor de Landschapstafel is de visie Deltapoort die in 2012 is opgesteld. Deze visie is vertaald in een uitvoeringsprogramma met concrete plannen om IJsselmonde aantrekkelijker, toegankelijker en bruikbaarder te maken. In 2017 is onder andere het recreatief routenetwerk (wandelen en fietsten) uitgebreid. Een extern procesmanager begeleidt de processen van dit samenwerkingsverband en zorgt voor verbinding tussen de bestuurders en ambtenaren van de aangesloten gemeenten.

Wonen

In 2017 is de regionale woonvisie door de Drechtraad vastgesteld. Hierin worden uitgangspunten voor de regionale woningbouwprogrammering benoemd. We hebben een intensieve inhoudelijke bijdrage geleverd aan de woonvisie, om zo een goede basis te hebben voor de jaarlijkse prestatieafspraken met onze corporaties en een kader voor de Omgevingsvisie. De raad is op diverse momenten betrokken bij het opstellen van de regionale woonvisie; onder andere is een zienswijze afgegeven op de ontwerpvisie.

Met de invoering van de Woningwet is het maken van prestatieafspraken met corporaties en huurders een jaarlijkse cyclus geworden. De jaarlijkse lokale afspraken in PALT zijn geëvalueerd

en bijgesteld voor 2017. De afspraken zijn door gemeenten, corporaties en huurdersraden getekend.

In de tweede helft van 2017 heeft de raad een bestemmingsplan ontvangen voor de realisatie van vier vrijstaande woningen aan de Onderdijk in Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) .

Statushouders

Ons land kent sinds 2015 een sterk verhoogde asielinstroom. De huisvesting van statushouders is een grote opgave voor alle gemeenten. De verwachting was dat die verhoogde instroom niet geheel op te vangen was binnen de reguliere sociale woningvoorraad. Daarom heeft de raad in het eerste kwartaal 2017 ingestemd met het voorstel van het college om maximaal 10 woningen aan te kopen voor de huisvesting van statushouders.

In oktober hebben we de taakstelling voor 2016 en 2017 gerealiseerd. Concreet: in 2017 is de achterstand van 2016 (22 te huisvesten statushouders) en de taakstelling van 2017 (40 te huisvesten statushouders) gerealiseerd. Alle personen zijn binnen het bestaande aanbod van sociale huurwoningen gehuisvest. Dit is te danken aan de enorme inzet van de drie woningcorporaties binnen onze gemeente, maar komt ook door de wijziging in de gezinssamenstellingen van de te huisvesten statushouders. In plaats van alleengaanden /alleenstaanden stromen er gezinnen in. Dat sluit beter aan bij het aanbod sociale huurwoningen binnen de gemeente. Het was daarom in 2017 niet nodig om woningen aan te kopen voor de tijdelijke huisvesting van statushouders. We blijven als gemeente onverminderd inzetten op het gebied van onderwijs, participatie en gezondheidsbevordering van statushouders.

Economie

Onze gemeente blijft de komende jaren nog groeien en daarom investeren we in het aantrekken van extra werkgelegenheid en het behoud van bestaande bedrijven. De ontwikkeling van het nieuwe bedrijvenpark Ambachtsezoom en de revitalisering van het bedrijventerrein Antoniapolder Plus zijn daarvoor van belang.

In het centrum van onze gemeente is gewerkt aan het versterken van winkelcentrum De Schoof. Vanwege het ontbreken van maatschappelijk draagvlak voor de uitbreiding van het winkelcentrum en voor het maken van een 'knip' in de graaf Willemlaan, besloot het college in augustus besloten het project te stoppen. Volhgens de vraag van de gemeenteraad is alvast gestart met de voorbereidingen voor het opstellen van de nieuwe detailhandelsvisie. De feitelijke uitwerking van deze nieuwe visie is aan het volgende college.

De uitvoering van het actieplan lokale economie is in samenwerking met de ondernemers verder opgepakt.

Duurzaamheid

Zoals afgesproken maken wij bij ruimtelijke ontwikkelingen en bij de inrichting en het beheer van de openbare ruimte zorgvuldige en duurzame afwegingen in het belang van onze inwoners en bedrijven. Duurzaamheid is onderdeel van ons handelen.

Voor wat betreft het onderdeel energie hebben we in 2017 meervoudig lokaal samengewerkt aan de Energiestrategie Drechtsteden. In december 2017 is dit document vastgesteld door de Drechtraad. De Energiestrategie leidt tot een samenwerkingsagenda met ambities, doelen en aanpak om in samenwerking met partners, bedrijven en inwoners te komen tot een energie neutrale regio in 2050. Dit geeft kansen voor bijvoorbeeld werkgelegenheid, leefbaarheid en veiligheid. Eind 2017 is een start gemaakt met het opstellen van een Samenwerkingsagenda, waarin iedere deelnemer vanuit

zijn eigen rol en verantwoordelijkheid, aangeeft welke bijdrage ('bod') die wenst te leveren.

Het actieplan Duurzaamheid is in juni 2015 vastgesteld door de raad. Direct daarna is gestart met de uitvoering. Een tweede evaluatie van het actieplan Duurzaamheid is besproken met de raad.

Omgevingswet

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

Op 1 januari 2021 wordt de Omgevingswet van kracht. Hiermee worden 26 wetten gebundeld in één overkoepelende wet voor de fysieke leefomgeving. De wet vervangt daarmee alle wet- en regelgeving voor wonen, ruimte, infrastructuur en water. Het belangrijkste doel is om de lokale overheid meer ruimte te bieden en het voor initiatiefnemers, zoals professionele ontwikkelaars en inwoners, eenvoudiger te maken om initiatieven te realiseren. Met deze wet wil het Rijk een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit bereiken en in stand te houden.

We zijn gestart met de implementatie van de Omgevingswet in Hendrik-Ido-Ambacht. In 2017 is gewerkt aan een document waarin keuzes worden vastgelegd die richting geven aan de verdere implementatie van de wet. Raad, college, MT en medewerkers werden hierbij betrokken. Zij leverden hun input via werkateliers en andere bijeenkomsten.

Actualiteiten en acties

Acties

Wat hebben we bereikt?

Actualisatie Structuurvisie

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld, in ieder geval tot 1 januari 2021. Deze nieuwe wet raakt alle aspecten die te maken hebben met de fysieke leefomgeving van onze gemeente. Wij hebben er daarom voor gekozen om de structuurvisie niet te actualiseren, maar vooruitlopend op deze wet een omgevingsvisie op te stellen. Naast het actualiseren en verbinden van gemeentelijk beleid door de vertaling in een omgevingsvisie is ook de implementatie van de Omgevingswet in de gemeentelijke organisatie van belang. Over de voortgang wordt bij actualiteiten programma 2 verslag gedaan.

Project bedrijventerrein Antoniapolder Plus

Portefeuillehouder: Flach André

Kwaliteit

Het bedrijventerrein Antoniapolder Plus wordt op basis van de vastgestelde stedenbouwkundige

visie verder ontwikkeld. Het bedrijventerrein levert een belangrijke bijdrage in het aantrekken van extra werkgelegenheid om het werkklimaat in onze gemeente op peil te houden. Voor het gebied Noordoevers worden de mogelijkheden bekeken om gronden in te zetten voor de versterking van het 'Maritiem Cluster Drechtsteden'.

De Teunis Stooplaan (de verlening van de Antoniuslaan) is in 2017 in gebruik genomen. Deze weg heeft in de eerste plaats een duidelijke verbetering van de verkeersafwikkeling op het bedrijventerrein tot gevolg en dat is in het belang van de gevestigde bedrijven. In de tweede plaats versterkt de verlenging van de Antoniuslaan de verbinding met de waterbushalte aanzienlijk. Het gebruik van de waterbushalte is daarmee aantrekkelijker voor onze inwoners.

Project bouw scholen Kruiswiel

Portefeuillehouder: Flach André

Kwaliteit

De plannen voor de onderwijshuisvesting worden in fases gerealiseerd. Kernpunt in fase 1 is de bouw van nieuwe scholen in de wijk Kruiswiel. Aan de Jan Wissenslaan 5 is een nieuwe school gerealiseerd door PIT. De raad besloot op 4 december 2017 (op verzoek van de VVOGG) het bouwheerschap over te nemen voor de realisatie van een nieuwe school op de locatie van het voormalige jeugdspeelpark. In diezelfde vergadering is besloten de clustergedachte voor scholenbouw in Kruiswiel op de locatie van het voormalige jeugdspeelpark los te laten. Ook heeft de raad kredieten beschikbaar gesteld voor die nieuwe school voor de VVOGG en voor de bouw van een nieuwe school door SOPHIA (De Dukdalf).

Project Jeugdspeelpark

Portefeuillehouder: Die Steven, van

Kwaliteit

De bouw van het nieuwe jeugdspeelpark in Sandelingen-Ambacht is voltooid. Het bestuur van het jeugdspeelpark neemt het nieuwe park in fases in gebruik.

Project ontwikkelen bedrijventerrein Ambachtsezoom

Portefeuillehouder: Flach André

Kwaliteit

"Ambachtsezoom: waar mensen zaken doen"

In november 2017 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State een hoorzitting gehouden over het vastgestelde bestemmingsplan Ambachtsezoom en over het besluit tot vaststelling van een Hogere Grenswaarde in de zin van de Wet geluidhinder.

Project versterking winkelcentrum De Schoof

Portefeuillehouder: Flach André

Kwaliteit

Burgemeester en wethouders besloten op 22 augustus 2017 de procedure stop te zetten voor het bestemmingsplan zoals dat was ingediend door ontwikkelaar Ten Brinke. Het maatschappelijk draagvlak voor het plan ontbrak en de financieel-economische uitvoerbaarheid was onvoldoende aangetoond.

Project Warboutsland

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

Op de locatie Warboutsland (het voormalige 1-2-3 koopcentrum) zijn alle 40 woningen in 2017 opgeleverd.

Project Zuidwende-Zuid

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

Het kerkbestuur heeft - na het stopzetten van het project voor de realisatie van een nieuw kerkgebouw - de gemaakte gemeentelijke kosten vergoed.

De keuze over de hoofdlijnen van een nieuwe ruimtelijke invulling van het gebied Zuidwende-Zuid vindt plaats bij de vaststelling van de nieuwe gemeentelijke Omgevingsvisie.

Actualiteiten en acties

Verbonden partijen - ontwikkelingen

Wat hebben we bereikt?

Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

Door de aantrekkende economie heeft de OZHZ meer tijd dan geraamd besteed aan vergunningen, bodem- en geluidtaken. Ook voor de Geluidbelastingkaarten was meer tijd benodigd. Omdat we een deel binnen het budget hadden gereserveerd voor lokale prioriteiten, hebben we dit kunnen opvangen. De besteding van de voorschottaken is daarmee binnen het budget geëindigd, namelijk op 95%. De onderbesteding valt binnen de bandbreedte van 10%, waardoor het verschil wordt toegevoegd aan het budget van 2018.

Een uitgebreid inhoudelijk jaarverslag per gemeente volgt in de loop van 2018. Er zal daarnaast verslag worden gedaan van de RUN-taken (regionaal uitvoeringsniveau). Dit is het regio brede programma met een thema- of branchegerichte aanpak. De helft van het toezicht budget wordt hier

door de deelnemers voor ingezet.

Los van de voorschottaken hebben we voor Ambachtsezoom een pilot voor de Omgevingswet gedraaid. In meerdere expertsessies hebben we met collega's vanuit diverse disciplines (bodem, lucht, ecologie, water) van o.a. de Omgevingsdienst het stedenbouwkundig plan geoptimaliseerd.

De overdracht van BRZO-bedrijven aan DCMR is realiteit geworden. Hierdoor is de milieutaak wellicht geprofessionaliseerd, maar is het lastiger om als gemeente invloed te hebben. Hier moeten we aandacht voor houden.

Indicatoren

Milieu

Verplichte indicatoren	**0-waarde (2016)**	**Actuele waarde -2017**	**ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde**	**Bron**
Omvang huishoudelijk restafval	251 (2014)	249	Daling	CBS
KG / inwoner		-2015		
Hernieuwbare elektriciteit	0.8%	1.1%	Stijging	RWS
	-2014	-2015		

Economie

Verplichte indicatoren	**0-waarde (2016)**	**Actuele waarde -2017**	**ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde**	**Bron**
Banen	438.1	434.6	Stijging	LISA
Vestigingen (van bedrijven)	108.2	onbekend	Stijging	LISA
Per 1.000 inwoners	-2014			
Functiemenging	41%	40.8%	Gelijk	LISA

Wonen

Verplichte indicatoren	**0-waarde (2016)**	**Actuele waarde -2017**	**ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde**	**Bron**
Gemiddelde WOZ waarde	215	221	n.v.t.	CBS
Nieuw gebouwde woningen	7.4	5.8	Stijging	BAG
Per 1.000 woningen	-2014	-2015		

Demografische druk (15-64 jr)	58.1%	58.6%	Daling	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	675	678	Daling	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	797	799	Daling	COELO

Wat heeft het gekost?

Bedragen x1000

Exploitatie	Prim.begrot. 2017	Begrot.wijz.2017	Begrot.totaal 2017	Realisatie 2017	Saldo 2017
Lasten					
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	**124**	**221**	**345**	**313**	**32**
3.1 - Economische ontwikkeling	**339**	**-41**	**298**	**311**	**-13**
3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	**2.147**	**-288**	**1.859**	**1.799**	**60**
3.3 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	**35**	**41**	**76**	**60**	**16**
5.5 - Cultureel erfgoed	**12**	**0**	**12**	**5**	**7**
7.4 - Milieubeheer	**610**	**-35**	**575**	**557**	**18**
8.1 - Ruimtelijke ordening	**254**	**-20**	**234**	**195**	**39**
8.2 - Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	**13.658**	**4.029**	**17.687**	**10.025**	**7.662**
8.3 - Wonen en bouwen	**877**	**46**	**923**	**964**	**-41**
Totaal Lasten	**18.055**	**3.954**	**22.008**	**14.230**	**7.779**
Baten					
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	**-213**	**-217**	**-430**	**-395**	**-35**
3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	**-2.147**	**288**	**-1.859**	**-1.431**	**-428**
3.3 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	**-48**	**0**	**-48**	**-55**	**8**
8.1 - Ruimtelijke ordening	**-21**	**0**	**-21**	**-24**	**3**
8.2 - Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	**-13.649**	**-1.656**	**-15.305**	**-9.827**	**-5.478**
8.3 - Wonen en bouwen	**-558**	**0**	**-558**	**-802**	**244**
Totaal Baten	**-16.636**	**-1.585**	**-18.221**	**-12.536**	**-5.685**
Resultaat	**1.419**	**2.368**	**3.787**	**1.694**	**2.094**

Programma 3. Buitenruimte

Programma 3. Buitenruimte

De openbare ruimte is een belangrijke plek om elkaar te ontmoeten Onze inwoners voelen zich prettig in een veilige, schone en groene omgeving. We richten ons op veiligheid, participatie, verkeer en vervoer, het niveau van onderhoud, groen en speelvoorzieningen.

Actualiteiten en acties

Actualiteiten

Wat hebben we bereikt?

Afvalinzameling

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

In 2016 vond in de raad een discussie plaats naar aanleiding van een presentatie over scheidingresultaten en de financiële resultaten die daarmee samenhangen. Onze gemeente behaalt de landelijke doelstelling voor afvalscheiding niet en door de extra afvalstoffenbelasting die door het Rijk is opgelegd is kostendekkendheid niet meer haalbaar. De uitkomst van de discussie is dat het afvalbeleidsplan vervroegd geactualiseerd moet worden. Hiermee zetten we de volgende stap naar het grondstoffenbeleid. In samenspraak met college en raad hebben we in 2017 de eerste stappen genomen in de actualisatie. We hebben gezocht naar een afvalinzamelstructuur die past in onze gemeente en waarmee we scheidingsdoelstellingen kunnen behalen en kostendekkendheid weer binnen bereik komt. Tot nu toe hebben we echter nog geen passend scenario gevonden waarvoor draagvlak bestaat in college en raad. Om meer inzicht te krijgen hoe bewoners denken over afvalinzameling en -verwerking vroegen we een bewonerspanel een aantal vragen te beantwoorden. De antwoorden van het bewonerspanel zijn op 6 december 2017 op een informele avond gepresenteerd aan de raadsleden. Dezelfde avond hebben we een aantal stellingen behandeld die richtinggevend kunnen zijn voor het nieuwe grondstoffenbeleidsplan. We verwachten het nieuwe grondstoffenbeleidsplan in 2018 vast te kunnen stellen na de verkiezingen.

Actualiteiten en acties

Acties

Wat hebben we bereikt?

Bereikbaarheid via de A15 en A16 en de bereikbaarheid met het openbaar vervoer

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

Het project Sandelingen Knoop bestaat uit de fysieke aanpassing van de kruising ten noordoosten van de toerit A16 in Hendrik-Ido-Ambacht en het realiseren van 200 structurele spitsmijdingen op

die locatie. De toerit vormt een belangrijk knooppunt voor de uitwisseling van verkeer tussen de A15 en A16. De Drechtring (A15, A16, N3) staat onder druk. Het verbeteren van de afwikkeling op de Sandelingen Knoop betekent een duurzame oplossing binnen dit knelpunt. Alles is voorgesorteerd om tot uitvoering over te gaan. Rijkswaterstaat zorgt in nauw overleg met de gemeente voor de voorbereiding, aanbesteding en realisatie. Voor de realisatie van het project zijn inmiddels alle subsidieregelingen aangevraagd. De financiële afwikkeling is in het derde kwartaal aangeboden aan de raad. Een deel van de werkzaamheden vindt plaats op gronden van het Waterschap, waarover de gemeente op dit moment zowel juridisch als financieel in onderhandeling is. Volgens de huidige planning van Rijkswaterstaat kan oplevering eind mei 2018 plaatsvinden. Het ministerie van Infrastructuur & Milieu heeft ingestemd met de einddatum van deze uitvoeringsplanning in relatie tot de geformuleerde subsidiecriteria.

Voor het verbeteren van de ontsluiting naar de A15 zijn afspraken gemaakt met Rijkswaterstaat en Arriva over de aanpassingen van de verkeersregelinstallatie en busbaan ter hoogte van het kruispunt Noordeinde/N915. Uitvoering van de werkzaamheden vindt plaats in het derde kwartaal van 2018. Eind 2017 werden de vervolgstappen verder uitgewerkt, zoals het laten vervallen van de verkeersregelinstallatie op de aansluiting van De Schenkel op het Noordeinde, in combinatie met het doortrekken van de middenberm en aanpassingen aan de rotonde. De doorstroming van het verkeer van en naar onze gemeente en het bedrijventerrein is hiermee gediend.

De concessie voor het openbaar vervoer in het gebied van de Drechtsteden, Alblasserwaard & Vijfheerenlanden (de DAV-concessie) wordt opnieuw aanbesteed. De nieuwe concessie moet in december 2018 starten. In regionaal verband zijn we betrokken bij het formuleren van de regionale en gemeentelijke beleidsuitgangspunten voor de nieuwe aanbesteding. Deze zijn vertaald in een eerste concept ontwerp Programma van Eisen. Onze ambities zijn erop gericht om de kwaliteit en de duurzaamheid van het openbaar vervoer met de nieuwe aanbesteding sterk te verbeteren.

De openbare ruimte moet voor iedereen toegankelijk te zijn

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

In de beleids- en beheerplannen staat vermeld hoe wij de buitenruimte onderhouden. Veiligheid en begaanbaarheid van de openbare ruimte is hierbij de basis. De plannen worden met regelmaat geactualiseerd waarbij aandacht is voor toegankelijkheid. De stichting gehandicapten adviesraad Hendrik-Ido-Ambacht voorziet ons gevraagd en ongevraagd van advies Zij wordt o.a. betrokken bij herinrichtingsplannen in de buitenruimte. Tijdens presentaties van herinrichtingsplannen en inloopavonden kijken zij mee en eventuele adviezen worden verwerkt in definitieve plannen. In het uitvoeringsprogramma toegankelijkheid van de openbare ruimte staan de pijlers van een toegankelijke buitenruimte benoemd.

Het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

In de paragraaf kapitaalgoederen, die opgenomen is in de begroting, staan onze beleid en beheerplannen vermeld die gelden voor de openbare ruimte. In deze meerjarenbeleidsplannen stelt de raad het kwaliteitsniveau per onderdeel vast zoals voor wegen en voor groen. De beeldkwaliteit

van de groenvoorzieningen is voldoende. Bij het bestrijden van onkruid op verhardingen wordt het gewenste beeld behaald met behulp van alternatieve bestrijdingsmethoden.

Ontwikkelingen regionaal

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

Daar waar samenwerking meerwaarde oplevert, zoeken wij deze samenwerking actief op. Samenwerking binnen de openbare ruimte wordt vooral gezocht wanneer kennis gedeeld kan worden die de kwaliteit van dienstverlening kan verbeteren, de kwetsbaarheid van eenmansfuncties kan oplossen en als er door samenwerking geld kan worden bespaard. De samenwerking tussen Dordrecht, Zwijndrecht en onze gemeente op het gebied van markten is een goed voorbeeld van samenwerking waar kwetsbaarheid vermindert wordt en die financieel voordeel oplevert voor onze gemeente.

Participatie

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

Bewoners/bedrijven willen meer betrokken worden bij het onderhoud van hun leefomgeving. Wij verwachten dat deze ontwikkeling verder doorzet. Hier spelen wij op in door bewoners/bedrijven zoveel mogelijk te betrekken bij onderwerpen die hun directe leefomgeving raken. Bij herinrichten van de openbare ruimte betrekken we bewoners/bedrijven bij de initiatieffase, planvorming, realisatie en de uitvoering. In 2016 zijn we gestart met het vragen naar feedback vanuit de bewoners om deze feedback te gebruiken voor het optimaliseren van het proces. Begin 2017 hebben we de resultaten in beeld gebracht en met een collegevoorstel ter kennisname aangeboden aan het college. Van de bewoners van de Aelbert Cuyplaan krijgen we een rapportcijfer 7 voor het betrekken van de bewoners bij de reconstructie van hun straat. In het project reconstructie Nijverheidsweg zijn we gestart met een verdere vorm van participatie. Hier gingen gemeente, aannemer en bedrijven in het gebied wat gereconstrueerd moet worden, samen aan tafel om te komen tot een gedragen ontwerp. In deze variant van participatie zien we dat een marktpartij zoals de aannemer die het gebied reconstrueert een grotere rol vervult in het geheel van participatie. In 2017 hebben we dit proces geëvalueerd. Bij de evaluatie van dit proces zijn de omliggende bedrijven betrokken. Hiertoe zijn 80 enquêtes verzonden naar alle betrokkenen maar er zijn er maar 2 retour gekomen. Een tweede poging is eveneens gestrand. In 2018 ronden we het totale werk af en plannen we een derde en laatste poging tot het evalueren van de participatie component.

Verkeersveiligheid

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

Veiligheid in het verkeer is belangrijk, in het bijzonder wanneer het gaat om verkeersveiligheid rondom scholen en op de schoolroutes. De uitvoering van de principes van het programma ‘duurzaam veilig’ vraagt per situatie en schoolomgeving om maatwerk. Bij elke schoolomgeving

bekijken wij dan ook de specifieke problemen en mogelijkheden. Dit pakken we zoveel mogelijk integraal op met de scholen, ondersteund door politie en handhaving. We zijn gestart met het verkeersveiliger maken van de situatie rondom het scholencluster in de Volgerlanden, van bestaande schoolroutes en schoolroutes die nog ontwikkeld worden. In het eerste halfjaar van 2017 is met de scholencombinatie een verkeersveiligheidsactie voorbereid en vond een nader onderzoek plaats van de bestaande voetgangers-/fietsoversteken op de diverse schoolroutes. De activiteiten die hiermee samenhangen lopen door in 2018. Daarnaast zetten we doorlopend in op acties die weggebruikers bewust maken van hun verkeersgedrag.

Indicatoren

Verplichte indicatoren	**0-waarde -2016**	**Actuele waarde -2017**	**ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde**	**Bron**
Verkeersongevallen				
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	8% (2014)	8% -2015	Gelijk	VeiligheidNL
Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	8% (2014)	6% -2015	Gelijk	VeiligheidNL
Fysieke voorzieningen				
Vernielingen en beschadiging (in de openbare ruimte) Per 1.000 inwoners	5.1 -2015	4.9 -2016	Gelijk	CBS

Vrijwillige indicatoren	**0-waarde (2016)**	**Actuele waarde -2017**	**ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde**	**Bron**
Bereikbaarheid				
Oordeel inwoners over…			Stijging	OCD
bereikbaarheid buurt met auto	8 -2015	8	Stijging	OCD
bereikbaarheid buurt vanaf de snelweg	8.4 -2015	8,1	Stijging	OCD
doorstroming op hoofdwegen in gemeente	7.2 -2015	6,9	Stijging	OCD
bereikbaarheid gemeentelijke voorzieningen per fiets	8.3 -2015	8,4	Stijging	OCD

het openbaar vervoer	6.8 -2015	6,4	Stijging	OCD
Fysieke voorzieningen*				
Score fysieke voorzieningen in buurt	6 -2013		Daling	Politie ZHZ
Overlast hondenpoep	6.5 -2015		Gelijk	Veiligheidsmonitor
Overlast rommel op straat	17.6% -2015		Gelijk	Veiligheidsmonitor

*** Deze indicatoren worden later dit jaar aan de inwoners voorgelegd via het bewonerspanel; actualisering cijfers komend najaar.**

Wat heeft het gekost?

Bedragen x1000

Exploitatie	Prim.begrot. 2017	Begrot.wijz.2017	Begrot.totaal 2017	Realisatie 2017	Saldo 2017
Lasten					
2.1 - Verkeer en vervoer	**3.667**	**76**	**3.742**	**3.169**	**574**
2.5 - Openbaar vervoer	**120**	**0**	**120**	**107**	**12**
5.73 - Groen en waterhuishouding	**1.764**	**115**	**1.879**	**1.867**	**12**
7.2 - Riolering	**1.892**	**-21**	**1.871**	**2.022**	**-151**
7.3 - Afval	**3.168**	**430**	**3.598**	**3.673**	**-75**
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	**375**	**28**	**403**	**435**	**-32**
8.13 - RO Vastgoedregistratie	**225**	**30**	**255**	**203**	**51**
Totaal Lasten	**11.210**	**658**	**11.868**	**11.475**	**392**
Baten					
2.1 - Verkeer en vervoer	**-52**	**-15**	**-67**	**-2.115**	**2.048**
5.73 - Groen en waterhuishouding	**-2**	**2**	**0**	**0**	**0**
7.2 - Riolering	**-2.209**	**0**	**-2.209**	**-2.277**	**68**
7.3 - Afval	**-3.433**	**-50**	**-3.483**	**-3.660**	**177**
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	**-469**	**0**	**-469**	**-570**	**101**
Totaal Baten	**-6.165**	**-63**	**-6.228**	**-8.622**	**2.394**
Gerealiseerd saldo van baten en	**5.045**	**595**	**5.640**	**2.854**	**2.786**

lasten

Programma 4. Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen

Programma 4. Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen

Hendrik-Ido-Ambacht kent een prettig woon- en leefklimaat. Zo'n klimaat is er niet van zelf. Daar moeten we met elkaar hard aan werken. Veiligheid in wijk en straat, stabiele en gezonde gemeentefinanciën, een gemeentebestuur dat transparant handelt, benaderbaar en daadkrachtig is en een professionele en respectvolle dienstverlening aan onze inwoners, bedrijven en instellingen vormen daarvoor het fundament.

Actualiteiten en acties

Actualiteiten

Wat hebben we bereikt?

Dienstverlening Drechtsteden

Portefeuillehouder: Heijkoop Jan

Kwaliteit

Het verder digitaliseren van het productaanbod verloopt volgens planning. Inmiddels wordt een aantal producten geleverd op grond van 'vandaag besteld, morgen geleverd'. Andere producten zijn dit jaar digitaal beschikbaar gekomen, zoals het aangeven van overlijden en het melden van en zoeken op gevonden en verloren voorwerpen. De pilot met het digitaal aanvragen van rijbewijzen is (door externe factoren) vertraagd. Eind van het jaar is het proces en de techniek getest met goed resultaat, zodat de pilot in het nieuwe jaar opgestart kan worden. De website is toegerust met een chatfunctie, waardoor klanten tijdens kantooruren online geholpen kunnen worden en er wordt gewerkt met whatsapp. De digitale afname van producten groeit rap.

Het klantmanagementsysteem genereert steeds meer informatie. Daar is te zien dat klanten tevreden zijn over het digitale aanbod. Uit het systeem blijkt dat de tevredenheid vooral bepaald wordt of er bij het eerste klantcontact naar tevredenheid een antwoord kan worden gegeven. De tevredenheid daalt als er een tweede contact nodig is. Dit inzicht wordt gebruikt om te zoeken naar mogelijkheden om nog vaker met 'first-time-fixed' de dienstverlening af te handelen.

De roadmap om de terugval in klantcontacten vanaf 2019 op te vangen, is naar mate de tijd verstrijkt verder aangescherpt. We spreken met de baliemedewerkers om te kijken of ze herplaatst of omgeschoold kunnen worden. Vacatures worden al een tijd ingevuld met inhuurkrachten. In de roadmap wordt geprobeerd om deze transitie zodanig te laten verlopen dat alle vaste medewerkers ook in 2019 een (nieuwe) plaats hebben. Deze plannen zijn onderdeel van een groter geheel om de stijging van kosten vanaf 2019 zoveel mogelijk te beperken.

Regionale samenwerking

Portefeuillehouder: Die Steven, van, Flach André, Heijkoop Jan, Lafleur Ralph

Kwaliteit

Algemeen

Waar samenwerking meerwaarde oplevert, zoeken wij deze actief op. De samenwerkingsverbanden waarin we participeren, helpen ons immers onze ambities als gemeente waar te maken. In de Nota Verbonden partijen hebben we aangegeven hoe we sturing geven aan verbonden partijen. Sturingsarrangementen bieden de basis voor de kaderstellende en controlerende rol van onze gemeente. In 2017 hebben we van de verbonden partijen jaarverslagen en begrotingen ontvangen. Met de Nota Verbonden Partijen als kader, hebben we zienswijzen ingediend.

Drechtsteden

In juni 2017 heeft het Drechtstedenbestuur de Groeiagenda 2030 gepresenteerd. 'Goed leven in de Drechtsteden' is het motto. Er is veel potentie om de regio nog sterker te maken. Het is nodig om hierin te investeren om niet achterop te raken bij de gebieden om ons heen. De ambitie die hiermee is neergelegd, is de basis voor een uitvoeringsprogramma. Regio, gemeenten, bedrijven en instellingen zijn ieder vanuit hun eigen verantwoordelijkheid betrokken. De provincie heeft bereidheid uitgesproken om investeringsgeld en capaciteit vrij te maken voor deze regio. Wij leveren een bijdrage aan de Groeiagenda met Ambachtse projecten.

De gemeente Dordrecht heeft vlak voor de zomer van 2017 aangekondigd een onafhankelijke externe partij opdracht te geven voor het uitvoeren van een onderzoek naar de effectiviteit en de efficiency van de huidige regionale samenwerking op schaal van de Drechtsteden en Zuid-Holland Zuid. De resultaten van dit onderzoek zijn op 21 februari 2018 gepresenteerd.

De gemeente Hardinxveld-Giessendam wordt op 1 januari deelnemer van de GRD. In de actualisering van de begroting worden de financiële consequenties van de toetreding opgenomen.

De Drechtraad heeft in het voorjaar van 2017 de uitgangspunten voor de nieuwe systematiek Trap Op Trap Af vastgesteld. Deze zijn toegepast op de begroting 2018 en worden ook gebruikt voor de geactualiseerde begroting.

Veiligheid

Portefeuillehouder: Heijkoop Jan

Kwaliteit

De VRZHZ komt steeds beter in balans zowel op organisatorisch als financieel vlak. De beoogde bezuinigingstaakstellingen zoals bestuurlijk zijn afgesproken worden behaald, maar tegelijkertijd ook ingehaald door nieuwe ontwikkelingen.

Met het vertrek van de regionaal commandant brandweer heeft de VRZHZ besloten ook de brandweerorganisatie te herstructureren. Dit is in 2017 in gang gezet en wordt in 2018 afgerond.

Daarnaast zijn in 2017 belangrijke stappen gezet om te komen tot een nieuwe kostenverdeelsystematiek en de daarbij horende wijziging van de gemeenschappelijke regeling.

Ook het dekkingsplan is geactualiseerd met daarbij een belangrijke wijziging. De zogenaamde 1 minuutregeling komt te vervallen wat in de praktijk gaat betekenen dat de snelste uitrukpost gaat rijden naar een incident waarbij geen rekening wordt gehouden met gemeentegrenzen.

Bevolkingszorg heeft belangrijke stappen gemaakt in de doorontwikkeling. In het kort komt het er op neer dat gemeenten een solide basis voor crisisbeheersing creëren in de eigen gemeenten en zo nodig op kunnen schalen naar regionaal niveau in de zin van capaciteit en kennis.

Actualiteiten en acties

Acties

Wat hebben we bereikt?

CAI projecten

Portefeuillehouder: Die Steven, van, Flach André, Heijkoop Jan, Lafleur Ralph

Kwaliteit

De stichting CAI heeft door de verkoop van het kabelnetwerk beschikking gekregen over een vermogen. De stichting zet deze middelen in voor voorzieningen voor onze inwoners. Met de stichting hebben we afspraken gemaakt over de inzet van deze middelen voor projecten die een stimulans geven aan de Ambachtse samenleving. In 2018 zijn de meeste projecten uit de eerste reeks afgerond. Het zwembad is het grootste project waar de CAI een bijdrage voor levert. Andere projecten die met behulp van CAI-gelden zijn gerealiseerd, zijn de herinrichting van het Kerkplein en het Havenhoofd, hanging baskets in de hele gemeente en het plaatsen van fitnesstoestellen in het Baxpark.

In 2017 werd duidelijk dat we kunnen rekenen op een extra bijdrage voor het zwembad en een bijdrage voor fonteinen in het dorp. Voor de fonteinen moeten wij als gemeente dekking vinden in onze begroting voor de structurele onderhoudskosten die hieruit voortvloeien. Via de tweejaarlijkse voortgangsrapportages houden we de raad op de hoogte van de ontwikkelingen.

Vennootschapsbelasting (VPB)

Portefeuillehouder: Flach André

Kwaliteit

Per 1 januari 2016 is de Wet modernisering VPB-plicht voor overheidsondernemingen van kracht. De gemeente is belastingplichtig voor die activiteiten die door een fiscale onderneming worden uitgevoerd. Uit de inventarisatie van alle activiteiten bleek dat geen van de activiteiten door een fiscale onderneming uitgevoerd worden of dat er een vrijstelling van toepassing is. In beide gevallen hoeft geen vennootschapsbelasting betaald te worden. Ook voor het grondbedrijf zijn wij van mening dat het (in ieder geval voor 2016) geen fiscale onderneming betreft. Dit standpunt is aan de Belastingdienst voorgelegd. Vooralsnog is hier door de Belastingdienst niet op gereageerd. In afwachting van een reactie heeft de gemeente uitstel van aangifte aangevraagd. De aangifte van vennootschapsbelasting over 2016 moet nu voor 1 juni 2018 gedaan zijn.

Indicatoren

Veiligheid

Verplichte indicatoren	0-waarde (2016)	Actuele waarde (2017)	ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde	Bron

Jongeren				
Verwijzing halt 12-17 jaar	144	209	Gelijk	Bureau Halt
Per 10.000 inwoners	-2015	-2016		
Harde kern jongeren 12 t/m 24 jaar	0.2	0.2	Gelijk	KLPD
Per 10.000 inwoners	-2013	-2014		
Criminaliteit				
Winkeldiefstallen	0.7	0.7	Gelijk	CBS
Per 1.000 inwoners	-2015	-2015		
Geweldsmisdrijven	2.1	1.9	Gelijk	CBS
Per 1.000 inwoners	-2015	-2016		
Diefstallen uit woning	2.4	2.6	Gelijk	CBS
Per 1.000 inwoners	-2015	-2016		

Vrijwillige indicatoren	**0-waarde** **-2016**	**Actuele waarde (2017)**	**Ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde**	**Bron**
onveiligheidsgevoel in de buurt*	11,10% -2012	13,40% -2015	Gelijk	Veiligheidsmonitor
slachtofferschap vermogensdelicten*	11% -2012	9,90% -2015	Gelijk	Veiligheidsmonitor Veiligheidsmonitor
overlast door groepen jongeren (% veel overlast)*	3,80% -2012	4,90% -2015	Gelijk	Politie
melding overlast jeugd	283	231	Gelijk	

Dienstverlening

Vrijwillige indicatoren	**0-waarde (2015)**	**Actuele waarde** **-2017**	**ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde**	**Bron**
Oordeel inwoners over				

kwaliteit van de dienstverlening	6.8	7	Stijging	Reg. Omnibus
hun betrokkenheid bij de totstandkoming van gemeentelijke plannen	6	5.7	Stijging	Reg. Omnibus
hun betrokkenheid bij de uitvoering van gemeentelijke plannen	6	5.5	Stijging	Reg. Omnibus
Positief oordeel van de inwoners over de besteding van belastinggeld door de gemeente	6.3	6.5	Stijging	Reg. Omnibus

Bestuur en ondersteuning

Verplichte indicatoren	**0-waarde** *Inwoners: 2017: 29.729*	**Actuele waarde** *Inwoners:* *2017: 29.729* *2018: 30.684*	**ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde**	**Bron**
Formatie *Fte per 1.000 inwoners*	2.74	2.87	Gelijk	Eigen gegevens
Bezetting *Fte per 1.000 inwoners*	2.57	2.58	Gelijk	Eigen gegevens
Apparaatskosten *Kosten per inwoner*	€ 314	€ 288	Gelijk	Eigen begroting
Externe inhuur (excl regio)	12,30%	11,60%	Gelijk	Eigen begroting
Overhead *kosten die samenhangen met sturing en ondersteuning medewerkers*	8.1%	7,60%	Gelijk	Eigen begroting

Wat heeft het gekost?

Bedragen x1000

Exploitatie	Prim.begrot.	Begrot.wijz.201	Begrot.totaal	Realisatie	Sald

	2017	7	2017	2017	o 2017
Lasten					
0.1 - Bestuur	**1.798**	**126**	**1.924**	**1.831**	**93**
0.10 - Mutaties reserves	**21**	**954**	**975**	**1.326**	**-351**
0.2 - Burgerzaken	**1.005**	**0**	**1.005**	**1.062**	**-57**
0.4 - Overhead	**5.145**	**-88**	**5.057**	**5.038**	**19**
0.5 - Treasury	**-165**	**-28**	**-193**	**-130**	**-63**
0.61 - OZB woningen	**39**	**0**	**39**	**39**	**0**
0.62 - OZB niet-woningen	**157**	**0**	**157**	**155**	**2**
0.64 - Belastingen overig	**9**	**0**	**9**	**10**	**-1**
0.7 - Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	**65**	**42**	**108**	**-13**	**120**
0.8 - Overige baten en lasten	**972**	**18**	**990**	**247**	**742**
1.1 - Crisisbeheersing en brandweer	**1.736**	**-220**	**1.516**	**1.620**	**-105**
1.2 - Openbare orde en veiligheid	**285**	**18**	**303**	**309**	**-6**
Totaal Lasten	**11.067**	**822**	**11.889**	**11.495**	**394**
Baten					
0.1 - Bestuur	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
0.10 - Mutaties reserves	**-158**	**-4.393**	**-4.550**	**-3.784**	**-766**
0.2 - Burgerzaken	**-560**	**0**	**-560**	**-590**	**31**
0.4 - Overhead	**-60**	**50**	**-10**	**-139**	**129**
0.5 - Treasury	**-709**	**0**	**-709**	**-704**	**-5**
0.61 - OZB woningen	**-3.613**	**0**	**-3.613**	**-3.688**	**75**
0.62 - OZB niet-woningen	**-1.576**	**0**	**-1.576**	**-1.549**	**-27**
0.64 - Belastingen overig	**-676**	**0**	**-676**	**-673**	**-4**
0.7 - Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	**-30.767**	**-764**	**-31.531**	**-31.542**	**11**
0.8 - Overige baten en lasten	**-12**	**0**	**-12**	**12**	**-24**
1.1 - Crisisbeheersing en brandweer	**0**	**0**	**0**	**-26**	**26**
1.2 - Openbare orde en veiligheid	**-38**	**18**	**-20**	**-19**	**-1**
Totaal Baten	**-38.168**	**-5.089**	**-43.257**	**-42.702**	**-554**
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**-27.101**	**-4.266**	**-31.367**	**-31.207**	**-160**

Paragrafen

1. Weerstandsvermogen en risicoparagraaf

Inleiding

Voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente zijn niet alleen de in deze begroting gepresenteerde cijfermatige gegevens van belang, zoals het eigen vermogen, de voorzieningen en de onbenutte belastingcapaciteit. Het college wil de raad ook inzicht geven in de risico's die niet in de begroting kunnen worden verwerkt. Deze paragraaf geeft inzicht in (mogelijke) risico's voor de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht en de weerstandscapaciteit om die risico's op te vangen.

Het weerstandsvermogen kan worden omschreven als het vermogen om financiële risico's op te kunnen vangen. De weerstandsratio wordt gedefinieerd als weerstandscapaciteit gedeeld door de omvang van de risico's.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit algemene reserves en onbenutte belastingcapaciteit.

Weerstandscapaciteit (x 1.000)	31-12-2016	31-12-2017	Per inwoner
Algemene reserves	**15.484**	**16.137**	**1**
Incidenteel beschikbaar	**15.484**	**16.137**	**1**
Beschikbaar voor "Onvoorzien"	**25**	**25**	**1**
Onbenutte belastingcapaciteit			
Afvalstoffenheffing	848	750	25
Riolering	0	0	0
OZB			
Opbrengst volgens art. 12 norm	6.045	6.170	
Opbrengst volgens tarief HIA	5.260	5.229	
Vrije ruimte	1.633	1.691	25
Marktgelden	47	45	2
Begraafplaatsen	61	0	0
Wabo	271	515	17
Burgerzaken	800	439	15
overige leges		25	1
Totaal vrije ruimte belastingen	**2.812**	**2.715**	**60**
Totaal weerstandsvermogen (Incidenteel + Structureel)	**18.321**	**18.877**	**61**

Bestemmingsreserves en voorzieningen

De bestemmingsreserves en voorzieningen zijn in feite niet vrij beschikbaar. Vanwege deze beperkingen wordt slechts de Algemene reserves ingezet als component voor de weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit richt zich op de gemeentelijke heffingen: de OZB, de afvalstoffen¬heffing, het reinigingsrecht en het rioolrecht. Er is sprake van onbenutte belastingcapaciteit wanneer het gemeentelijke OZB-tarief lager is dan het normtarief voor artikel 12-gemeenten en/of wanneer de ander genoemde tarieven niet kostendekkend zijn. Voor een toelichting op de kostendekkendheid wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

Risicobeleid

In de nota reserves en voorzieningen 2011 is het beleid voor het gewenste weerstandsvermogen vastgesteld. Voor de bepaling van het gewenste niveau van het weerstandsvermogen is inzicht in de benodigde weerstandscapaciteit als gevolg van risico's noodzakelijk. De doelstellingen voor risicomanagement zijn:

- Tijdig inzicht krijgen in de risico's en het beheersen van deze risico's;
- Beperken van de gevolgen van risico's;
- Het risicobewust maken, ter voorkoming van risico's of het beperken van de gevolgschade;
- Beoordeling van het weerstandsvermogen in het kader van de BBV.

Definitie: In dit kader gaat het om financiële risico's: de mogelijkheid dat zich een gebeurtenis voordoet die de middelen voor het realiseren van onze doelen positief of negatief beïnvloedt. Het risico wordt daarbij nader geconcretiseerd door middel van "kans x impact".

Risico´s met een regulier/structureel karakter moeten van structurele maatregelen worden voorzien, zoals het afsluiten van verzekeringen, het treffen van voorzieningen, het inrichten van de administratieve organisatie, het aanpassen van beleid en de begroting etc. Tegenvallers met een structureel karakter kunnen incidenteel opgevangen worden met het weerstandsvermogen, maar moeten van structurele maatregelen worden voorzien.

Exploitatierisico´s die samenhangen met de recessie worden daarom (incidenteel) gerekend tot de risico´s die relevant zijn voor het weerstandsvermogen: het risico op lagere rijksbijdragen, bijstandsverlening, bouwleges etc., maar moeten structureel worden aangepakt. De bepaling van risico's is altijd een momentopname en moet daarom regelmatig herijkt worden (liefst binnen de P&C cyclus). Bij de inventarisatie van de risico's in deze paragraaf betreft het de actuele risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen, dit zijn risico's:

- die niet op een andere manier zijn te ondervangen;
- die een financieel nadelig gevolg kunnen hebben;
- die relevant zijn (lees: risico van materieel belang);
- die met redelijke zekerheid zich gaan voordoen en
- niet direct beïnvloedbaar zijn.

Voor de inventarisatie van de risico's gelden de volgende criteria:

- in het kader van het weerstandsvermogen zijn in principe alleen de financiële risico's van toepassing waarvoor vooralsnog geen of onvoldoende beheersmaatregelen aanwezig zijn.

- Voor invulling van het begrip 'risico van materiële betekenis' is gekozen voor een norm van **0,5%** van de totale uitgaven van de gemeente, t.w. € 0,3 mln. Dus richten we ons op risico's die redelijkerwijs een financiële impact kunnen hebben van € 0,3 miljoen of meer. Door clustering van een aantal kleinere risico's binnen een programma, kan eventueel al te rigide hantering van het materialiteitsbegrip worden ondervangen.

- Voor de beschouwing van de risico's wordt een tijdshorizon gehanteerd van 4 jaar.

De risicoberekening

Per risico wordt op hoofdlijnen toegelicht wat het risico inhoudt. Vervolgens vindt op basis van de beschikbare informatie daar waar mogelijk een inschatting plaats over de omvang van het risico en de mate van zekerheid dat het risico zich gaat voordoen. De mate van zekerheid wordt geduid met laag (30%), gemiddeld (50%) en hoog (80%). Daarnaast wordt bezien of het risico structurele of incidentele gevolgen heeft. Daar waar er structurele gevolgen zijn, moeten als dit risico zich voordoet, structurele beheersmaatregelen genomen worden. Eventuele incidentele gevolgen kunnen afgezet worden tegen incidentele beheersmaatregelen (onder andere de reserves).

Risico verbonden partijen

Voor onze grotere verbonden partijen maken we een inschatting welk risico wij als eigenaar van de verbonden partijen op getrapte wijze de effecten van hun risico's in onze eigen risicoparagraaf moeten opnemen.

- De GRD kent een omzet van 276 miljoen en eigen vermogen van 2 miljoen. Onze bijdrage is circa 14 miljoen (5,1%) en circa 10 miljoen na aftrek doeluitkering inkomensvoorziening.

- OZHZ kent een totaal van lasten van 22 miljoen met een eigen vermogen van 1,8 miljoen, onze bijdrage is circa 5 ton (2,3%).

- De VRZHZ heeft een omzet van 38 miljoen, eigen vermogen 7 miljoen en onze bijdrage is circa 1,5 mln (3,9%).

- Dienst Gezondheid & Jeugd heeft een omzet van 130 miljoen (excl RAV) en een eigen vermogen van 3 mln. Onze inwonerbijdrage is zo'n 6,4 mln (4,9%).

- G.R. Drechtwerk kent een totale omzet van zo'n 48 miljoen en een eigen vermogen van 1,2 miljoen, onze bijdrage is circa 1,3 ton (3,4% van de inwonerbijdragen).

De risico's zijn in de begrotingen van voornoemde partijen niet altijd gekwantificeerd en zeker niet opgeteld tot een gewogen gemiddelde o.i.d. Inhoudelijk zijn vele risico's gerelateerd aan rijksmaatregelen en/of decentralisaties, m.n. op het gebied van sociale zekerheid / werkvoorziening. Hierbij moet in ogenschouw worden genomen dat wij voor de drie decentralisaties een risicovoorziening van €1,5 miljoen hebben gevormd. Extra aandacht gaat daarbij uit naar de tekorten op de inkomensvoorziening bij de GRD/SDD en de verwachte tekorten bij de Serviceorganisatie van de DG&J.

Voor de bepaling van ons risico wordt daarom met name onze bijdrage als vertrekpunt gehanteerd. Hierbij gaat bijna de helft onze bijdrage aan verbonden partijen naar de SDD, die voor een flink deel uit doeluitkeringen wordt bekostigd.

<u>Conclusie verbonden partijen</u>

Wanneer we uit gaan van een maximaal risico van 10% van onze bijdrage resulteert een cumulatief bedrag van ongeveer € 2,2 miljoen (i/s) met een Gemiddelde kans van optreden (50%). Beheersmaatregel: Actief bewaken in de ambtelijk en bestuurlijke overlegvormen.

Risico Grondexploitaties

Voor de Grondbedrijf complexen geldt daarbij dat het niet alleen om negatieve, maar ook om positieve risico's gaat. Immers, de geprognosticeerde eindwaarde door marktrisico kan zowel nadeliger als voordeliger uitvallen dan geprognosticeerd. Daarnaast zijn er verschillende mogelijkheden tot bijsturing, bijv. in tempo, programmering etc. Ook eventuele subsidies kunnen een positief risico met zich meebrengen. Jaarlijks worden de risico's van de lopende grondexploitaties ter kennis van de raad gebracht in de geactualiseerde GREX'en en wordt in geval van een voorzien verlies een 'voorziening' gevormd. Voor de algemene en specifieke risico's is een algemene reserve Grondbedrijf gevormd (en een 'voorziening' voor ons aandeel in het voorziene verlies De Volgerlanden).

Grondexploitaties kennen algemene risico's zoals rente- en prijsmutaties, tijdsplanningen en afzetrisico's enerzijds en specifieke projectrisico's anderzijds. Daarnaast geldt dat in zo'n grex op basis van onderzoek zo goed mogelijk, plus enigszins voorzichtig, wordt geraamd zodat zowel voor- als nadelen kunnen optreden. Voor een uitgebreide toelichting op de grex'en en risico's wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid en de grex'en zelf.

<u>Volgerlanden:</u>

Deze grex 2018 kent een negatief verwacht saldo op eindwaarde dat door middel van een voorziening is afgedekt. Op basis van de laatste actualisatie en de door ons daarbij gehanteerde risicobeheersingsmethodiek, is voor de korte termijn (3 jaar) met 90% zekerheid een risicobuffer van 4,4 miljoen afdoende. Daarnaast geldt dat in de met de gemeente Zwijndrecht gemaakte afspraken is opgenomen dat van het eventuele exploitatietekort tot € 20 miljoen beide partijen ieder de helft voor hun rekening nemen. Het bedrag dat boven de € 20 miljoen uitkomt, komt voor 2/3 deel voor rekening van Hendrik-Ido-Ambacht en 1/3 deel voor rekening van Zwijndrecht.

<u>Ambachtsezoom:</u>

De grex 2017 fase 1 kent een maximale risicobuffer van 1,7 miljoen (met 90% zekerheid). Voor fase 1a geldt een minimaal risico van 0,03 miljoen.

<u>Conclusie grondexploitaties</u>

Voor de bepaling van het gecombineerde risico moet ook rekening worden gehouden met het nog niet in de boeken opgenomen positieve resultaat Ambachtsezoom. Dit positieve resultaat minus risicobuffer is momenteel groter dan ons aandeel in het risico op De Volgerlanden en het resterend risico Centrumgebied.

Risico Algemene uitkering en doeluitkeringen / decentralisaties

De effecten van rijksmaatregelen zijn voor de middellange termijn allerminst zeker. De macro-economische ontwikkelingen zijn moeilijk te voorspellen, laat staan de bestuurlijke vertaling door het rijk naar de uitkeringen voor gemeenten en/of verdeelmodellen. Dat geldt in het bijzonder voor de drie grote decentralisaties. Vanaf 1 januari 2015 zijn de drie decentralisaties Jeugdhulp (inclusief Passend Onderwijs), WMO en Participatiewet doorgevoerd. Voor de decentralisaties plus hun kortingen, zijn de effecten onzeker. Ook de herverdelingen kunnen voor een individuele gemeente zowel positief als negatief uitpakken (het objectieve verdeelmodel). We zullen dit de komende periode actief monitoren.

Bij deze taken gaat het om grote budgetten, alleen voor onze gemeente is de integratie uitkering sociaal domein al 8,8 miljoen (Jeugdzorg 5,2 mln; Wmo 2,5 mln; Participatiewet 1,1 mln)

Voor deze onderdelen geldt dat ze op basis van solidariteit worden opgepakt, zodat voor- en nadelen allereerst op regionaal niveau worden vereffend. Daarnaast heeft de gemeente een algemene risicoreservering ingesteld voor deze taken met een huidig saldo van € 1,5 miljoen. In deze risico¬paragraaf wordt voor deze onderdelen rekening gehouden met een rest risico van 10% van onze bijdragen.

Conclusie algemene en doeluitkeringen

In onze Kadernota wordt zo goed mogelijk geanticipeerd op rijksplannen (taakstellingen). Dat geldt ook voor eventuele herverdelingseffecten. Voor deze risicoparagraaf houden we rekening met een nadelig restrisico ter grootte van 1% van onze Algemene Uitkering, is € 0,2 mln en 10% van onze bijdragen in de drie decentralisaties, is € 0,9 mln met een Gemiddelde (50%) kans van optreden. Beheersmaatregelen: Actief volgen en indien noodzakelijk maatregelen nemen tot bijsturing, met name bij Kadernota of begroting.

Recapitulatie

Omdat de risico's van verbonden partijen en rijksuitkeringen semi structureel zijn worden deze tweemaal meegeteld in de hierna opgenomen totaal telling.

SAMENVATTING (x € 1.000)	Rek. 2016	Rek. 2017
Programma 1 – Sociaal, Welzijn en Educatie Verbonden partijen	900	2.200
Programma 2 – Ruimtelijke Ordening, Economie en Wonen Grondexploitaties	-	-
Algemene uitkering en overige rijksbijdragen	550	1.100
Totaal risico's	1.450	3.300
Weerstandscapaciteit	18.321	18.877
Weerstandsratio	12,6	5,7

Financiële kengetallen in relatie tot de financiële positie

Hierna wordt een overzicht gegeven van financiële kengetallen zoals die sinds 2015 verplicht zijn voorgeschreven voor alle gemeenten met het oog op onderlinge vergelijkbaarheid. Zoals bekend is onze schuldquote door onze relatief grote grondexploitatie Volgerlanden hoog, hoewel in dit soort getallen de deelname in het risico door Zwijndrecht niet tot uitdrukking komt. Tegelijkertijd is zichtbaar dat door ons voorzichtige, solide financieel beleid de trend van alle financiële kengetallen positief is, dat geldt ook voor onze hiervoor berekende weerstandsratio.

Wanneer we de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie bezien, kunnen we concluderen dat de gemeente financieel gezond is.

H.I.Ambacht	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
Netto schuldquote	180%	196%	200%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	169%	185%	189%
Solvabiliteitsratio	16%	13%	18%
Grondexploitatie	117%	125%	131%
Structurele exploitatieruimte	3,5%	0,7%	1,9%
Belastingcapaciteit	111%	110%	111%

(Bedragen x 1.000)

1A Netto schuldquote

(Bedragen x € 1.000)

95	Balanspost	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
A	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	133.000	112.000	122.500
B	Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	7.359	33.609	12.335
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	5.129	4.451	6.895
D	Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f BBV)		2.762	
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	10.324	9.049	5.655
F	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	975	568	764
G	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	2.945	2.407	3.402
H	Totale baten (cf. art. 27 lid c BBV [dus exclusief mutaties reserves])	72.736	68.874	65.879
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**180%**	**196%**	**200%**

1B Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

(Bedragen x € 1.000)

95	Balanspost	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
A	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	133.000	112.000	122.500
B	Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	7.359	33.609	12.335
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	5.129	4.451	6.895
D	Financiële activa (cf. art. 36 lid b, c, d, e, f BBV)	8.432	10.386	7.624
	Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e, f BBV)	0	2.762	0
b1	Verstrekte geldleningen openbare lichamen (Wet Fido)	1.432	1.403	1.403
b2	Verstrekte geldleningen aan woningbouwcorporaties	63	60	60
b3	Verstrekte geldleningen aan deelnemingen	2.207	1.673	1.673
b4	Verstrekte geldleningen aan overige verbonden partijen			
c	Overige verstrekte langlopende geldleningen	4.730	4.488	4.488
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	10.324	9.049	5.655
F	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	975	568	764
G	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	2.945	2.407	3.402
H	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV [dus exclusief mutaties reserves])	72.736	68.874	65.879
	Netto schuldquote gecorrigeerd (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**169%**	**185%**	**189%**

2. Solvabiliteitsratio

(Bedragen x € 1.000)

95	Balanspost	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
A	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	27.821	23.343	31.929
B	Balanstotaal	177.022	177.088	177.804
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	**16%**	**13%**	**18%**

3 Kengetal Grondexploitatie

(Bedragen x € 1.000)

95	Balanspost	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden (cf. art. 38 lid a punt 1 BBV)			
B	Bouwgronden in exploitatie (cf. art. 38 lid b BBV)	85.080	86.299	86.299
C	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV [dus exclusief mutaties reserves])	72.736	68.874	65.879
	Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	**117%**	**125%**	**131%**

4. Structurele exploitatieruimte

	Zie III - Jaarrekening, onderdelen 1, 2 en 2a	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
A	Totale structurele lasten	71.279	65.742	60.278
B	Totale structurele baten	73.607	66.062	61.514
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	100	21	264
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	197	157	141
E	Totale baten exclusief mutaties reserves	69.928	65.905	57.730
	Structurele exploitatieruimte (B-A)+(D-C) / E	**3,5%**	**0,7%**	**1,9%**

5. Belastingcapaciteit

		Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelen WOZ-waarde	305	305	307
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	177	177	177
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	315	315	0
D	Eventuele heffingskorting	0	0	315
E	Totale woonlasten gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	797	798	799
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	716	723	723
	Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor	**111%**	**110%**	**111%**

2. Financiering

Inleiding

In deze paragraaf komen de onderwerpen aan de orde die behoren tot het geldstromenbeleid van de gemeente. Dit zijn risicobeheer (met name rente- en kredietrisico), de financierings- en schuldpositie, het kasbeheer en de informatievoorziening.

Het Financieringsstatuut wat in december 2015 door de gemeenteraad is vastgesteld vormt het kader voor beleid en uitvoering van de treasuryfunctie.

Economische ontwikkelingen

De rente was in 2017 redelijk stabiel. Het gehele jaar bewoog de 10-jaars IRS zich tussen de 0,6% en 1,0%. Na de zomer is de weg naar een structureel wat hoger niveau ingeslagen, maar de lange rente is nog steeds laag. De rente op de geldmarkt was als gevolg van de ECB-maatregelen zeer constant.

Onder de huidige marktomstandigheden blijft het uitgangspunt bij het aantrekken van vermogen, de kasgeldlimiet zoveel mogelijk optimaal te benutten en kort te financieren. De financieringsfunctie van de gemeente dient uitsluitend de publieke taak, is prudent en houdt rekening met de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido).

De ontwikkeling van de rente gedurende 2017 kan als volgt worden weergegeven:

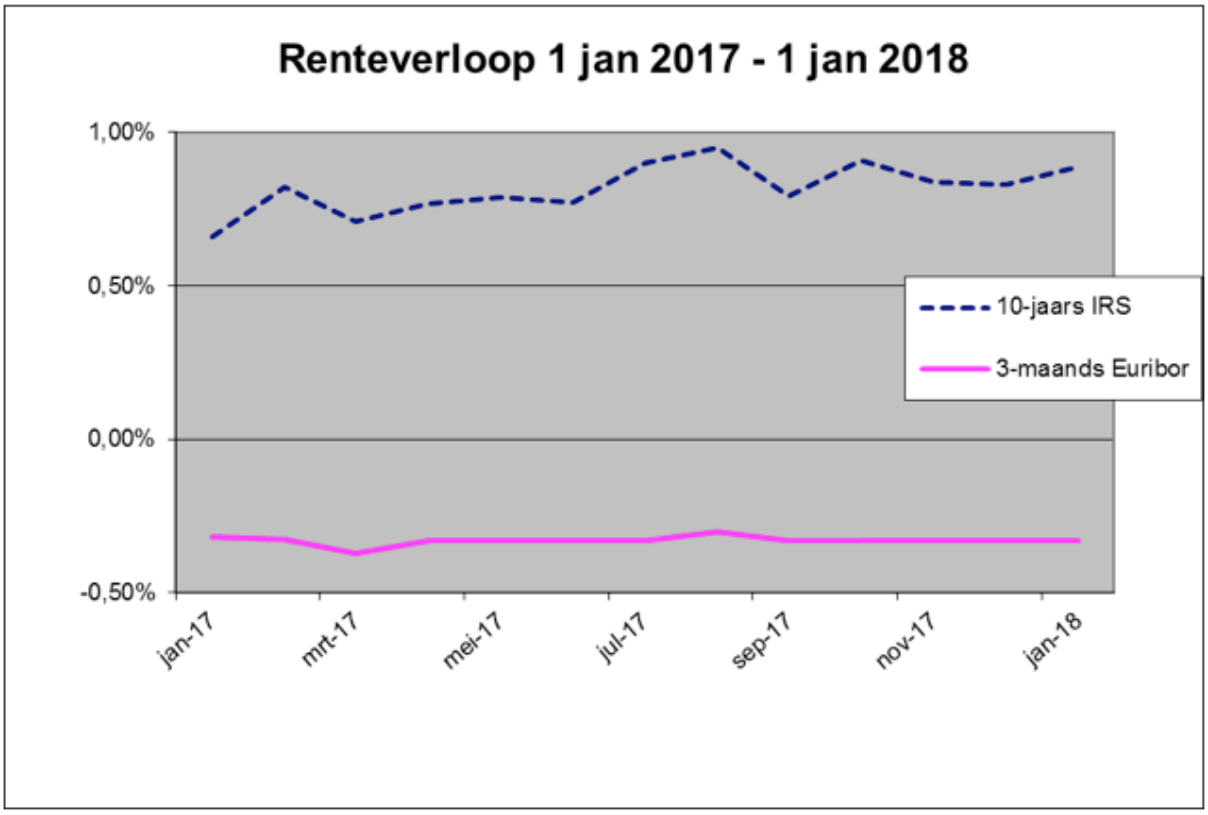

Bedacht moet worden dat er opslagen gerekend worden op bovenstaande tarieven bij het opnemen van een langlopende lening. Voor een 10-jaars lening bedroeg dit eind 2017 circa 0,15 procentpunt.

Wettelijke ontwikkelingen

In 2017 is het vernieuwde BBV van kracht geworden. De belangrijkste wijzigingen betreffen de berekening van het renteomslag percentage, de toe te rekenen rente aan grondexploitaties en het toerekenen van rente aan de nieuwe taakvelden.

Financiering

De totale gemeentelijke langlopende leningenportefeuille valt in twee delen uiteen, te weten een deel voor de Algemene Dienst en een deel voor De Volgerlanden. In de begroting 2017 is rekening gehouden met op te nemen nieuwe langlopende geldleningen tot totaal € 30 miljoen. Daarvan is € 5 miljoen al in 2015 vastgelegd; een driejarige fixe lening voor De Volgerlanden tegen een rente van 0,905%. Door een combinatie van achterblijvende investeringen en een positieve kasstroomontwikkeling bij De Volgerlanden, zijn de overige nieuwe leningen in 2017 niet opgenomen. Om overschrijding van de renterisiconorm in 2018 teniet te doen, is een lening van 10 miljoen omgezet naar een lening met aflossing in 2019.

De totale langlopende lening schuld bedroeg per 31 december 2017 € 122,5 miljoen en kan als volgt worden gespecificeerd:

- t.b.v. Algemene dienst (6 leningen) € 53,5 miljoen
- t.b.v. Volgerlanden (9 leningen) € 96,0 miljoen

De gemiddelde rente over de totale lening portefeuille bedroeg per eind 2017 2,0%.

De lening portefeuille van de Algemene Dienst heeft een gemiddelde rente van 2,80%.

Risicobeheer

De belangrijkste financiële risico's bij de uitvoering van het treasurybeleid zijn de kasgeldlimiet, de renterisico's en de kredietrisico's.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het bedrag dat de gemeente per jaar maximaal met kort geld mag financieren. Volgens de Wet fido bedraagt deze limiet 8,5% van het totaal van de exploitatiebegroting. Gezien de omvang van de begroting 2017 (ca. € 66,0 miljoen) mocht voor € 5,6 miljoen met kort geld gefinancierd worden. Volgens voorschrift uit de Wet fido is in bijgaande tabel het verloop weergegeven van de gemeentelijke kortlopende middelen ten opzichte van de kasgeldlimiet gedurende 2017:

Tabel 1 Verloop kasgeldlimiet 2017

				Bedragen x € 1.000,-
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Gemiddeld netto vlottende schuld (+) of gemiddeld netto vlottend overschot (-)	€ 1.091	€ 1.614	€ 1.627	€ 1.396
Kasgeldlimiet	€ 5.615	€ 5.615	€ 5.615	€ 5.615
Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)	€ 4.524	€ 4.001	€ 3.988	€ 4.219

Uit bovenstaande tabel komt naar voren dat het gehele jaar ruimschoots binnen de kasgeldlimiet is geopereerd; er zijn daarom ook geen kasgeldleningen aangetrokken.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft tot doel om, binnen de portefeuille aan langlopende leningen, een overmatige afhankelijkheid van de rente in een zeker jaar te voorkomen. Omdat te bereiken mag het totaal aan renteherzieningen en aflossingen op grond van deze norm niet meer dan 20% zijn van het begrotingstotaal. De renterisiconorm van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht bedroeg in 2017 €13,28 miljoen. De toetsing aan de renterisiconorm luidt daarmee als volgt:

Tabel 3 Toetsing renterisiconorm 2017

		Bedragen x € 1.000,-
Berekening renterisico:		
Bedrag renteherzieningen		€ -
Bedrag aflossingen		€ 25.500
Totaal renterisico		€ 25.500
Renterisiconorm	ca. € 66,0 miljoen x 20%	€ 13.211
Toets aan renterisiconorm		
Overschrijding		€ 12.289

Uit deze berekening komt naar voren dat de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht in 2017 de renterisiconorm heeft overschreden. In de begroting was al rekening gehouden met een overschrijding van € 2,3 miljoen. Bij ongewijzigd beleid zou in 2018 ook een overschrijding plaatsvinden van € 10 miljoen. Om deze komende overschrijding teniet te doen, is besloten een fixe lening van € 10 mln met aflossing in 2018, om te zetten naar een fixe lening met aflossing in 2019. Het gevolg is wel dat het omzetten van de lening formeel een aflossing is waardoor de renterisiconorm dit jaar – optisch - fors is overschreden. Het werkelijke renterisico is echter nihil omdat de nieuwe lening een rente heeft van 1,867% inclusief boeterente, tegen een oude rente van 3,58%. Over de overschrijding van de renterisiconorm heeft overleg met de Provincie Zuid-Holland plaatsgevonden.

Kredietrisico's

De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht loopt kredietrisico op uitzettingen (o.a. verstrekte geldleningen) en leningen waarop door haar een borgstelling is afgegeven.

Tabel 4 Overzicht kredietrisico's 2017

				Bedragen x € 1.000
Categorie			Per 1-jan-2017	Per 31-dec-2017
Uitzettingen			€ 8.431	€ 7.623
Borgstellingen	Direct		€ 10.746	€ 10.472
	Indirect		€ 111.141	€ 106.521
		Totaal	€ 121.887	€ 116.993

Het genoemde totaalbedrag aan uitzettingen van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht per eind 2017 in voorgaande tabel kan in hoofdlijnen als volgt worden gespecificeerd:

- Leningen aan woningcorporaties € 0,1 miljoen
- Woningfinancieringen gemeentepersoneel € 4,0 miljoen
- Lening aan ROM-D € 1,7 miljoen
- Veiligheidsregio ZHZ € 1,4 miljoen
- Startersleningen € 0,4 miljoen

Daarnaast stond de gemeente per 31 december 2017 voor € 117,0 miljoen garant. Hiervan had € 106,5 miljoen (ofwel 91%) betrekking op de achtervangpositie in het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (indirecte borgstelling).

Gezien de zekerheidsstructuur die rond het WSW is gebouwde is aan deze garantstellingen een relatief laag risico verbonden.

Het bedrag aan directe borgstellingen bedroeg per eind 2017 € 10,5 miljoen. De belangrijkste directe borgstellingen worden gevormd door:

- HVC Alkmaar (1,33%-belang; 'getrapt' via GR Gevudo): € 8,2 miljoen
- Woningstichting Rhiant € 2,3 miljoen (1 lening).

Voor de specificatie van alle door de gemeente gewaarborgde leningen wordt verwezen naar de Staat van gewaarborgde geldleningen elders in deze jaarrekening.

Relatiebeheer

De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is huisbankier van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht. Naast de BNG houdt de gemeente een rekening aan bij de ING en Rabobank.

Administratieve Organisatie

In 2017 heeft enkele keren overleg plaatsgevonden tussen gemeente en het SCD over de uitvoering van de financieringsfunctie.

Schatkistbankieren

Bij het verplicht schatkistbankieren mag de gemeente een bedrag van 0,75% van het begrotingstotaal buiten de Schatkist houden, het zogenoemde drempelbedrag. Het drempelbedrag mag, als gemiddeld bedrag per kwartaal, niet overschreden worden. In onderstaande tabel staat per kwartaal aangegeven wat het gemiddelde positieve banksaldo was. Hieruit blijkt dat in 2017 volledig binnen het drempelbedrag van € 496.000 is gebleven.

Tabel 5 Benutting drempelbedrag Schatkistbankieren

				Bedragen x € 1.000,-
1) Benutting drempelbedrag Schatkistbankieren 2017:				
Begrotingstotaal	€ 66.053			
Wettelijk percentage	0,75%			
Drempelbedrag	€ 496			
2) Kwartaaluitkomsten benutting drempelbedrag 2017;				
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
gemiddeld positieve banksaldi	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Als gevolg van de negatieve rente op kort geld heeft een roodstand geen nadelige financiële gevolgen.

In het najaar van 2016 heeft het Agentschap van het Ministerie van Financiën een enquête uitgezet over het schatkistbankieren. In de ministeriële beleidsdoorlichting schatkistbankieren die voor 2018 gepland staat worden de in 2017 gepubliceerde resultaten betrokken. Deze beleidsdoorlichting zal ook worden gebruikt als input voor de evaluatie van de wijziging van de wet Fido van december 2013, waarbij het verplichte schatkistbankieren is ingevoerd.

Rentetoerekening

In het rapport Vernieuwing BBV is het advies opgenomen om meer inzicht te geven in de manier waarop de rentelasten uit korte en lange financiering worden toegerekend. De onderstaande schema's geven hier invulling aan.

Toegerekende rente in 2017

Taakveld treasury

a	Externe rentelasten over de korte en lange financiering	2.608.414
b	Externe rentebaten (idem)	-208.822
	Saldo rentelasten en -baten	**2.399.592**
c1	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-282.914
c2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden doorberekend: De Volgerlanden	-1.076.427
	Rente over kort geld De Volgerlanden	0
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rentelasten	1.040.251
d1	Rente over het eigen vermogen - reserves	0
d2	Rente over de voorzieningen	0
	Totaal van de aan taakvelden toe te rekenen rentelasten	**1.040.251**
e	**Aan de taakvelden toegerekende rente o.b.v. begrote omslag 2%**	**-1.375.627**
f	**Renteresultaat op taakveld Treasury**	**-335.376**

Toetsing met voorgecalculeerde renteomslag in procenten

De totale activa waarover de renteomslag wordt berekend was per 1.1.2017 :	69.266.885
Rentepercentage obv de aan taakvelden toe te rekenen rentelasten is	1,50%
Rentepercentage obv de werkelijk aan de taakvelden toegerekende rente	1,99%
Rentepercentage begroting 2017	2,00%

Toetsing met voorgecalculeerde renteomslag in geld

Indien de werkelijke rentelasten (in Euro's), die over 2017 aan taakvelden hadden moeten worden doorberekend, afwijken van de rentelasten (in Euro's) die op basis van de voorgecalculeerde renteomslag aan de taakvelden zijn toegerekend, dan kan de gemeente besluiten tot correctie.
Met ingang van 2018 is correctie is verplicht indien deze afwijking groter is dan 25%.

Bedrag werkelijk aan taakvelden toe te rekenen rente	1.040.251
Bedrag dat toegerekend is o.b.v. het begrote rentepercentage van 2%	1.375.627
Meer toegerekende rente 2017	**335.376**
Afwijking t.o.v. de totale werkelijk toe te rekenen rente	32,24%

Berekening rente-omslagpercentage over 2017

	Berekening rente omslag percentage over de stand per	**1-1-2017**
	Boekwaarde investeringen	162.777.259
	- grex Volgerlanden en het voorzien verlies	-70.420.789
A	**Totaal**	**92.356.470**
	AF: Boekwaarde investeringen niet in omslag betrekken	
	- financiering Rhiant	-62.400
	- financiering Rom-D	-2.206.801
	- financering Veiligheidsregio	-1.431.736
	- financiering Wonfin.regeling en start.leningen	-4.729.862
	- overige Grexen	-14.658.786
	Totaal	**-23.089.585**
B	**Boekwaarde waarover rente wordt verdeeld**	**69.266.885**
	Financiering:	
	Langlopende leningen ALD	57.500.000
	Reserves	24.143.336
	Voorzieningen	3.713.154
C	**Totaal**	**85.356.490**
D	**Financieringstekort + of overschot - (A-C)**	**6.999.980**
	Rentelasten:	
	Rente over eigen vermogen en voorzieningen	0
	Rente financieringstekort ALD	0
	Rente langlopende leningen ALD	1.531.987
E	**Totale rentelasten**	**1.531.987**
	AF: Rente niet in omslag te betrekken:	
	- Rente financiering Rhiant, Rom-D e.a.	-242.902
	- Rente aan Grexen	-282.914
	Totaal	**-525.816**
F	**Te verdelen rente**	**1.006.172**
	Berekend werkelijk percentage omslagrente F/ B *100	**1,5%**
	Afgerond percentage omslagrente begroting 2017	**2,0%**

3. Lokale heffingen

Inleiding

Deze ‘Paragraaf lokale heffingen’ geeft op hoofdlijnen een overzicht van de lokale heffingen en belastingen.

Lokale heffingen kunnen we onderscheiden in gebonden en ongebonden heffingen. Gebonden wil zeggen dat de besteding gerelateerd is aan een direct aanwijsbare tegenprestatie van de gemeente. Dit zijn retributies (bijvoorbeeld leges, marktgeld) of bestemmingsheffingen (bijvoorbeeld afvalstoffenheffing, rioolheffing). Deze heffingen worden verantwoord op de desbetreffende gemeentelijke programma’s en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Ongebonden lokale heffingen zijn zogenaamde zuivere belastingen. De opbrengsten hieruit kunnen door de gemeenteraad vrij binnen het werkterrein van de gemeente worden ingezet. Het gaat hierbij om de onroerende-zaakbelastingen (OZB), hondenbelasting en precariobelasting. Deze heffingen zijn niet verbonden aan een inhoudelijk programma en behoren tot de algemene dekkingsmiddelen.

Deze paragraaf heeft betrekking op beide categorieën heffingen. In het vervolg gaan wij in op de volgende aspecten:

- Ontwikkelingen en rijksbeleid
- Opbrengst gemeentelijke heffingen
- Heffingen woonlasten (lokale lastendruk)
- Overige lokale heffingen
- Kwijtscheldingen

3.1 Evaluatie nieuwe ontwikkelingen en rijksbeleid.

<u>Begrenzing stijging OZB (macronorm OZB)</u>

Ter voorkoming van een te grote stijging van de lastendruk heeft het Rijk een beperking ingesteld op de stijging van de OZB-tarieven: de macronorm OZB. Deze norm houdt in dat de OZB-opbrengst van alle gemeenten tezamen in 2017 niet meer mag stijgen dan 2,7%. In 2016 is de norm echter overschreden. Deze overschrijding 2016 is in mindering gebracht op de macronorm 2017, die daarmee uitkomt op 1,97%.

Uit meerdere onderzoeken is gebleken dat de macronorm geen effectief instrument is om de lastenontwikkeling te beheersen. Immers, als één of enkele gemeenten hun tarieven meer verhogen dan de norm dan worden andere gemeenten – die zich wel aan de norm hebben gehouden – 'gestraft' met een korting op het gemeentefonds dan wel een lagere OZB-norm voor het volgende belastingjaar. Vooruitlopend op mogelijke verruiming van het gemeentelijk belastinggebied is de macronorm voor 2017 gehandhaafd.

De OZB is in Hendrik-Ido-Ambacht in 2017 niet gestegen.

<u>Verruiming gemeentelijk belastinggebied</u>

Diverse keren is onderzoek gedaan naar uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied, als onderdeel van een grotere belastingherziening. In 2015 zijn diverse studies gepubliceerd over de inrichting en vormgeving van het gemeentelijk belastinggebied. In deze studies wordt gepleit voor een verschuiving van €4 miljard van rijksbelastingen (loon- en inkomstenbelasting) naar gemeentebelastingen. Genoemde argumenten voor deze belastingverschuiving zijn versterking van de lokale democratie, vergroting van doelmatigheid en verlaging van de lasten op arbeid, met een positief effect op de werkgelegenheid. Het maken van keuzes en beslissingen hierover is een taak van het kabinet. Eind 2015 zegde het vorige kabinet toe om vóór de zomer van 2016 met voorstellen te komen voor een hervorming/uitbreiding van het lokale belastinggebied. Per brief van 24 juni 2016 heeft het kabinet bouwstenen gepresenteerd hoe zo'n hervorming vormgegeven zou kunnen worden.

De gepresenteerde bouwstenen hebben in de afgelopen regeerperiode niet tot besluitvorming geleid. Het is aan het huidige kabinet hieraan invulling te geven.

Ontwikkelingen in de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ)

De WOZ-waarde wordt in het dagelijks leven steeds meer een belangrijk gegeven. Naast dat deze wordt gebruikt voor diverse belastingen, wordt deze ook vaker gebruikt in de commerciële sfeer, zoals door banken bij het verstrekken van hypotheken.

WOZ-waarden van woningen zijn openbaar. Onze gemeente is in 2017 aangesloten op een landelijke voorziening van waaruit het WOZ-waardeloket online voor heel Nederland is te raadplegen.

Het vaststellen van de WOZ-waarden gebeurt door Gemeentebelastingen en Basisinformatie Drechtsteden (GBD). Over de totstandkoming van de WOZ-waarde van woningen heeft de GBD een helder filmpje, WOZ Waarde Helder, uitgebracht. Ook Vereniging Eigen Huis gebruikt dit filmpje in berichtgeving en op de website.

Precariobelasting van nutsnetwerken

Er bestond lange tijd onduidelijkheid over het afschaffen van precariobelasting op kabels, buizen en leidingen van nutsbedrijven. Op 1 juli 2017 trad wetgeving in werking die bepaald dat gemeenten geen precariobelasting meer kunnen heffen over netwerken van nutsbedrijven.

Er is wel een overgangsregeling. Gemeenten die op 10 februari 2016 een tarief hadden voor nutsnetwerken kunnen tot en met 2021 precariobelasting blijven heffen. Hierbij geldt wel dat die gemeenten maximaal het tarief in rekening kunnen brengen dat gold op 10 februari 2016.

3.2 Gemeentelijke belastingopbrengsten

Onderstaande tabel is een overzicht van de gerealiseerde opbrengsten over 2017 en 2016. Wij merken op dat de verschillen tussen de verantwoording 2016 en 2017 geen indicatie geven van de stijging of daling van de tarieven, maar van de totale opbrengst. Factoren zoals ontwikkelingen in de WOZ-waarde en areaaluitbreiding spelen bij de onroerendezaakbelastingen een belangrijke rol. Meer of minder afgegeven omgevingsvergunningen kunnen de opbrengst leges sterk beïnvloeden.

Overzicht inkomsten die op basis van door de raad vastgestelde belastingverordeningen zijn gegenereerd (x € 1.000)

	Rekening 2016	Raming 2017	Rekening 2017	Resultaat 2017
Ongebonden heffingen (algemene dekkingsmiddelen)				
Onroerende-zaakbelastingen	5.272	5.189	5.237	48
Hondenbelasting	151	157	149	-8
Precariobelasting	519	519	524	5
Subtotaal	**5.942**	**5.865**	**5.910**	**45**
Gebonden heffingen				
Afvalstoffenheffing	3.352	3.399	3.414	15
Rioolheffing	2.093	2.107	2.126	19
Lijkbezorgingsrechten	528	468	570	102
Bouwleges	865	509	704	195
Overige leges	667	637	761	124
Marktgeld	42	44	45	1
Subtotaal	**7.547**	**7.164**	**7.620**	**456**
TOTAAL	**13.489**	**13.029**	**13.530**	**501**

Er is aan heffingen en belastingen € 79.000 meer binnengekomen dan verwacht. Dat is een afwijking van iets minder dan 1%. Dit is grotendeels toe te schrijven aan de aantrekkende woningmarkt. Woningen staan korter leeg en er zijn meer woningen opgeleverd.

Bij de begrafenisrechten kan de jaarlijkse onderhoudsbijdrage voor langere tijd vooruit betaald worden. Er meer gebruik gemaakt van deze mogelijkheid, waardoor we een hogere inkomst zien. Deze bedragen worden in een reserve beschikbaar gehouden voor het onderhoud.

De bouwleges zijn hoger door een grotere bouwproductie in de Volgerlanden.

Bij de overige leges is € 74.000 gevolg van de aanleg kabels en leidingen, € 29.000 burgerzaken en € 11.000 bouwgerelateerd.

3.3 Heffingen woonlasten (lokale lastendruk)

Tot de woonlasten worden gerekend de OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing.

De volgende tabel geeft de ontwikkeling van de woonlasten over de laatste vijf jaren weer. De OZB is berekend op basis van de geactualiseerde gemiddelde woningwaarde.

	2013	2014	2015	2016	2017
Gemiddelde WOZ-waarde	231.000	215.000	208.000	215.000	221.000
OZB-eigenaar	297,76	304,66	305,97	309,17	306,75
Afvalstoffenheffing	305,88	312,00	315,12	315,12	315,12
Rioolheffing eigenaar	105,60	112,92	117,36	120,84	120,84
Rioolheffing gebruiker	49,20	52,56	54,48	56,16	56,16
Ontwikkeling lastendruk	**758**	**782**	**793**	**801**	**799**
% stijging tov vorig jaar		3,1%	1,4%	1,1%	-0,3%

Bij de berekening van de woonlasten is uitgegaan van een koopwoning die wordt bewoond door een gezin. De gemiddelde woningwaarde is de basis voor berekening van de aanslag OZB. Deze waarde is berekend naar de peildatum 1 januari van het voorgaande jaar. De WOZ-waarden 2017 zijn dus berekend naar de waarde peildatum 1 januari 2016.

Bij de begroting 2017 is uitgegaan van de volgende stijging:

- Onroerendezaakbelastingen 0%
- Afvalstoffenheffing 0%
- Rioolheffing 0%

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de woonlasten in onze gemeente in 2017 ten opzichte van 2016 iets zijn gedaald.

Hierna treft u per heffing een toelichting aan.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

De onroerendezaakbelastingen (OZB) is, na de Algemene Uitkering uit het gemeentefonds, de belangrijkste inkomstenbron voor de gemeente. Deze heffing bestaat uit een eigenarenbelasting voor zowel woningen als niet-woningen (bedrijven) en een gebruikersbelasting voor niet-woningen. De gemeenteraad bepaalt de tarieven en samen met de waarde van de onroerende zaak, wordt de heffing berekend.

De waarde wordt vastgesteld op basis van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ). Voor de WOZ-waarden 2017 geldt als peildatum 1 januari 2016.

De volgende tabel geeft weer hoe de OZB-tarieven zich in de afgelopen jaren hebben ontwikkeld.

	2013	2014	2015	2016	2017
Eigenaar woning	0,1289	0,1417	0,1471	0,1438	0,1388
Eigenaar niet-woning	0,2545	0,2738	0,2860	0,2773	0,2661
Gebruiker niet-woning	0,2038	0,2193	0,2273	0,2227	0,2136

Uitgangspunt bij het bepalen van de tarieven 2017 was de raming 2016 en de ontwikkeling van de WOZ-waarde. De waardestijging van de WOZ maakt dat het tarief is verlaagd voor een gelijkblijvende opbrengst.

Er is in 2017 € 48.000 meer OZB ontvangen dan geraamd. Eind 2016 en 2017 zijn meer woningen opgeleverd dan verwacht.

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven om de kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval te dekken. Wettelijk uitgangspunt is dat de opbrengst niet hoger mag zijn dan de kosten voor inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval.

Dit is niet kostendekkend gebeurd. Dit blijkt uit onderstaande berekening.

	BG2017	JR2017
Berekening kostendekkendheid		
7.3 afval		
Kosten taakveld incl kwijtschelding	3.597.925	3.604.262
Inkomsten excl. heffingen	-84.179	-245.715
Netto kosten taakveld	3.513.746	3.358.547
Overige toe te rekenen kosten:		
Overhead	101.868	124.198
b.t.w.	488.700	681.705
Totale kosten (a)	4.104.314	4.164.450
Opbrengst heffingen (b)	3.399.000	3.414.412
Dekking (b/a*100)	83%	82%

	2013	2014	2015	2016	2017
Meerpersoons	305,88	312,00	315,12	315,12	315,12
Eenpersoons	215,40	219,60	221,76	221,76	221,76
% stijging tov vorig jaar		2,0%	1,0%	0,0%	0,0%

Bij de Winternota is de raming van de afvalstoffenheffing naar boven bijgesteld met € 50.000. Toch is de inkomst nog € 15.000 hoger dan verwacht. We zien minder leegstand van panden en een hoger aantal opgeleverde nieuwbouwhuizen.

Rioolheffing

Rioolheffing is een vergoeding ter dekking van kosten die gemeenten maken voor haar rioolstelsel. Ook de kosten van de wettelijke watertaken, zoals zorgplicht voor stedelijk afvalwater, hemelwater en structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand kunnen hiermee bekostigd worden. Welke kosten worden verhaald, is in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vastgesteld.

Een en ander is kostendekkend gebeurd. Dit blijkt uit onderstaande berekening. Overigens blijven niet uitgegeven gelden, beschikbaar voor riolering.

	BG2017	JR2017
Berekening kostendekkendheid		
7.2 riool		
Kosten taakveld incl kwijtschelding	1.776.669	1.885.996
Inkomsten excl. heffingen	0	308
Netto kosten taakveld	1.776.669	1.886.304
Overige toe te rekenen kosten:		
Overhead	227.421	115.264
b.t.w.	124.000	105.398
Totale kosten (a)	2.128.090	2.106.966
Opbrengst heffingen (b)	2.107.000	2.126.049
Dekking (b/a*100)	99%	101%

Het verloop van de tarieven in de afgelopen jaren is als volgt:

	2013	2014	2015	2016	2017
Eigendom	105,60	112,92	117,36	120,84	120,84
Gebruik meerpersoons	49,20	52,56	54,48	56,16	56,16
Gebruik eenpersoons	24,60	26,28	27,24	28,08	28,08
% stijging t.o.v. vorig jaar		6,9%	3,8%	3,0%	0,0%

Hendrik-Ido-Ambacht heft van eigenaren van panden een vast bedrag per jaar. Hierbij is de situatie van 1 januari bepalend. Ook van gebruikers van panden wordt rioolheffing geheven. Eenpersoonshuishoudens betalen de helft van een meerpersoonshuishouden.

Er is € 19.000 meer rioolheffing binnengekomen dan waarmee gerekend is. Ook hier zien we de effecten van de aantrekkende woningmarkt: er zijn meer woningen opgeleverd en de leegstand is minder geworden.

Vergelijking andere gemeenten

Om inzicht te krijgen in het algemene verloop van de hoogte van de woonlasten is het goed een vergelijking met andere gemeenten te maken. Ook het landelijk gemiddelde is hierin opgenomen.

Vergelijking van woonlasten kan worden gemaakt met de Drechtstedengemeenten. Deze is gebaseerd op de actuele gegevens van de Digitale Atlas van de lokale lasten 2017 op www.coelo.nl en geeft de woonlasten van een meerpersoonshuishouden weer. De woonlasten in 2017 in Alblasserdam, Dordrecht, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht laten zich samenvatten in onderstaand schema (x € 1).

Gemeente	Gemiddelde WOZ-waarde	tarief OZB	OZB eigenaar	Rioolheffing eig/gebr	Afvalstoffen heffing	Totaal	Rangnr. meerp.huish.
Sliedrecht	179.000	0,1030	185	228	195	**608**	26
Papendrecht	194.000	0,1305	253	134	247	**634**	45
Dordrecht	163.000	0,1257	205	173	271	**649**	60
Alblasserdam	198.000	0,1295	257	185	339	**781**	260
Hardinxveld-G'dam*	221.000	0,1345	298	247	242	**783**	266
Hendrik-Ido-Ambacht	221.000	0,1388	307	177	315	**799**	289
Zwijndrecht*	172.000	0,1346	232	275	342	**827**	319
Landelijk gemiddelde	228.000	0,1237	271	192	260	**723**	

De indicatie in de laatste kolom betekent hoe lager het rangnummer hoe lager de woonlasten.

*Voor Hardinxveld-Giessendam en Zwijndrecht is het totaalbedrag verlaagd met respectievelijk € 3,70 en € 22 wegens een tegemoetkoming in de woonlasten.

3.4 Overige lokale heffingen

Hondenbelasting

In de Gemeentewet is bepaald dat gemeenten een belasting mogen heffen op het houden van honden. Hondenbelasting is een zuivere belasting die, net als de onroerende-zaakbelastingen, vloeit naar de algemene middelen van de gemeente. In onze gemeente bestaat een relatie tussen de opbrengst en de voorzieningen die voor honden worden gerealiseerd.

Precariobelasting

Precariobelasting wordt geheven voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Het is een zuivere belasting, ofwel een ongebonden heffing.

Onze gemeente heft alleen precariobelasting over kabels en leidingen in gemeentegrond. Sinds 2016 is de te belasten hoeveelheid kabels en leidingen toegenomen. Voorheen was heffen van dit deel niet mogelijk omdat dit was geregeld via concessieovereenkomsten.

De aanslagen over 2016 zijn in 2017 opgelegd Dit was het eerste jaar waarin de concessie-overeenkomst is afgelopen en het eerste jaar precarioheffing daarover. Er is een kleine afwijking van € 5.000.

Begrafenisrechten

	BG2017	JR2017
Berekening kostendekkendheid		
7.5 begraven		
Kosten taakveld	417.688	452.346
Inkomsten excl. heffingen	-13.261	-35.019
Netto kosten taakveld	404.427	417.327
Overige toe te rekenen kosten:		
Overhead	95.645	117.252
b.t.w.		
Totale kosten (a)	500.072	534.579
Opbrengst heffingen (b)	482.247	534.916
Dekking (b/a*100)	96%	100%

Leges

	BG2017	JR2017
Berekening kostendekkendheid		
bouwleges (8.3)		
Kosten taakveld	634.507	655.350
Inkomsten excl. heffingen	0	0
Netto kosten taakveld	634.507	655.350
Overige toe te rekenen kosten:		
Overhead	579.989	609.562
b.t.w.		
Totale kosten (a)	1.214.496	1.264.912
Opbrengst heffingen (b)	544.675	749.998
Dekking (b/a*100)	45%	59%

	BG2017	JR2017
Berekening kostendekkendheid		
Burgerzaken (0.2)		
Kosten taakveld	949.548	1.020.718
Inkomsten excl. heffingen	0	-1.215
Netto kosten taakveld	949.548	1.019.503
Overige toe te rekenen kosten:		
Overhead	9.365	8.685
b.t.w.		
Totale kosten (a)	958.913	1.028.188
Opbrengst heffingen (b)	559.657	588.958
Dekking (b/a*100)	58%	57%

Marktgeld

	BG2017	JR2017
Berekening kostendekkendheid		
3.3 Markt		
Kosten taakveld	65.783	54.343
Inkomsten excl. heffingen	-3.274	-5.120
Netto kosten taakveld	62.509	49.223
Overige toe te rekenen kosten:		
Overhead	43.623	41.194
b.t.w.		
Totale kosten (a)	106.132	90.417
Opbrengst heffingen (b)	43.566	45.465
Dekking (b/a*100)	41%	50%

3.5 Kwijtscheldingen

Als een belastingplichtige wegens financiële omstandigheden niet in staat is een belastingaanslag te betalen, kan gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. De regels voor het toekennen worden bepaald door de rijksoverheid. Deze regels komen erop neer dat kwijtschelding mag worden verleend aan belastingplichtigen die een inkomen hebben dat niet hoger is dan 90% van de bijstandsnorm. Gemeenten mogen hier in die zin van afwijken, dat deze inkomensgrens wordt verruimd naar 100% van de bijstandsnorm. Onze gemeente hanteert de 100%-norm, wat betekent dat inwoners met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen. Wel vindt een vermogenstoets plaats.

Een groot deel van de kwijtscheldingen is geautomatiseerd getoetst. Het doel hiervan is om zo de administratieve lasten voor de burger te verminderen.

Gemeenten mogen wel zelf bepalen voor welke belastingen kwijtschelding wordt verleend. Er kan kwijtschelding worden aangevraagd voor:

- Afvalstoffenheffingen;
- Rioolheffing gebruik woningen

De volgende tabel geeft weer hoeveel kwijtschelding voor 2017 is geraamd en verleend.

	Raming (x € 1.000)	Werkelijk (x € 1.000)
Afvalstoffenheffing	110	124
Rioolheffing	21	20
Totaal	131	144

4. Onderhoud kapitaalgoederen

Maatregelen

1. A Wegbeheer

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

Afgelopen jaar is aan de hand van weginspecties daar waar nodig asfalt- en elementenonderhoud uitgevoerd. Verder zijn de werkzaamheden aan de Teunis Stooplaan (voorheen verlengde Antoniuslaan) afgerond en is de weg opengesteld voor verkeer. In 2017 zijn na een intensief participatietraject ook de werkzaamheden aan de Nijverheidsweg (maart)en de Veersedijk(december) opgestart. Voor de Teunis Stooplaan en de Nijverheidsweg zijn vrij liggende fietspaden gerealiseerd. Voor de Veersedijk is een fietsvriendelijk ontwerp gerealiseerd met fietssuggestiestroken. Hiermee zijn er weer verdere stappen gezet in de revitalisering van het bedrijventerrein Antoniapolder.

1. B Verkeer en vervoer

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

De beleidskaders en de financiële consequenties pasten binnen het beschikbare budget van 2017.

1. C Openbare verlichting

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

Het regulier onderhoud aan de openbare verlichting is dit jaar weer volledig uitgevoerd door bureau OVL. Grootschalige vervangingen hebben dit jaar nauwelijks plaatsgevonden ivm met performance problemen bij de aannemer Heijmans en netbeheerder Stedin. De opdrachten voor de werkzaamheden zijn wel verstrekt, in 2018 wordt de achterstand weggewerkt. De betreffende middelen van 2017 zullen worden toegevoegd aan de reserve en zullen worden aangesproken in 2018.

**Everdien past de bedragen aan

1. D Infrastructurele kunstwerken

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

Met het geformuleerde beleid en de beschikbare financiële middelen worden de infrastructurele kunstwerken duurzaam veilig onderhouden.

1. E Verkeersvoorzieningen

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

In 2017 is conform het beheersplan binnen de financiële kaders gewerkt.

1. F Straatmeubilair

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

In 2017 is binnen de kaders van het beheerplan binnen de budgetten gewerkt.

2. Riolering

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

Vanuit het GRP 2014-2018 hebben wij de riolering van de Nijverheidsweg vervangen en het werk bevindt zich in afrondende fase. Het nieuwe GRP is in concept gereed en de voorbereidende werkzaamheden voor het basisrioleringsplan zijn afgerond. Wij zijn op schema met de rioolinspecties en de uitvoering van onderhoud aan riolering zodat wij voldoen aan de afgesproken kwaliteitsniveaus.

De opgaven die wij hebben binnen het Bestuursakkoord Water zijn verder door de betrokken organisaties opgepakt door middel van onderzoek naar kansrijke onderwerpen. Dit zal de komende jaren verder worden uitgewerkt en geïmplementeerd.

3. Water

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

Met het waterschap is afstemming geweest over werkzaamheden op het gebied van waterbeheer. Zoals het nu ernaar uitziet zullen vervolgafspraken niet meer door een nieuw waterplan worden verankerd, maar zullen worden vastgelegd in het nieuwe GRP en afzonderlijke (afval)waterakkoorden met het waterschap in het kader van het Bestuursakkoord Water.

Tevens is sprake van een gewijzigd beleid van het waterschap op het gebied van de wettelijke ontvangstplicht. Dit heeft invloed gehad op de planning van het baggerplan, dat hierdoor naar achteren is verschoven.

4. Groen
Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

4A Groenstructuurplan

Bomenbestand

Het actuele bomenbestand bestaat op 1 januari 2018 uit 11.295 exemplaren. In 2017 zijn kapvergunningen verleend voor 637 bomen vanwege een reconstructie, 148 bomen vanwege een slechte kwaliteit . In 2017 zijn 339 bomen herplant. de overige te herplanten bomen (487 stuks) zullen in 2018 worden geplant.

Ontwikkelingen

Vanaf 1 januari 2017 is de Natuurbeschermingswet in werking getreden. Deze wet voegt de Flora- & Faunawet, de (oude) Wet Natuurbescherming en de Boswet samen. In 2017 is hierop, in samenwerking met de gemeenten in de Drechtsteden, geanticipeerd. Het Natuurwetenschappelijk Centrum uit Dordrecht heeft een regionale opdracht gekregen de wijzigingen inzichtelijk te maken, een nieuwe inventarisatie van de aanwezige flora en fauna te maken en een veldgids samen te stellen met daarin de regionaal aanwezige soorten.

De veldgids kan, samen met de gedragscode van Stadswerk, de huidige (vervallen) gedragscode vervangen.

In 2018 zal de raad een voorstel ontvangen mbt de invoering van de nieuwe Natuurbeschermingswet

4.C Speelvoorzieningen

Financieel kader.

Bij vaststelling van het speelruimteplan hebben we in de toenmalige economische situatie gezocht naar een manier om niet het aantal speelplekjes te hoeven terugbrengen. Het college en de raad gaf de voorkeur aan behouden wat we hebben in plaats van het terugbrengen van het aantal speelplekjes en met het beschikbare budget de dan overgebleven speelplekjes naar een hogere kwaliteit te brengen. Met de uitgangspunten die we hanteren lukt dit maar het budget staat onder spanning. Gezien de mogelijkheid zich in 2016 voordeed heeft het college besloten om de raad voor te stellen het speelruimtebudget bij kadernota 2018 structureel te verhogen verhogen met € 10.000.

5. Gebouwenbeheer
Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

Renovatie: In het najaar is gestart met de renovatie van de buitenbaden van zwembad 'De Louwert'

en de voorbereidingen voor de bouw van een nieuw binnenbad. De keuken van Cascade en de pantry's van het gemeentehuis zijn vervangen.

Sloopwerken: De voormalige gemeentewerf aan de Grotenoord 2 is gesloopt, het terrein wordt verkocht aan een marktpartij. Wegens nieuwe ontwikkelingen met WC de Schoof is de sloop van de Willem de Zwijgerschool voorlopig uitgesteld.

Duurzaamheid: Het gemeentehuis is voorzien van 250 zonnepanelen via de coöperatie Zon Op Hendrik-Ido-Ambacht, zo kunnen Ambachters die niet beschikken over een geschikt dak meedoen met het vergroenen van elektrische energie. Cultureel Centrum Cascade is voorzien van HR+ C.V. Ketels, het leidingwerk is extra geïsoleerd. Gymzaal Bekestein is voorzien van energiezuinige LED verlichting met aanwezigheidsdetectie.

Te koop: Er zijn nog steeds onderhandelingen gaande over de verkoop van Den Brommert aan de Smidshoef 24-30. In afwachting van de verkoop wordt minimaal onderhoud uitgevoerd. De gymzaal aan de Weteringsingel 139a staat leeg, niet duidelijk is wat er met dit gebouw gaat gebeuren. Ook zijn er nog 2 braakliggende terreinen van voormalige schoolgebouwen aan de Steenbakkersstraat 16-18 en de Gerard Alewijnsstraat 19.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen: Het geactualiseerde Meerjaren OndehoudsPlan voor de gemeentelijke gebouwen is voor 4 jaar vastgesteld. Omdat de school aan de P.C. Hooftsingel 7 naar verwachting nog meerdere jaren gebruikt gaat worden, is een volledige schilderbeurt uitgevoerd.

6. Afval

Portefeuillehouder: Lafleur Ralph

Kwaliteit

In 2016 heeft een discussie plaats gevonden in de raad naar aanleiding van een presentatie over scheidingresultaten en de financiële resultaten die daarmee samenhangen. Onze gemeente behaald de landelijke doelstelling voor afvalscheiding niet en door de extra afvalstoffenbelasting die door het Rijk is opgelegd is kostendekkendheid niet meer haalbaar. De uitkomst van de discussie is dat het afvalbeleidsplan vervroegd geactualiseerd dient te worden. Hiermee zetten we de volgende stap naar het grondstoffenbeleid. In samenspraak met college en raad hebben we eerste stappen genomen in de actualisatie in 2017. We hebben in 2017 gezocht naar een afvalinzamelstructuur die past in onze gemeente waarmee we scheidingsdoelstellingen kunnen behalen en kostendekkendheid weer binnen bereik komt echter tot nu toe hebben we nog geen passend scenario gevonden. Om meer inzicht te krijgen hoe bewoners denken over afvalinzameling en verwerking hebben we een bewonerspanel gevraagd een aantal vragen te beantwoorden. De antwoorden van het bewonerspanel zijn op 6 december 2017 gepresenteerd aan de raadsleden op een informele avond. Dezelfde avond hebben we een aantal stellingen behandeld die richtinggevend kunnen zijn voor het nieuwe grondstoffenbeleidplan. We verwachten het nieuwe grondstoffenbeleidsplan in 2018 vast te kunnen stellen na de verkiezingen.

Budgetten

(x 1.000)	2016	2017	2018	2019

Riolering				
onderhoud	622	622	622	622
kapitaallasten	828	839	1.022	1.022
Infrastructurele werken				
onderhoud	100	101	101	102
kapitaallasten	19	19	19	19
Openbare Verlichting				
onderhoud	348	352	355	359
kapitaallasten	33	33	33	33
Wegen, straten en pleinen				
onderhoud	1.992	2.007	2.022	2.038
kapitaallasten	399	398	398	389
Waterwegen				
onderhoud	244	246	248	250
kapitaallasten	22	18	13	11
Openbaar groen				
onderhoud	1.107	1.116	1.106	1.115
kapitaallasten	21	21	21	21
Reserves & voorzieningen (per 1 jan.)				
Egalisatiereserve wegbeheer	1.708	1.558	1.417	1.275
Egalisatiereserve openbare verlichting	183	183	183	183
Voorziening riolering	3.284	3.215	3.136	2.876

Groot onderhoud

Om ervoor te zorgen dat de veiligheid en begaanbaarheid van de openbare ruimte gewaarborgd blijft, is het noodzakelijk om voor de diverse disciplines grootschalig onderhoud uit te voeren. Hiervoor wordt voor het begin van ieder komend jaar in een nota inzichtelijk gemaakt welke projecten in het kader van nieuwe aanleg en het reguliere onderhoud aan wegen en riolering moeten plaatsvinden. De uitvoering van deze projecten moet jaarlijks binnen de beschikbare onderhouds- en investeringsbudgetten plaatsvinden. Jaarlijks wordt het grootschalig onderhoud geëvalueerd. Voor de geplande werkzaamheden wordt uitgegaan van het vastgestelde Beleidsplan Wegen en GRP. Leidend voor het onderhoudsprogramma zijn de resultaten van de jaarlijkse inspecties van kapitaalgoederen.

Inleiding

Wegen, water, groen, riolering en kunstwerken vormen niet alleen belangrijke schakels in de gemeentelijke infrastructuur, maar leveren ook een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid van de gemeente. Ze hebben daarmee waarde voor de bereikbaarheid, de economie, de omgevingskwaliteit en de veiligheid. Om die waarde duurzaam en efficiënt in stand te houden, is een systematisch en planmatig beheer noodzakelijk. Het beheer is dan ook gericht op het duurzaam in stand houden van de gemeentelijke voorzieningen. Dat wil zeggen dat kapitaalgoederen op een zodanige manier worden onderhouden dat tegen zo beperkt mogelijke kosten de voorzieningen voortdurend goed functioneren en er geen kapitaalvernietiging plaatsvindt.

Met het beheren van de kapitaalgoederen (wegen, riolering, water, openbaar groen, sportfaciliteiten, gebouwen enz.) is een substantieel deel van de begroting gemoeid. Mede om die reden worden beleid- en beheerplannen voor de openbare ruimte in de komende jaren telkens kritisch beschouwd op mogelijkheden tot bezuinigingen, ook in relatie met het gewenste kwaliteitsniveau van de gemeentelijke voorzieningen. Uitgangspunt voor het gewenste kwaliteitsniveau is dat de veiligheid en begaanbaarheid van de openbare ruimte op voldoende wijze gewaarborgd blijven en daar waar mogelijk een vorm van burgerparticipatie wordt ingebouwd.

Volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), artikel 12, lid 2, moet in de begroting ten aanzien van het onderhoud van kapitaalgoederen worden aangegeven:

1. het actueel beleidskader (met betrekking tot beheerplannen: wanneer vastgesteld of geactualiseerd);
2. het van toepassing zijnde kwaliteitsniveau;
3. de vertaling van de financiële consequenties van het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau in de begroting.

Er wordt al gedurende een reeks van jaren aan beheer van kapitaalgoederen gedaan en er zijn de nodige instrumenten, zoals beheersystemen, beschikbaar om de beheertaak te ondersteunen en om goede financiële ramingen te maken. De beheersystemen hebben als doel het beheer binnen vastgestelde kwalitatieve normen zo effectief en efficiënt mogelijk in te richten. Dat betekent: op het aan te houden kwaliteitsniveau gerichte maatregelen op de juiste plaats en op de juiste momenten en ook nog tegen de laagst mogelijke kosten. Maar effectief en efficiënt beheren lukt alleen als voldoende financiële middelen beschikbaar zijn. Het is belangrijk de juiste afwegingen te maken en in dit kader consequenties nader te beschouwen. Bij het bepalen van prioriteiten worden risico's afgewogen. Op die manier bewegen wij in de richting van 'assetmanagement'. Uitstel van onderhoud kan er toe leiden dat de gemeente op termijn met een beheerachterstand wordt geconfronteerd.

Kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen worden zoveel mogelijk planmatig beheerd en onderhouden en omvatten dan ook een aantal specifieke beleidsplannen. In beleidsnota's komt de methodiek van beheer aan de orde en wordt de vraag beantwoord op welke wijze het areaal in een verantwoorde staat blijft tegen zo laag mogelijke kosten. Verder wordt hierin het beleidskader voor het kwaliteitsniveau van het onderhoud van kapitaalgoederen gegeven. Om de kosten voor het onderhoud te bepalen zijn normkosten berekend op basis van een gekozen kwaliteitsniveau. Dit gewenste onderhoudsniveau wordt bepaald aan de hand van de optimale kwaliteit.

Onderdeel openbare ruimte	**Beleid- en beheerplan**	**Vastgesteld**	**Planning/ actualisering**
1. Wegen	Beleidsplan wegbeheer 2013-2023	13-05-2013	2023
	Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan 2009-2020	07-12-2009	2020
	Beleidsplan openbare verlichting 2014-2019	01-12-2014	2019
	Beheerplan openbare verlichting 2015-2017	07-09-2015	2017
	Beleidsplan infrastructurele kunstwerken 2015-2023	Q3 2016	2023
	Beheerplan infrastructurele kunstwerken 2015-2019	Q3 2016	2019
	Beleidsplan verkeersvoorzieningen 2015-2023	25-08-2015	2023
	Beheerplan verkeersvoorzieningen 2015-2019	25-08-2015	2019
	Beleidsplan straatmeubilair 2015-2023	25-08-2015	2023
	Beheerplan straatmeubilair 2015-2019	25-08-2015	2019
2. Riolering	Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2014-2018	09-09-2013	2017/2018
	Rioolbeheerplan 2014-2018	02-12-2014	2017/2018
	Grondwaterplan 2015-2018	07-12-2015	2017/2018
3. Water	Stedelijk waterplan 2004-2012	01-12-2003	In overleg met Waterschap
	Baggerplan 2015-2021	Q3 2016	2020/2021
4. Openbaar groen	Beeldkwaliteitsplan Groen 2015-2019	Q3 2016	2019
	Beleidsplan bomen 2009-2019	09-11-2009	2019
	Groenstructuurplan 2013- 2023	21-05-2013	2023

Onderdeel openbare ruimte	Beleid- en beheerplan	Vastgesteld	Planning/ actualisering
	Beleidsplan begraafplaatsen 2008-2018	06-10-2008	2018
	Beheerplan begraafplaatsen 2009-2014	17-03-2008	Na het ruimen van graven
	Speelruimteplan 2013-2023	10-03-2014	2022
	Beheerplan speelvoorzieningen 2015-2019	24-11-2015	2019
5. Gebouwen	Gebouwenbeheerplan 2012-2021	27-05-2014	2021
6. Afvalinzameling	Beleidsplan afvalinzameling 2013-2023	02-12-2013	2023
	Beleidsplan zwerfafval 2008-2018	06-10-2008	2018
	Zwerfafvalbeheerplan 2015-2019	Q3 2016	2019

Voor de kapitaalgoederen worden specifieke meerjarige beleidsplannen en onderhoudsplannen opgesteld. De beleidsplannen worden voor een periode van 6 tot 10 jaar opgesteld. Beheerplannen hebben over het algemeen een cyclus van 4 jaar en kunnen actualisatie van het beleidsplan tot gevolg hebben. De beheerplannen vinden hun vertaling in jaarlijkse uitvoeringsplannen. Op basis van een gekozen kwaliteitsniveau worden de onderhoud- en vervangingskosten berekend met behulp van genormeerde kosten.

Kerncijfers

Onderwerp	Kerncijfers
Wegen	**Totaal areaal** 1.232.726 m2
	Asfalt 327.902 m2
	Elementen 904.824 m2
	Half verharding (wandelpaden) 11.920 m2
Kunstwerken	**Bruggen en onderdoorgangen (tunnels)**

	93
	Overige kunstwerken 196
Riolering	**Vrijverval riolering** gemengd riool: 64.450 m vuilwaterriool: 35.499 m regenwaterriool: 49.372 m drainage: 2.810 m totaal: 152.131 m
	Rioolgemalen rioolgemalen: 22 in beheer van het waterschap: 2
	Drukriolering pompunits: 121 drukriolering: 23.935 m
	Peilbuizen 44
Water	**Lengte watergangen** 21 km
Groen	**Aantal bomen** 11.538
	Gazon 603.242 m2
	Plantsoen 105.986 m2
Gebouwen	**Aantal gebouwen in onderhoud** 20
Afval	**Aantal molsystemen (ondergrondse afval inzamelsysteem)**

	680
	Aantal afvalbakken 409

5. Grondbeleid

Algemeen

Het grondbeleid van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht is vastgelegd in de Nota “Grond voor Beleid”(2009). Met het grondbeleid wordt uitvoering gegeven aan de ruimtelijke visie die met name in de Structuurvisie "Waar de Waal Stroomt (2009)” is vastgelegd. In dit beleidsdocument worden de ruimtelijke ambities van de gemeente voor de komende tien tot vijftien jaar uiteengezet.

In de nota Grond voor Beleid is vastgelegd dat de gemeente zoveel mogelijk een actief grondbeleid voert wanneer er sprake is van grootschalige ontwikkelingen of ontwikkelingen welke invloed kunnen hebben op de ruimtelijke of stedenbouwkundige structuur van de gemeente. Met dit actieve grondbeleid wil de gemeente gewenste ruimtelijke ontwikkelingen initiëren en sturen. Faciliterend grondbeleid wordt echter niet uitgesloten.

In de Nota grondbeleid is de keuze vastgelegd om hoofdzakelijk het instrument Wet voorkeursrecht gemeenten te gebruiken. Als er aanleiding is om geen gebruik te maken van het gemeentelijk voorkeursrecht, wordt dit gemotiveerd aan de gemeenteraad aangegeven. Waar een minnelijke verwerving van gronden niet mogelijk blijkt, maakt de gemeente gebruik van het onteigeningsinstrument.

Uitvoering grondbeleid

Voor de uitvoering van actief grondbeleid worden grondexploitaties opgesteld. Met een grondexploitatie wordt het financieel kader vastgelegd waarbinnen het beleid uitgevoerd moet worden. Voor enkele wenselijke grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen zijn in het verleden grondexploitaties vastgesteld die jaarlijks geactualiseerd worden. Bij de vaststelling van de begroting 2017 waren er vijf actieve grondexploitaties binnen de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht: De Volgerlanden, bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1, bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1a, Centrumgebied en Zuidwende en omgeving (Noord en Zuid). De bestemmingsplanprocedure voor Centrumgebied is in 2017 stopgezet. Als gevolg hiervan zal de grondexploitatie in 2018 formeel afgesloten worden. Zuidwende is inmiddels afgesloten.

Bij enkele kleinschalige ruimtelijke ontwikkelingen wordt wel faciliterend grondbeleid gevoerd, waarbij kostenverhaalovereenkomsten met de ontwikkelaars worden gesloten.

Prognose verwachte resultaten grondexploitaties

In onderstaande tabel worden de grondexploitaties samengevat. Hierin is per project, naast wat algemene informatie, het financiële resultaat en het gewogen risicobedrag opgenomen. Om de grondexploitaties te kunnen vergelijken en de geprognosticeerde resultaten te kunnen optellen zijn de resultaten contant gemaakt naar 1 januari 2018. Voor de risicoanalyse worden jaarlijks, aan de hand van de RISMAN-methode, de verschillende van toepassing zijnde risico’s benoemd, gekwalificeerd en gekwantificeerd. Vervolgens wordt een gewogen risicobedrag berekend met een zekerheidspercentage van 90%. Dit houdt in dat het voor 90% zeker is dat het genoemde bedrag voldoende is om de risico's af te dekken. In het weerstandsvermogen van de gemeente wordt met dit risicobedrag rekening gehouden.

Daarna wordt per grondexploitatie kort het toegepaste grondbeleid beschreven, met een toelichting op het verwachte financiële resultaat.

Tabel 1 Projectoverzicht (peildatum 1-1-2018)

Bedragen x €1.000.000,-

	De Volger-landen	Ambachtse-zoom Fase 1	Ambachtse-zoom Fase 1a	Centrum-gebied	Zuidwen
Verwachte afronding project	2027	2027	2028	Afgesloten	Afgeslote
Totale plangebied (ha)	210 ha	22,2 ha	0,7 ha	1,3 ha	3,4
Areaal nog aan te kopen grond	1,2 ha	2 ha	0	0	
Areaal uitgeefbaar		15,6 ha	0,7 ha	0	
Areaal nog te verkopen grond	27 ha	15,6 ha	0,7 ha	0	
Gerealiseerde kosten	€ 301,4	€ 15,1	€ 0,4	€ -	€
Gerealiseerde baten	€ 229,3	€ 0,6	€ -	€ -	€
Boekwaarde	€ 72,1	€ 14,5	€ 0,4	€ -	€
Nog te realiseren baten -/- kosten	€ 70,7	€ 17,1	€ 1,0	€ -	€
Resultaat op eindwaarde	€ -1,4	€ 2,5	€ 0,6	€ -	€
Resultaat op netto contante waarde	€ -1,2	€ 2,1	€ 0,5	€ -	€
Risico's	€ 4,4	€ 1,7	€ 0,05	€ -	€

De Volgerlanden

Beleidskader

De gemeente heeft sinds het begin van het project actief grondbeleid gevoerd in het realiseren van woningbouwlocatie De Volgerlanden. De gemeente wilde alle gronden in eigendom verkrijgen om de regie te houden. Veelal werden gronden van particulieren aangekocht en overige benodigde gronden die in bezit waren van projectontwikkelaars werden met bouwclaimovereenkomsten bij het gemeentelijke eigendom betrokken.

De verwervingen in het gebied De Volgerlanden-West zijn afgerond. In het gebied De Volgerlanden-Oost is nog niet alle grond in volledig eigendom van de gemeente. Circa 1,2 hectare is in bezit van private partijen en ook zijn nog enkele gemeentelijke gronden vervat in pachtovereenkomsten. Gezien de planning van de woningbouw in De Volgerlanden en de tijd die het kost om de gronden bouwrijp te maken wordt getracht deze laatste verwervingen en pachtontbindingen op korte termijn te realiseren.

Op 3 juli 2017 heeft de gemeenteraad ingestemd met het verzoek aan De Kroon tot onteigening van de gronden.

Financieel kader

De grondexploitatie vormt het financieel kader van het project De Volgerlanden. Dit kader wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld en geactualiseerd. Op 9 juli 2018 heeft de raad van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht de geactualiseerde grondexploitatie De Volgerlanden 2018 vastgesteld.

In de gemaakte afspraken met de gemeente Zwijndrecht is opgenomen dat van het eventuele exploitatietekort tot € 20 miljoen beide partijen ieder de helft voor zijn rekening nemen. Het bedrag dat boven de € 20 miljoen uitkomt, komt voor 2/3 deel voor rekening van Hendrik-Ido-Ambacht en 1/3 deel voor rekening van Zwijndrecht.

Bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1

Beleidskader

Bij bedrijventerrein Ambachtsezoom wordt actief grondbeleid toegepast. Sinds 1 januari 2013 richt de planvorming van Ambachtsezoom zich alleen op het westelijke gedeelte van het bedrijventerrein (fase 1 en fase 1a). Op de gronden binnen het plangebied Ambachtsezoom Fase 1 die niet in eigendom van de gemeente zijn is de Wvg gevestigd. Hiermee wordt de gemeente als eerste in gelegenheid gesteld de grond te verwerven als de grondeigenaar niet tot zelfrealisatie overgaat (of niet in staat blijkt te zijn). Als deze grondeigenaren niet tot zelfrealisatie overgaan en de gemeente er minnelijk niet in slaagt de gronden te verwerven, kan het onteigeningsinstrument ingezet worden.

Financieel kader

De geactualiseerde grondexploitatie Ambachtsezoom Fase 1, welke het financiële kader van de betreffende fase van het project vormt, is vastgesteld in de raadsvergadering van 9 juli 2018.

<u>Bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1a</u>

Beleidskader

Ook voor Ambachtsezoom Fase 1a geldt dat er actief grondbeleid toegepast wordt.

Financieel kader

De geactualiseerde grondexploitatie Ambachtsezoom Fase 1a geldt als het financiële kader van de betreffende fase van het project en is vastgesteld in de raadsvergadering van 9 juli 2018. Deze grondexploitatie beperkt zich tot de gronden waar in het bestemmingsplan een directe bestemming 'Bedrijventerrein', met nadere aanduiding 'verkooppunt motorbrandstoffen' is opgenomen.

Centrumgebied

Het college heeft besloten om de planologische procedure van het ontwerpbestemmingsplan (dat voorziet in het bijbouwen van circa 5.500 m2 bij De Schoof en het aanbrengen van een 'knip' in de Graaf Willemlaan) stop te zetten. Formeel is de grondexploitatie Centrumgebied op 5 maart 2018 afgesloten.

Zuidwende-Noord en Zuid

De grondexploitatie Zuidwende e.o. bestaat uit twee deelexploitaties. De woningbouw is Zuidwende-Noord is in 2016 afgerond. In de vastgestelde Structuurvisie Hendrik-Ido-Ambacht staat Zuidwende-Zuid aangemerkt als locatie voor een cluster van grootschalige maatschappelijke voorzieningen. Het plan van de Gereformeerde Gemeente om hier een kerkgebouw te realiseren gaat is in december 2016 teruggetrokken. Omdat er per 1 januari 2017 geen concreet plan voor de gronden in Zuidwende-Zuid bestonden, zijn deze gronden uit de exploitatie genomen. Nadat een nieuw plan voor de locatie is vastgesteld kunnen de gronden opnieuw in exploitatie worden genomen.

Tussentijdse winstneming

Tussentijdse winstneming geldt vooral bij grote projecten die diverse jaren duren. Voorwaarde is dat het project is onderverdeeld in duidelijk herkenbare delen en dat jaarlijks per deel een geformaliseerde herziene kostprijscalculatie wordt gemaakt in relatie tot de werkelijke ontwikkelingen en cijfers. Tussentijdse winstneming is dan mogelijk als een deelproject is afgesloten, de winst op dat deelproject is gerealiseerd en geen verlies wordt verwacht op andere deelprojecten tenzij daarvoor voldoende verliesvoorzieningen zijn getroffen. Hieronder zijn regels opgenomen over hoe wordt omgegaan met (tussentijdse) winstneming:

1. Tussentijdse winstneming kan alleen plaatsvinden indien:

a. er geen belangrijke onzekerheid over de totale omvang van het project is;

b. er geen belangrijke onzekerheden bestaan over de ontvangst van de overeengekomen bedragen;

c. de nog te maken kosten en de mate van de projectvoortgang op verantwoorde wijze kunnen worden bepaald;

d. de vergelijking van werkelijke kosten met de voorcalculatie per fase van het project mogelijk is;

e. er minimaal één keer per jaar van het grondcomplex een herziene kostprijsopzet wordt vastgesteld.

2. Wanneer er wordt voldaan aan de voorwaarden voor tussentijdse winstneming wordt de zogenaamde percentagemethode toegepast.

3. In alle andere gevallen kan de winst pas worden verantwoord in het boekjaar waarin het grondcomplex financieel wordt afgewikkeld.

4. Bij winstneming gelden in algemene zin de volgende uitgangspunten: de winst wordt naar rato van gerealiseerde kosten (en opbrengsten) genomen. Dus indien 50% van de kosten is gerealiseerd en 50% van de grond is verkocht, dan is de winstrealisatie 50% x 50% = 25%. Zowel de realisatie van de kosten als de realisatie van de opbrengsten zijn bepalend in de bepaling van de omvang van de winstrealisatie.

Voor de grex Volgerlanden geldt een bijzondere situatie omdat deze grex samen met Zwijndrecht wordt uitgevoerd in gezamenlijk winst en risico. Daarom wordt bij de Volgerlanden in zo'n situatie een extra risico afweging gemaakt in relatie tot de omvang van het project.

M.b.t. de grex Ambachtsezoom worden de allereerste gronduitgiften pas in 2018 voorzien.

Reserve en risico's

De aard van de activiteiten binnen het totaal van de exploitaties maakt het noodzakelijk ter afdekking van de algemene risico's een algemene reserve grondbedrijf aan te houden. Deze reserve wordt opgebouwd uit de eindresultaten van alle afgesloten grondexploitaties plus alle tussentijdse winst- en verliesnemingen. Het nemen van winst zal geschieden overeenkomstig de eerder beschreven methodiek van (tussentijdse) winstneming. Indien er bij het opstellen dan wel het actualiseren van een kostprijscalculatie blijkt dat er een verlies op een complex ontstaat, wordt hiervoor een voorziening getroffen ten laste van de Algemene reserve grondbedrijf.

De Algemene reserve grondbedrijf dient op voldoende niveau te zijn om de benoemde risico's te kunnen opvangen en dient een minimum niveau te hebben afhankelijk van het risicoprofiel. Zodra het saldo van de reserve zich onder het minimum niveau bevindt, moet dit worden aangevuld vanuit de Algemene (concem)reserve. De Algemene reserve grondbedrijf kent geen maximum niveau.

6. Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn die partijen waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie heeft én waarin zij een financieel belang heeft. Een verbonden partij levert daarmee een bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen van de gemeente. Partijen waaraan een significant (financieel) risico kleeft, worden ook verwerkt in de paragraaf 'Weerstandsvermogen'.

BBV

In de nieuwe BBV is opgenomen dat voortaan een onderverdeling wordt gemaakt naar:

- gemeenschappelijke regelingen;
- vennootschappen en coöperaties;
- stichtingen en verenigingen, en,
- overige verbonden partijen.

In dit hoofdstuk gaan we in op de doelstellingen, taken en financiële aspecten van de gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht participeert.
Bij een vennootschap en coöperatie participeert de gemeente in het risicodragend vermogen van een privaatrechtelijke rechtspersoon als aandeelhouder van de betreffende NV of BV.
Hieronder wordt een opsomming gegeven van dergelijke samenwerkingsverbanden.

Gemeenschappelijke regelingen	***Vennootschappen en coöperaties***
GR Drechtsteden	ROM-D
GR Dienst Gezondheid & Jeugd	Oasen (NV)
GR Veiligheidsregio	Eneco Holding (NV)
GR Omgevingsdienst	BNG (NV)
GR Drechtwerk	
GR Natuur en recreatieschap IJsselmonde	
GR Koepelschap Buitenstedelijk groen	
GR Openbare Verlichting	
GR Gevudo	

De stichtingen en verenigingen en overige verbonden partijen zijn bij ons niet aan de orde.

Verbonden partijen (x € 1.000)	Relatief aandeel HIA	Bijdrage HIA 2017	Bijdrage Totaal 2017	Gerealis. resultaat 2017	Eigen vermogen 1-1-2017	Eigen vermogen 31-12-2017	Vreemd vermogen 1-1-2017	Vreemd vermogen 31-12-2017
GR Drechtsteden:								
- Bureau Drechtsteden en staf	**9,97%**	795	7.975					
- Griffie	**10,76%**	41	381					
- Sociale Dienst Drechtsteden	**4,86%**	10.409	214.152					
- Ingenieursbureau Drechtsteden	**nvt**	nvt	nvt					
- Service Centrum Drechtsteden	**7,38%**	2.094	28.366					
- Gemeentebelastingen Drechtsteden	**9,58%**	515	5.375					
- Onderzoekcentrum Drechtsteden	**10,89%**	72	661					
- Alg. dekkingsmiddelen	**11,00%**	-33	-300					
Totaal GR Drechtsteden	**5,41%**	13.893	256.610	1.842	7.045	1.902	72.540	50.427
GR Dienst Gezondheid & Jeugd (zonder RAV):								
- DG&J	**6,07%**	1.141	18.802					
- Serviceorganisatie Jeugd	**5,49%**	5.483	99.791					
Totaal GR Dienst Gezondheid & Jeugd (zonder RAV)	**5,59%**	6.624	118.593	130	4.963	3.299	44.500	29.980
Overige GR's:								
GR Veiligheidsregio (ind. boxen)	**4,11%**	1.574	38.324	3.047	7.288	7.285	66.887	63.875
GR Omgevingsdienst	**2,02%**	493	24.460	1.021	3.125	2.873	4.880	9.860
GR Drechtwerk	**3,41%**	134	3.931	784	1.224	1.193	32.212	30.711
GR Natuur en recreatieschap IJsselmonde	**5,33%**	149	2.803	215	3.970	3.666	2.314	1.977
GR Koepelschap Buitenstedelijk groen (opgeheven)								
GR Openbare Verlichting	**12,01%**	53	445	7	166	142	86	210
GR Gevudo	**7,34%**	8.188 **G**	111.623 **G**	-	62	30	529	509
Vennootschap ROM-D:								
ROM-D Holding	**2,37%**	109 **A**	4.601 **A**	-51	4.154	4.103	2.154	2.151
ROM-D Capital BV				-236	18.788	18.552	3	13
ROM-D Beheer NV				3	38	40	408	146
ROM-D Capital beheer BV				-3	49	46	3	0
ROM-D KILL III CV*	**1,31%**	141 **C**	10.803 **C**	2.122	6.838	8.960	12.386	12.874
ROM-D Projecten				-526	3.007	2.481	2.876	2.393
Overige Vennootschappen:								
Oasen (NV)*	**2,81%**	10 **A**	340 **A**	3.043	94.042	97.085	143.661	152.765
Eneco Groep (NV) (0,5%) vanaf 01-02-2017	**nvt**	nvt	nvt	127.000	3.118.000	2.866.000	1.955.000	2.790.000
Stedin Groep (NV) vanaf 01-02-2017	**nvt**	nvt	nvt	424.000	4.806.000	2.082.000	4.990.000	4.469.000
BNG (NV)	**0,05%**	65 **A**	139.227 **A**	393.000	4.486.000	4.953.000	149.514.000	135.072.000

A = Aandelenkapitaal
C = Commanditair kapitaal
G = Garantierisico

A. Gemeenschappelijke regelingen

Een groot deel van de gemeentelijke middelen wordt via verbonden partijen ingezet voor realisatie van doelen, uitvoering van processen en ondersteuning van de bedrijfsvoering. Vanwege de vaak aanmerkelijke bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen is inzicht in en effectieve sturing op deze verbonden partijen noodzakelijk.

GR Drechtsteden

De gemeenten in de Drechtsteden zijn gezamenlijk een netwerkstad en netwerkorganisatie op een aantal beleidsterreinen. Inhoudelijke samenwerking, afstemming en voorbereiding van beleid binnen de Drechtsteden vindt plaats op de beleidsterreinen Fysiek, Sociaal en Bestuur. Al een aantal jaren werken de Drechtsteden samen in gezamenlijke uitvoeringsorganisaties: Sociale Dienst Drechtsteden, Servicecentrum Drechtsteden, Gemeentebelastingen Drechtsteden, Onderzoekcentrum Drechtsteden, en de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden (ROM-D) als onderdelen van de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden.

Met die samenwerking zetten de gemeenten in op optimale dienstverlening aan de inwoners, organisatorische en financiële verbeteringen en presentatie van 'De Drechtsteden' naar buiten als economisch krachtige, goed bereikbare en leefbare regio. Zij doen dit elk met behoud van de eigen karakteristieke kenmerken. Daarnaast werken besturen en organisaties van de Drechtstedengemeenten ook samen met partijen in de regio, zoals het regionale bedrijfsleven, woningbouwcorporaties, het onderwijs, de gezondheidszorg, welzijnsorganisaties en culturele instellingen. Participeren in de samenwerking biedt de gemeenten kansen en vernieuwingen voor de regio en daarmee ook voor de inwoners. De diversiteit aan beleidsterreinen en uitvoeringstaken waarop in Drechtstedenverband wordt samengewerkt, is vanzelfsprekend merkbaar in de programma's in onze gemeentelijke begroting.

Naam verbonden partij	**GR Drechtsteden**
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Draagvlak te creëren voor een evenwichtige ontwikkeling van het gebied. Om deze doelstelling te realiseren en met inachtneming van de autonomie van de deelnemende gemeenten, behartigt Drechtsteden de gemeenschappelijke regionale belangen op de volgende terreinen: • Economie en bereikbaarheid (economie, grondzaken, bereikbaarheid, recreatie en toerisme) • Fysiek (volkshuisvesting, wonen, ruimtelijke ontwikkeling en ruimtelijk beheer, milieu, water, groen, publieke infrastructuur, economie, grondzaken, bereikbaarheid, recreatie en toerisme) • Sociaal (sociale zekerheid en –ontwikkeling, onderwijs en kennisinfrastructuur, sport en cultuur) • Bestuurlijke ontwikkeling en grotestedenbeleid • Staf- en ondersteunende diensten en de bedrijfsvoering

	• Sociaal- geografisch onderzoek Daarnaast heeft Drechtsteden als doelstelling zorg te dragen voor: a. de efficiënte en effectieve heffing en invordering van belastingen, voor de heffing en invordering waarvan de gemeenteraden van de gemeenten belastingverordeningen en de kwijtscheldingsregels hebben vastgelegd, elk voor zover het hun gebied betreft; b. de uitvoering van de WOZ waaronder tevens wordt begrepen de administratie van vastgoedgegevens en het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden, elk voor zover het hun gebied betreft.
Risico's	• in de begroting is geen rekening gehouden met een stijging van de pensioenperemie en verdere sociale werkgeverslasten • bestandontwikkeling inkomensondersteuning door herstel of verslechtering van de arbiedsmarkt, instroom huisvesting statushouders, mismatch aangeboden vacatures en personen in klantenbestand. • Invulling verplicht beschut werk • Ontwikkeling kosten bewindvoering • Stijging salarissen huishoudelijke hulpen • ICT op orde • zaak- en archief Systeem leidt mogelijk tot hogere beheerlasten
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Drechtstedenbestuur (collegelid), Drechtraad (raadsleden fracties) en diverse portefeuillehoudersoverleggen (portefeuillehouders).
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Het Drechtstedenbestuur heeft in juni 2017 de Groeiagenda 2030 gepresenteerd. Deze ambitie is de basis voor een uitvoeringsprogramma. Het is een gezamenlijk programma, waarin regio, gemeenten, bedrijven en instellingen ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid betrokken is. De provincie heeft bereidheid uitgesproken investeringsgeld vrij te maken voor onze regio. In 2018 zal de uitwerking verder gestalte krijgen en zullen wij daar een bijdrage aan leveren met Ambachtse projecten

	die de Groeiagenda dragen De gemeente Hardinxveld-Giessendam wordt op 1 januari 2018 deelnemer van de GRD. In de actualisering van de begroting 2018 zullen de financiële consequenties van de toetreding worden opgenomen. De gemeente Dordrecht heeft vlak voor de zomer van 2017 aangekondigd een onafhankelijke externe partij opdracht te geven voor het uitvoeren van een onderzoek naar de effectiviteit en de efficiëntie van de huidige regionale samenwerking op schaal van de Drechtsteden en Zuid-Holland Zuid. Dordrecht heeft aangegeven dit te willen doen in goed onderling overleg met de Drechtstedengemeenten. De onderzoeksresultaten zijn voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 bekend.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 5 (risicoprofiel hoog)
Websites en documenten	www.drechtsteden.nl begroting 2017 en lokale zienswijze

GR Veiligheidsregio ZHZ

Onze gemeente maakt deel uit van de veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid. De gemeenschappelijke regeling VRZHZ is aangegaan met de gemeenten Alblasserdam, Binnenmaas, Cromstrijen, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Korendijk, Leerdam, Molenwaard, Oud-Beijerland, Papendrecht, Sliedrecht, Strijen, Zederik en Zwijndrecht.

In de veiligheidsregio zijn de brandweertaak en de taken op het terrein van de GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen) en Crisisbeheersing en Rampenbestrijding ondergebracht.

Naam verbonden partij	**GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid**
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	De regeling is opgericht ter uitvoering van de Wet veiligheidsregio's en stelt zich ten doel te allen tijde een gezamenlijke effectieve en efficiënt georganiseerde slagkracht voor crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweerzorg en geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen te kunnen leveren en een deskundig en betrouwbare veiligheidsadviseur te zijn.

Risico's	De GR VRZHZ geeft de volgende risico's op: • Samenvoeging meldkamers ZHZ en Rotterdam Rijnmond; • Opgelegde taakstellingen; • Voltooiing van de reorganisatie;
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	De burgemeester zit in het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur van de Veiligheidsregio.
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	De Veiligheidsregio heeft veel aandacht voor het afronding van de reorganisatie. Daarnaast ligt de focus op de bezuinigingsopgave die voor ligt om dit op een zo verantwoorde en efficiënte wijze vorm te geven. Dit vertaald zich in een nieuwe dynamisch risicoprofiel en operationele kaart.
Website en documenten	www.vrzhz.nl
Sturingsarrangement, gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement: 4 (risico: gemiddeld/hoog)

GR Omgevingsdienst

We participeren op Zuid-Holland Zuid-niveau in de GR Omgevingsdienst die voor ons de wettelijke milieu- en omgevingstaken uitvoert. De 17 gemeenten uit de regio Zuid-Holland Zuid zijn eigenaar, samen met de provincie Zuid-Holland.

Naam verbonden partij	**Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid**
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Uitvoeren van de wettelijke milieu- en omgevingstaken voor de 17 gemeenten van Zuid-Holland Zuid en een deel van de provincie Zuid-Holland.
Risico's	• Mate waarin de fluctuatie in omzet opgevangen kan worden door flexibele schil personeelsbestand; • Aansprakelijkheid voor adviezen; • Wijziging van de organisatiestructuur
Bestuurlijk belang/ zeggenschap	Vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur (collegelid)

gemeente	Vertegenwoordiging in de auditcommissie (collegelid)
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	De reorganisatie van OZHZ is in 2017 afgerond. Veel aandacht zal uitgaan naar het realiseren van een optimale organisatie. Daarnaast zal er met andere omgevingsdiensten nadrukkelijk afstemming zijn over het verschuiven en verdelen van taken, soms in opdracht van de provincie.
Website en documenten	www.ozhz.nl
Sturingsarrangement, gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement: 4 (risico: gemiddeld/hoog)

GR Dienst Gezondheid & Jeugd

De GR bestaat uit twee organisatie-onderdelen: Dienst Gezondheid & Jeugd (DG&J) en Serviceorganisatie Jeugd (SOJ). DG&J is verantwoordelijk voor het uitvoeren van taken op het gebied van publieke gezondheid, maatschappelijke zorg, leerplicht en voortijdig schoolverlaten. De dienst is ook verantwoordelijk voor de aansturing van de uitvoering van de integrale jeugdgezondheidszorg. De Regionale Ambulancevoorziening (RAV) is formeel een onderdeel van DG&J. Tweede onderdeel van de GR is de Serviceorganisatie Jeugd. Dit onderdeel is verantwoordelijk voor de sturing op jeugdhulp in Zuid-Holland Zuid. Dit doet de SOJ door contractmanagement, risicomanagement en budgetbeheersing, accountmanagement en informatievoorziening voor gemeenten.

Naam verbonden partij	**GR Dienst Gezondheid & Jeugd**
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	De dienst Gezondheid & Jeugd bewaakt, beschermt en bevordert in opdracht van de 17 gemeenten in Zuid-Holland Zuid de activiteiten die gericht zijn op het verkleinen van sociaaleconomische gezondheids-verschillen en het vergroten van de ontwikkelingskansen van onze inwoners. De Regionale Ambulancevoorzieningen (RAV) is onderdeel van de dienst. De Serviceorganisatie Jeugd (SOJ) is per 1 januari 2015 een zelfstandig onderdeel van de GR Dienst Gezondheid en Jeugd. De Serviceorganisatie Jeugd zorgt namens de gemeente in ZHZ voor sturing op jeugdhulp.
Risico's	Voor de Dienst Gezondheid & Jeugd (incl. RAV) worden de volgende risico's gemeld: • Kostenstijging door de samenvoeging van de meldkamers van ZHZ en Regio Rijnmond. • Strakkere eisen van de inspectie aan de meldkamercentralisten uit de 'witte kolom'.

Naam verbonden partij	GR Dienst Gezondheid & Jeugd
	• Frictiekosten ten gevolge van het uittreden van deelnemers aan de GR (Leerdam en Zederik). De Serviceorganisatie Jeugd noemt als risico's: • De jeugdhulpvraag is groter dan het beschikbare budget • Aanbieders continueren zorg te lang. Mate van afschaling wordt onvoldoende beoordeeld en toegepast. • Te hoog afgegeven beschikkingen en andere fouten in de beschikking
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur (collegelid) en de Auditcommissie (collegelid).
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	In 2015 is met het dekkingsplan de basis gelegd voor het herstellen van het vertrouwen in de Dienst Gezondheid en Jeugd. Het Meerjarenbeleidsplan geeft richting aan de inhoudelijke taakinvulling en ambities van de dienst. DG&J bereidt zich voor op de nieuwe wet Ambulancezorg. In dit kader is het de intentie de Regionale Ambulance Voorziening ondergebracht in een coöperatie waaraan ook het Erasmus MC en het Albert Schweitzer Ziekenhuis deelnemen. Deze intentie is begin 2018 voor een zienswijze voorgelegd aan de gemeenteraden. De RAV werkt daarnaast aan de samenvoeging van de meldkamers Rijnmond en Zuid-Holland Zuid, als eerste stap richting de landelijke meldkamer. De Serviceorganisatie Jeugd is de afgelopen jaren geconfronteerd met een grote druk op de zorgmarkt. Enerzijds is dit het gevolg van de budgetreductie, anderzijds het gevolg van een groeiende zorgvraag. In opdracht van het AB heeft de Serviceorganisatie een meerjarenperspectief 2018-2021 opgesteld inclusief een begrotingswijziging voor 2018. In het meerjarenperspectief is een pad uitgestippeld dat ertoe moeten leiden dat de jeugdhulp in onze regio transformeert en in 2022 binnen de financiële kaders van de rijksbijdrage komt.. In het meerjarenperspectief verschuift de jeugdhulp nadrukkelijk naar de 'voorkant', waarmee voor de gemeenten meer sturingsmogelijkheden ontstaan.
Sturingsarrangement, gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement 5 (risico: hoog)
Website en documenten	www.dienstgezondheidjeugd.nl www.jeugdzhz.nl

Naam verbonden partij	GR Dienst Gezondheid & Jeugd
	Meerjarenperspectief 2018-2022 Geactualiseerde begroting 2018

Drechtwerk

De sociale werkvoorziening Drechtwerk laat mensen met een arbeidsbeperking zinvol en passend bij hun mogelijkheden deelnemen aan het arbeidsproces. De invoering van de Participatiewet heeft invloed op Drechtwerk, omdat hiermee de Wet sociale werkvoorziening niet meer bestaat waardoor er geen automatische instroom van SW'ers meer is bij Drechtwerk. In programma 1 is de stand van zaken rond dit proces beschreven.

Naam verbonden partij	Drechtwerk
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Drechtwerk is destijds opgericht om voor de deelnemende gemeenten uitvoering te geven aan de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Per 1 januari 2015 is instroom in de Wsw niet meer mogelijk. De mensen die al werkzaam zijn bij Drechtwerk kunnen wel, tot zij met pensioen gaan, bij Drechtwerk blijven werken. Daarnaast richt Drechtwerk zich op een bredere doelgroep van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
Risico's	• Hoogte van de Rijkssubsidie SW De Rijkssubsidie is de belangrijkste inkomstenbron van Drechtwerk. Het ministerie bepaalt de hoogte van de subsidie per medewerker. Wijziging in de bekostigingssystematiek heeft gevolgen voor de omvang van de subsidie SW. • Onvoldoende uitstroom van de SW-doelgroep Voor de verdeling van de subsidiegelden houdt het rijk rekening met de verwachte daling van de SW-doelgroep geprognosticeerd. Voor Drechtwerk komt dit neer op ongeveer 8 à 9 procent jaar op jaar. Het niet realiseren van deze uitstroom leidt tot tekorten op de salarisbetalingen. • Risico's transitie De ingezette transitiebeweging brengt financiële risico's met zich mee. Om deze risico's af te vangen is een reserve gevormd.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Opdrachtgeversrol: via bestuurlijke vertegenwoordiging in de GR Drechtsteden Eigenaarsrol: wethouder financiën in het Algemeen Bestuur

Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Herijking strategie De strategie van gedeeltelijke afbouw, samenwerking met en (gedeeltelijke) verkoop aan marktpartijen van de BV's van Drechtwerk is eind 2016 grotendeels afgerond. Het AB heeft medio 2017 besloten deze strategie te herijken, binnen de uitgangspunten die de Drechtraad eind 2014 heeft vastgesteld. Gerelateerd aan dit besluit is de verzelfstandiging van DrechtstedenActief en DrechtwerkGroen stopgezet. Ook blijft het minderheidsbelang van FrisFacilitair in eigendom. In de tweede helft van 2017 is een strategieplan opgesteld met als doel de opdracht van de organisatie en de prestaties te verbeteren. De implementatie van het strategieplan is opgestart en dit loopt in 2018 nog door. De te verwachten verbetering van de financiële resultaten van Drechtwerk zullen pas over enige tijd zichtbaar zijn. Detachering BV Om het detacheren van medewerkers succesvoller te laten verlopen, richt Drechtwerk samen met de SDD een vennootschap (BV) in die speciaal belast zal zijn met het detacheren van zowel mensen uit de doelgroep van Drechtwerk als uit die van de SDD. De oprichting van deze BV is voor een zienswijze voorgelegd aan de raden. Op het moment dat de Drechtraad in maart 2018 heeft ingestemd met deze BV, kan de organisatie opgestart worden.
Sturingsarrangement, gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement 3: gemiddeld
Website en documenten	www.drechtwerk.nl Primaire begroting 2017 en zienswijze

Koepelschap Buitenstedelijk Groen en Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde

Doel van het Koepelschap is een evenwichtige ontwikkeling en instandhouding van het buitenstedelijk groen als geheel en in verhouding tot zijn omgeving.

Het Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde behartigt de bovenlokale belangen van openluchtrecreatie op het eiland IJsselmonde.

Naam verbonden partij	**Koepelschap Buitenstedelijk Groen**
Vestigingsplaats	Schiedam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar	Het Koepelschap heeft tot doel op basis van Rijks-, provinciaal en regionaal beleid

belang dat wordt behartigd)	in onderlinge samenhang een evenwichtige ontwikkeling en instandhouding van het buitenstedelijk groen als geheel in het gebied behorend tot de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Bernisse, Brielle, Capelle aan den IJssel, Hendrik-Ido-Ambacht, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Maassluis, Nederlek, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Spijkenisse, Vlaardingen, Westvoorne en Zwijndrecht in de directe omgeving daarvan te bevorderen.
Risico's	-
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Een wethouder is lid van het Algemeen Bestuur.
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Het Koepelschap is opgeheven per 31/12/2017. Dit proces loop parallel met een gewijzigde organisatievorm van de recreatieschappen in de provincie Zuid-Holland. De vereffening van het vermogen gebeurt op basis van de jaarrekening 2017. De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht heeft daaruit € 1.000 zal ontvangen.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 2 (risicoprofiel laag/gemiddeld)
Naam verbonden partij	**Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde**
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Het Natuur- en Recreatieschap heeft tot doel de natuur- en recreatieschapsgebieden in of in de directe nabijheid van de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Bernisse, Brielle, Capelle aan den IJssel, Hendrik-Ido-Ambacht, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Maassluis, Nederlek, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Spijkenisse, Vlaardingen, Westvoorne en Zwijndrecht efficiënt en effectief te beheren.
Risico's	Het uittreden van de provincie, de gemeente Rotterdam en wellicht meerdere gemeenten.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Wethouder RO is lid van het dagelijks en algemeen bestuur van het NRIJ. Een raadslid is lid van het Algemeen Bestuur van het NRIJ.

Toekomstperspectief en ontwikkelingen	De provincie heeft besloten haar deelname in het NRIJ per 1/1/2017 te beëindigen. Ook de gemeente Rotterdam heeft besloten per 1/1/18 uit te treden. Op verzoek van het recreatieschap heeft de provincie haar uittreden opgeschort tot 1/1/2018, zodat het NRIJ zich gedegen kan voorbereiden op haar toekomst. Er zijn overeenkomsten gesloten tussen het schap en de provincie en het schap en de gemeente Rotterdam over de uittreedvoorwaarden. Begin december 2017 heeft de raad besloten om als één van de vijf overblijvende deelnemers in het NRIJ te blijven.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 2 (risicoprofiel laag/gemiddeld)
Website en documenten	www.recreatiegebied-ijsselmonde.nl

GR Gemeenschappelijke Vuilverwerking Dordrecht en omstreken (Gevudo)

Gevudo bezit 18,15 % van de aandelen van NV Huisvuilcentrale Noord-Holland, HVC te Alkmaar en behartigt en coördineert de belangen van de deelnemende gemeenten richting HVC. De GR Gevudo is aangegaan door de gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Leerdam, Molenwaard, Papendrecht, Sliedrecht, Zederik en Zwijndrecht. Waar de regeling in het verleden daadwerkelijk actief was in het verzamelen en verwerken van huishoudelijk afval, wordt het doel nu feitelijk uitsluitend verwezenlijkt door het verwerven, beheren en vervreemden van aandelen in het kapitaal van de N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC) en het partij zijn bij overeenkomsten tussen aandeelhouders van HVC. De GR Gevudo staat naar rato van haar deelname in HVC garant voor het nakomen van de verplichtingen die HVC aangaat met betrekking tot de financiering van verbrandingsinstallaties. Hiervoor wordt een garantstellingprovisie ontvangen. De verdeelsleutel is het gemiddelde tonnage aangeleverd afval over de laatste vijf jaar. Per 1 juni 2015 is de GR Gevudo gewijzigd zodat de GR Gevudo aansluit bij haar huidige taak, namelijk aandeelhouder zijn van HVC en als doorgeefluik van de garantstellingsprovisie naar deelnemende gemeenten. De GR Gevudo is ook aangepast om te voldoen aan de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).

Naam verbonden partij	**GEVUDO**
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Behartigen van de belangen van de deelnemers op het gebied van het op milieu hygiënisch verantwoorde wijze verwerken van huishoudelijke afvalstoffen afkomstig van de Drechtsteden, Alblasserwaard en Vijfheerenlanden en de Hoeksche Waard.

Onzekerheden	De eventuele tekorten van HVC Alkmaar worden via de gemeenschappelijke regeling Gevudo omgeslagen naar de aandeelhouders.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het algemeen bestuur (collegelid).
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	HVC is financieel robuust, ook op de middellange termijn, en de bedrijfsvoering van HVC is adequaat, uitgaande van de kapitalisering/financiering met gegarandeerde leningen. Als Hendrik-Ido-Ambacht staan wij garant voor € 8,1 miljoen echter zolang de verbrandingsinstallaties voldoende aanbod van onder andere de gemeentelijke klanten en waterschappen behouden, is het risico minimaal. HVC is zich hier bewust van en importeerde in 2016 en 2017 afval uit Groot Brittannië om de verbrandingsinstallaties zo efficiënt mogelijk te laten draaien en zo de risico's voor de gemeenten zo klein mogelijk te houden. Echter in Nederland is de hoeveelheid bedrijfsafval sinds 2016 toegenomen waardoor HVC nu weer meer afval uit Nederland kan verwerken dan voorheen. Sinds 2014 is een nieuwe dienstverleningsovereenkomst met HVC van kracht, alsmede voor de gemeente Dordrecht, gemeente Alblasserdam, gemeente Papendrecht en gemeente Zwijndrecht.
Sturingsarrangement, gekoppeld aan risicoprofiel	De GR Gevudo heeft een risicoprofiel 1 (laag risico op financieel en bestuurlijk gebied) en daarmee sturingsarrangement 1.

Bureau Openbare Verlichting

Naam verbonden partij	**Bureau Openbare Verlichting**
Vestigingsplaats	Hardinxveld-Giessendam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Leerdam, Molenwaard, Papendrecht, Krimpenerwaard, Vianen en Zederik hebben zich verenigd in de Gemeenschappelijke Regeling Bureau Openbare Verlichting (Bureau OVL). Kerntaak van deze organisatie is het uitvoeren van het beheer van de openbare verlichting en de centrale aansturing en bewaking op de uitvoering van de onderhoudswerkzaamheden hieraan. Bureau OVL fungeert op dit terrein ook als het kenniscentrum voor de deelnemers en voert in opdracht projecten voor de gemeenten uit.
Onzekerheden	Er worden geen risico’s genoemd.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap	Vertegenwoordiging in het bestuur (collegelid).

gemeente	
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Bureau OVL neemt deel aan landelijke overleggen van het InterGemeentelijk-overleg Openbare Verlichting (IGOV) welke met ingang van 1 januari 2016 is ondergebracht in de stichting OVLNL.nl. Bureau OVL is van daaruit vertegenwoordiger namens de kleine en middelgrote gemeenten in het landelijk overleg van NetbeheerNederland.
Sturingsarrangement, gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement 1: Laag

B. Vennootschappen en coöperaties

ROM-D

De ROM-D, de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden, is in 1999 opgericht om als uitvoeringsorganisatie de regionale economie in de Drechtsteden te versterken. In dat kader heeft zij ook als taak bedrijventerreinen te ontwikkelen en te herstructuren/revitaliseren. Daarnaast heeft de ROM-D tot taak bredere regionale economische ontwikkelingen te initiëren en grootschalige woningbouwlocaties te (her)ontwikkelen.

Naam deelneming	**Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden (ROM-D)**
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	De structuren na invoering van de doorontwikkeling: 1. ROM-D Holding N.V. 2. ROM-D Beheer N.V. 3. ROM-D Capital B.V. 4. ROM-D C.V.
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Het versterken van de economische ontwikkeling van de Drechtsteden.
Financieel belang van de gemeente	Kapitaaldeelname met stemrechten via volmacht aan het Drechtstedenbestuur. ROM-D Dordtse Kil III CV: Commanditair kapitaal: 140.989 (1,3%) ROM-D Holding NV: Kapitaal: 109.216 (2,4%)
Bestuurlijk belang/ zeggenschap	Bestuurlijk: Drechtstedenbestuur heeft zitting in de Holding N.V., met gemeentelijke volmacht

gemeente	
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	In de Algemene Vereniging van Aandeelhouders is in het najaar van 2017 een statutenwijziging en nieuwe werkwijze ROM-D vastgesteld. De kern is een proactieve en goed functionerende ROM-D die veel meer vraaggestuurd werkt. De besluitvorming wordt daarbij gedelegeerd en sturing vindt plaats op basis van een acquisitie-jaarplan.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 3 (risicoprofiel gemiddeld)

Eneco

Van oudsher was het doel om publieke belangen te borgen op het gebied van energievoorziening. Als gevolg van de liberalisering van de energiesector wijzigt dit in de richting van een meer financieel belang.

Naam deelneming	**Eneco Holding N.V.**
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	NV
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Waarborg energievoorziening
Financieel belang van de gemeente	Aantal aandelen: 22.495 (0,5%). In 2017 is € 452.527 aan dividend ontvangen over 2016.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Per 31 jan. 2017 is de Eneco Holding formeel gesplitst. Dit maakt ons als gemeenten (53) per die datum aandeelhouder in het netwerkbedrijf Stedin Holding NV en energiebedrijf Eneco Groep NV. Vooralsnog wordt verwacht dat dit geen invloed heeft op het dividend. Nu de splitsing is afgerond lag het voor de hand om de afweging van het publieke belang opnieuw te maken. In oktober 2017 heeft circa 75% van de aandeelhouders, waaronder onze gemeente, aangegeven de aandelen in principe te willen afbouwen. Dit proces wordt getrokken door een commissie van aandeelhouders (AHC). Na een lastige start, waarin ook mediation nodig was (jan. 2018), is het proces nu weer opgepakt. Naar verwachting zal in de loop van 2018 een definitief besluit moeten worden genomen. Bij afbouw verliezen we het jaarlijks dividend, maar krijgen we er de éénmalige verkoopopbrengst voor terug.

Oasen

Het doel van deze deelneming is het borgen van publieke belangen met betrekking tot drinkwater.

Naam deelneming	Oasen Zuid-Holland
Vestigingsplaats	Gouda
Rechtsvorm	NV
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Drinkwater verzorging inwoners Hendrik-Ido-Ambacht
Financieel belang van de gemeente	21 van de 748 uitgegeven aandelen (3%). In 2017 is geen dividend over 2016 ontvangen.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	

BNG

De gemeente heeft een financieel belang in de Bank Nederlandse Gemeenten.

Naam deelneming	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	De Bank Nederlandse Gemeenten, opgericht in 1914, is een bank van en voor de overheid. De bank biedt financiële diensten aan, zoals kredietverlening, betalingsverkeer en advisering. De BNG heeft de hoogste rating voor kredietwaardigheid (triple A).
Financieel belang van de gemeente	De gemeente heeft 25.818 aandelen (0.05%) in haar bezit. In 2017 is aan dividend € 42.342 ontvangen over 2016.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder neemt de gemeente deel aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	In de miljoenennota 2017 wordt door Kremers gerept over een mogelijke omvorming van BNG Bank, de NWB Bank en FMO (een bank voor ontwikkelingshulp) tot één financieringsinstelling.

7. Bedrijfsvoering

Inleiding

In deze paragraaf verantwoorden we het gerealiseerde beleid en de voortgang op het gebied van bedrijfsvoering.

Personeel en Organisatie

Medewerker onderzoek

In het eerste kwartaal hebben we een medewerker onderzoek gehouden met maar liefst een respons van 88,4%. Op alle onderdelen scoorden we als organisatie hoger dan de benchmark met andere gemeenten. Omdat het altijd beter kan hebben de medewerkers goede, concrete verbetervoorstellen aangereikt. Deze worden met elkaar uitgewerkt.

Opleiden en ontwikkelen

We hebben de Ontwikkelgids ingevoerd als modern P-instrument. De gids omschrijft wat voor ambtenaar we in onze organisatie nodig hebben, welke (basis)vaardigheden daarbij horen en hoe we verder kunnen ontwikkelen. Daarbij besteden we expliciet aandacht aan de verschillende rollen die we als overheid en medewerker hebben. Praktisch hebben we vooral – naast vele individuele opleidingen – themaweken met workshops georganiseerd gericht op persoonlijke ontwikkeling, vaardigheden en gezond werken.

Instroom jong talent

Vergrijzing van het ambtelijke apparaat is een landelijk probleem, dat zich ook lokaal voordoet. Een van de aandachtspunten was daarom het in dienst hebben van voldoende jonge(re) medewerkers. We hebben diverse plaatsen gecreëerd voor trainees en stagiaires op alle niveaus. Positief is dat alle trainees zijn ingestroomd in reguliere functies. Bij vacatures is ingespeeld op voldoende kansen voor jongeren. In totaal was de helft van de twaalf nieuwe medewerkers in 2017 jonger dan 30 jaar.

Het is niet gelukt om tot een (regionale) regeling voor een zogenaamd generatiepact te komen. Dit instrument biedt de oudere werknemer de mogelijkheid om een langere periode korter te werken, zodat er ruimte ontstaat voor de instroom van jongeren.

Invulling garantiebanen

Voor banen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt binnen onze organisatie, de zogenaamde garantiebanen, hebben we door een nieuw kantine concept twee volledige plaatsen gecreëerd. Twee enthousiaste medewerkers vullen deze plaatsen in. Daarnaast lenen we voor ruim 140 uur per week (5,6 fte garantiebaan) schoonmaakpersoneel in via het Service Centrum Drechtsteden. Ook werkt al jaren een medewerker met een afstand tot de arbeidsmarkt in het beheer van de openbare ruimte. Hiermee hebben we vier keer zoveel garantiebanen als in de wetgeving is bepaald. Of alle medewerkers vanaf 2018 ook meetellen voor de nieuwe Quotumwet is onzeker.

Arbeidsomstandigheden

Het jaarcijfer ziekteverzuim is uitgekomen op 5,6 % (2016: 7,40%). Dit is het laagste verzuimcijfer van de afgelopen vier jaar. De leidinggevenden hebben in samenwerking met de bedrijfsarts en de Arbodienst veel aandacht besteed aan het verzuim. Zo bespreken zij elk verzuim persoonlijk met de medewerker en schakelen zij waar nodig de bedrijfsarts zo vroeg mogelijk in als belangrijke adviseur. Preventief hebben we ook dit jaar een "vitaliteitsweek " georganiseerd.

Informatisering

In 2017 zijn de eerste werkende zaaktypes operationeel geworden binnen ons KZA-traject. Dit zijn zaaktypes die betrekking hebben op onze Burgerzakenproducten. Daarnaast zijn in het kader van dit traject inmiddels ook al onze personeelsdossiers gedigitaliseerd en in het nieuwe archiefsysteem opgenomen. In het laatste kwartaal van 2017 is ook ons nieuwe (sociaal) intranet live gegaan. Hiermee kunnen medewerkers binnen onze eigen organisatie, maar ook op Drechtstedenniveau op een handige manier met elkaar communiceren en samenwerken.

Informatiebeveiliging

Met ingang van 2017 leggen we verantwoording af over de kwaliteit van de informatiebeveiliging van onze informatiesystemen aan de raad. Dat doen we via een nieuwe auditsystematiek, de ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) georganiseerd door VNG Realisatie. We hebben dit jaar voor het eerst meer dan 300 vragen beantwoord en conform opgave vóór 31 december aangeleverd. Nadere rapportages volgen in 2018 via de P&C cyclus. De raad krijgt en houdt zo meer overzicht over de stand van zaken van de informatieveiligheid.

Er is dit jaar één datalek geconstateerd. Dit datalek is gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens. De raad en andere betrokkenen zijn hiervan op de hoogte gesteld. De Autoriteit Persoonsgegevens heeft geconstateerd dat gedaan is wat van ons verwacht werd en heeft het dossier gesloten.

Facilitair

Het college heeft opdracht gegeven tot een basisopknapbeurt van de raadzaal. Aanvankelijk was gekozen voor een kort proces waarbij oplevering voor de verkiezingen in 2018 plaats zou vinden. Duidelijk werd dat er behoefte was aan een uitgebreider proces met inzet van een architect en meer betrokkenheid van de raadsleden. Dit proces loopt nog.

Communicatie

In de huidige communicatievisie staat dat de creatie en productie van interne en externe communicatie(middelen) onze 'core business' is. Dit hebben we het afgelopen jaar ook veel gedaan, bijvoorbeeld voor afval, de bedrijventerreinen (in samenwerking met het Bouwteam), de energiestrategie en CAI-projecten. We zetten hierbij steeds vaker nieuwe media in: we vroegen inwoners om mee te denken over het zwembad en Baxfit via Instagram en Facebook en we maakten animaties over de APV en de ontwikkelingen aan de Nijverheidsweg.

Maar we merkten in het afgelopen jaar ook dat de veranderende rol van de overheid invloed heeft op de manier waarop wij als gemeente communiceren. Inwoners, organisaties en ondernemers voelen zich steeds meer betrokken en dat vraagt om een andere communicatieaanpak met andere communicatievormen en -middelen. Voorbeelden van projecten waar dit uit blijkt zijn Winkelcentrum De Schoof, de JOP (Jongeren Ontmoetings Plek), onderwijshuisvesting en de aanpak van de overlast op de Sophiapromenade. In deze projecten was de proactieve advisering en het faciliteren bij het communicatiever maken door de collega's van het team communicatie van toegevoegde waarde. Een beweging die we nu al signaleren en waarvan we verwachten dat die de komende jaren alleen maar verder doorzet.
Naast de extern zichtbare communicatie, werkten we ook op de achtergrond aan onze basis: het nieuwe huisstijlhandboek, de introductie van een nieuw intranet, we breidden (in samenwerking met de taalcoaches) het gebruik van de schrijfwijzer uit, we analyseerden het onderzoek naar de wensen van inwoners op het gebied van communicatie en bestuur en we deden onderzoek naar het gebruiksvriendelijker maken van de website.

8. Interbestuurlijk toezicht

Rapportage interbestuurlijk toezicht over 2017

RAPPORTAGE INTERBESTUURLIJK TOEZICHT OVER 2017

Financiën	**Groen / Oranje / Rood (inkleuren)**	**TOELICHTING (korte en bondige tekst)**
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht	**Groen**	Meerjarenbegroting en meerjarenraming is in evenwicht
Is er reden voor extra aandacht?		Nee, ook het tekort op de grex Volgerlanden is afgedekt.
Ruimtelijke ordening	Groen/Oranje/Rood	**TOELICHTING (korte en bondige tekst)**
De gemeentelijke bestemmingsplannen zijn aangepast aan de Verordening Ruimte 2014 (artikel 3.4 Verordening Ruimte)	**Groen**	Voor het gehele grondgebied is een structuurvisie en zijn bestemmingsplannen vastgesteld die minder dan 10 jaar oud zijn. Het bestemmingsplan Ambachtsezoom is inmiddels vastgesteld en wacht op uitspraak van de ABRvS. Ook dit plan voldoet aan de regels uit de Verordening Ruimte en komt overeen met het Programma Ruimte.
Is er reden voor extra aandacht?		Neen
Omgevingsrecht Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Milieu, Bouwen en Wonen	Groen/Oranje/Rood	**TOELICHTING (korte en bondige tekst)**
Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving is tijdig een beleidsplan, een uitvoeringsprogramma en een evaluatie vastgesteld en met de jaarrapportage over de uitvoering bekend gemaakt aan de gemeenteraad. Binnen twee maanden na vaststelling wordt hierover mededeling gedaan aan de provincie Zuid-Holland.	**Rood**	Het gezamenlijke VTH beleid van de gemeenten Hardinxveld-Giessendam, Sliedrecht en Hendrik-Ido-Ambacht is in het begin van het tweede kwartaal van 2018 klaar. Vervolgens zal er op basis van dat beleid een uitvoeringsprogramma worden opgesteld, waarin beschreven staat welke toezichts- en handhavingstaken worden opgepakt en welke capaciteit hiervoor wordt ingezet
Is er reden voor extra aandacht?		Nee, beleidsplan wordt dit voorjaar vastgesteld
Monumentenzorg	Groen/Oranje/Rood	**TOELICHTING (korte en bondige tekst)**
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie met betrekking tot de (rijks)monumenten	**Groen**	Via Stichting Dorp, Stad en Land
Is er reden voor extra aandacht?		Neen
Archief- en informatiebeheer	Groen/Oranje/Rood	**TOELICHTING (korte en bondige tekst)**
Het archief- en informatiebeheer van de gemeente zijn op orde	**Oranje**	Gedurende het jaar heeft de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht diverse projecten op het gebied van archief- en informatiebeheer geïnitieerd. Regionaal is een nieuw zaaksysteem en DMS aangekocht, de implenentatie ervan is gaande. Zie ook het separate jaarverslag.
Is er reden voor extra aandacht?		
Huisvesting Vergunninghouders	Groen/Oranje/Rood	**TOELICHTING (korte en bondige tekst)**
De gemeente heeft volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand	Groen	Gevraagde informatie: Stand van zaken
		achterstand per 1 januari van het verantwoordingsjaar (doorhalen wat niet van toepassing is): 22
		Fase interventieladder op 1 januari: **signaleren**
		Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar: 23
		In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders: 53
		achterstand per 1 juli van het verantwoordingsjaar (doorhalen wat niet van toepassing is): 8
		Fase interventieladder op 1 juli: **gerealiseerd**
		Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar: 17
		In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders: 18
		achterstand per 31 december van het verantwoordingsjaar (doorhalen wat niet van toepassing is): 7
		Fase interventieladder op 31 december: **gerealiseerd**
		eventuele toelichting: nvt
Is er reden voor extra aandacht?	nee	

Jaarrekening

A. Overzicht van baten en lasten programma's

Inleiding

De jaarrekening sluit met een positief resultaat van € 6.564.534.

Dit is inclusief de beïnvloeding door mutaties met reserves. Een totaal overzicht van de lasten en baten per programma wordt in onderstaande tabel uitgesplitst, exclusief de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

De mutaties met de reserves worden in een aparte tabel getoond, en dat leidt tot het behaalde resultaat.

De toelichting per programma is te vinden in deel I, onder de kopjes "wat heeft het gekost ?"

NB
In de meeste tabellen die hieronder volgen, en ook in de balansverplichtingen en de toelichting zijn de bedragen afgerond op duizendtallen.
Hierdoor kunnen in enkele eindtellingen afrondingsverschillen ontstaan.

Dit heeft geen invloed op de werkelijke rekeningcijfers.

1. Baten en lasten op programma

(bedragen x € 1.000,--)

	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil rekening - begroting na wijziging
Programma 1 Sociaal, Welzijn en Eduactie				
Lasten	25.732	27.658	25.898	-1.760
Baten	-5.094	-5.718	-5.803	-85
Saldo	**20.638**	**21.940**	**20.095**	**-1.845**
Programma 2 Ruimtelijke ordening, economie en wonen				
Lasten	18.055	22.008	14.230	-7.778
Baten	-16.636	-18.221	-12.536	5.685
Saldo	**1.419**	**3.787**	**1.694**	**-2.093**
Programma 3 Buitenruimte				
Lasten	11.210	11.868	11.475	-393
Baten	-6.165	-6.228	-8.622	-2.394
Saldo	**5.045**	**5.640**	**2.853**	**-2.787**
Programma 4 Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen (exclusief onderdeel B en D)				
Lasten	5.652	5.576	5.070	-506
Baten	-609	-592	-623	-31
Saldo	**5.043**	**4.984**	**4.447**	**-537**
A. Saldo van baten en lasten programma 1-4				
Lasten	**60.648**	**67.110**	**56.672**	**-10.438**
Baten	**-28.505**	**-30.759**	**-27.584**	**3.175**
Saldo deel A	**32.143**	**36.351**	**29.088**	**-7.263**

Algemene dekkingsmiddelen				
Lasten	106	120	61	-59
Baten	-37.341	-38.105	-38.155	-50
Saldo Algemene dekkingsmiddelen	**-37.235**	**-37.985**	**-38.094**	**-109**
Overhead				
Lasten	5.145	5.057	5.039	-18
Baten	-60	-10	-139	-129
Saldo overhead	**5.085**	**5.047**	**4.900**	**-147**
Heffing vennootschapsbelasting				
Lasten	0	0	0	0
Baten	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo vennootschapsbelasting	**0**	**0**	**0**	**0**
Onvoorzien				
Lasten	25	25	0	-25
Baten	0	0	0	0
Saldo onvoorzien	**25**	**25**	**0**	**-25**
B. Totaal Alg.dekk.midd.-Overhead-Vpb-Onvoorzien				
Lasten	**5.276**	**5.202**	**5.100**	**-102**
Baten	**-37.401**	**-38.115**	**-38.294**	**-179**
Saldo deel B	**-32.125**	**-32.913**	**-33.194**	**-281**

C. Saldo van baten en lasten volgend uit de onderdelen A en B				
Lasten	**65.924**	**72.311**	**61.772**	**-10.538**
Baten	**-65.906**	**-68.874**	**-65.879**	**2.994**
Saldo delen A en B (voor de mutaties reserves)	**18**	**3.437**	**-4.107**	**-7.544**

D. Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves				
Mutaties reserves	21	975	1.326	351
Lasten (toevoegingen)	**21**	**975**	**1.326**	**351**
Mutaties reserves	**-158**	**-4.550**	**-3.784**	**766**
Baten (onttrekkingen)	**-158**	**-4.550**	**-3.784**	**766**
Saldo deel D - mutaties reserves	**-137**	**-3.575**	**-2.458**	**1.117**

E. Resultaat volgend uit de onderdelen C en D (- is voordeel en + is nadeel)				
Lasten	**65.945**	**73.286**	**63.097**	**-10.189**
Baten	**-66.063**	**-73.423**	**-69.662**	**3.761**
Saldo	**-118**	**-137**	**-6.565**	**-6.428**

Specificatie van de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

(bedragen x € 1.000,--)

	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil rekening - begroting na wijziging
Lasten (toevoegingen):				
algemene reserve	0	563	563	0
reserve nalatenschap mw.Spoor- v.Tichelt	0	71	0	-71
reserve sociaal domein	0	320	320	0
onderhoudsreserve MOP Openbare gebouwen	6	6	16	10
bestemm.reserve lokale demografische groei	0	0	149	149
egalisatiereserve begraafplaatsen	15	15	17	2
egalisatiereserve wegbeheer	0	0	25	25
egalisatiereserve onderhoud openbare verlicht	0	0	232	232
egal. reserve renteschommelingen	0	0	4	4
Totaal lasten (toevoegingen)	**21**	**975**	**1.326**	**351**
Baten (onttrekkingen):				
reserve Grondbedrijf algemeen	0	-1.763	-2.131	-368
algemene reserve projecten	0	-622	-622	0
reserve nalatenschap mw.Spoor- v.Tichelt	-5	-5	-14	-9
reserve rendement nalatensch.mw.Spoor	-11	-83	0	83
reserve vakantiegeld	0	-171	-171	0
reserve sociaal domein	0	-923	-703	220
bestemmingsreserve nieuwbouw/renovatie zwembad	0	-200	0	200
reserve boekwaarde zwembad de Louwert	0	-642	0	642
egalisatiereserve wegbeheer	-141	-141	-141	0
Totaal baten (onttrekkingen)	**-158**	**-4.550**	**-3.784**	**766**
Saldo	**-137**	**-3.575**	**-2.458**	**1.117**

Voor toelichting op de mutaties, zie de toelichting op de balans, onderdeel B, bij de betreffende reserve, onder het kopje toelichting op de mutaties en het doel van de reserves.

2a. Overzicht van incidentele baten en lasten

Bij het opmaken van de jaarrekening is een analyse gemaakt van de relevante verschillen tussen de inkomsten en uitgaven van 2016 en die van 2017 om aan te kunnen geven hoe het saldo wordt beïnvloed door incidentele zaken.
Niet-reguliere onttrekkingen en toevoegingen aan reserves worden als incidenteel beschouwd.
Wanneer een uitgaaf of bate zich korter dan drie jaar voordoet, is er sprake van een incidentele post.
Hoewel de scheidslijn tussen incidenteel en structureel niet altijd even scherp te trekken is, is hiermee getracht het inzicht in de financiële positie te vergroten.

Incidentele baten		Incidentele lasten	
Omschrijving		**Omschrijving**	
Programma 1 - Sociaal, welzijn en educatie		**Programma 1 - Sociaal, welzijn en educatie**	
Bijdrage uit reserve 3D / Soc.Domein	703.000	Diverste extra kosten die gedekt worden uit Reserve	703.000
Opbrensgt verkoop pand W.de Withstraat 59	359.500	Opbrengst W.de W.straat minus boekwaarde toev. AR	317.000
Afrekening ToBe, saldo NTB -/- werkelijke kosten	246.000	Lagere afrekening faillissement ToBe toev. aan de AR	246.000
Bijdrage uit scholenbouw ivm afwikk.boekw.JSPP	159.000	Afwikkeling boekwaarde Jeugdspeelpark	159.000
Bijdrage Dordrecht besschermd wonen	602.800	Toevoegen a reserve soc.domein tlv Progr.1 WN2017	320.000
Verhoogde asielinstroom - coa gelden	290.000	Uitgaven verhoogde asielinstroom	141.000
		Saldo asielinstroom toev.reserve Demografische groei	149.000
Programma 2 - Ruimtelijke ordening, economie en wonen		**Programma 2 - Ruimtelijke ordening, economie en wonen**	
Afrek.Perenlaantje dekking uit reserves	2.396.450	Financiële afwikkeling Perenlaantje	2.396.450
Negatief saldo vm grex Centrum, dekk.reserve Grondb.	368.000	Verschil boekwaarde en taxatiewaard Centrumgebied	368.000
		Voorzien verlies grex De Volgerlanden verlaagd met	-2.199.243
Programma 3 - Buitenruimte		**Programma 3 - Buitenruimte**	
Inkomsten doortrekken Antoniuslaan (te storten in reserve kapitaallasten bij resultaatsbestemming)	2.127.875		
Programma 4 - Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen		**Programma 4 - Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen**	
Vrijval reserve vakantiegeld ter dekking. uitbetalingen	171.240	Uitbetalingen 7 maanden vak.geld ivm IKB	164.400
Inkomsten wegens detacheringen	111.100	Toevoeging aan onderhoudsreserve MOP	15.750
Bijdrage uit de voorziening in uitkeringen aan VP	12.000	Uitkeringen aan VP	12.000
Afrekeningen BTW voorgaande jaren	87.350		
Afwikkeling balansposten voorgaande jaren	73.800		
Veiligheidsregio, Resultaatsbestemming 2016	117000		
Afrekening GR 2016	107000		
Verrek.regionale informatiseringsproject portfolio (RPP) i.v.m. de invlechting H'veld-G'dam zijn er diverse uitkeringen vanwege vrijval reserves geweest en uitbetaald aan HIA:	130.000		
Bureau Drechtsteden	46.000	xtra kosten bureau Drechtsteden ivm invlechting	27.000
SDD	10.000		
SCD	30.000		
Totaal	**8.148.115**	**Totaal**	**2.819.357**

- Het voordelig saldo van de jaarrekening 2017 bedraagt -6.564.534

- Het saldo van de incidentele baten en lasten is, voordelig -5.328.758

Toelichting incidentele baten en lasten

Alle programma's

De omschrijvingen van de baten en de lasten voor wat betreft de mutaties reserves spreken voor zich.
Zie ook de toelichting op de balans bij de betreffende reserve, onder het kopje toelichting op de mutaties en het doel van de reserves.
Vanwege het aflopend karakter van de onttrekking aan de voorziening, wordt deze onder de incidentele posten geschaard.

Programma 2
De mutatie in verband met de verlaging van het voorzien verlies De Volgerlanden is teruggeboekt naar de exploitatie. Zie ook de toelichting onder programma 2.

Programma 3

Diverse opbrengsten ten gunste van de drie investeringskredieten doortrekken Antoniuslaan zullen worden ingebracht in de nieuw gevormde reserve kapitaallasten investeringen met maatschappelijk nut.
Deze bedragen mogen niet direct vanuit het investeringskrediet in de reserve gestort worden dat moet via de exploitatie lopen, deze inkomsten zijn daarom ten gunste van de exploitatie 2017 gebracht en voorgesteld wordt deze in de reserve te storten.
Een aantal projecten uit het portfolio is niet in uitvoering genomen. Ook is het startmoment van een aantal projecten naar achteren verschoven. Dat maakt dat we hier eenmalig geld op terugkrijgen.

Programma 4

Er zijn vergoedingen ontvangen in verband met gedetacheerde medewerkers van de gemeente.

Over oudere jaren is een bedrag aan BTW en heffingsrente terug ontvangen.

Jaarlijks worden de op de balans opgenomen bedragen voor nog te betalen kosten en nog te ontvangen

baten, die niet meer afgerekend zullen worden, ten laste of ten gunste van de exploitatie gebracht.
Dit jaar een voordelig saldo.

In 2017 zijn afrekeningen 2016 ontvangen van de Veiligheidsregio en de GR.

Van Bureau Drechtsteden, de SDD en het SCD zijn bedragen ontvangen in verband met vrijval van bepaalde reserves i.v.m. de invlechting van Hardinxveld-Giessendam. Daar staan ook extra kosten tegenover, betaald aan
Bureau Drechtsteden

2b. Overzicht structurele mutaties in de reserves

Structurele onttrekkingen aan reserves		Stucturele toevoegingen aan reserves	
Omschrijving reserve op programma		**Omschrijving reserve op programma**	
Programma 3 - Buitenruimte		**Programma 3 - Buitenruimte**	
Begraafplaatsen	0	Begraafplaatsen	7.500
Wegbeheer	141.000	Wegbeheer	24.600
Openbare verlichting	0	Openbare verlichting	232.000
Totaal	**141.000**	**Totaal**	**264.100**

Zie ook de toelichting op de balans, onderdeel B, bij de betreffende reserve, onder het kopje toelichting op de mutaties en het doel van de reserves.

3. Kerngegevens

Het verloop van het aantal woningen en inwoners heeft zich het jaar 2017 als volgt ontwikkeld:

Onderwerp	*Aantal 1-1-2017*	*Mutaties 2017*	*Aantal 31-12-2017*
Woningen	11.782	361	12.143
Inwoners	29.729	955	30.684

4. Resultaatsbestemming / verloop resultaat voor en na bestemming

In de eerder gepresenteerde tabel van de totale baten en lasten per programma wordt onderscheid gemaakt tussen het resultaat vóór- en na bestemming. Op deze manier wordt inzichtelijk gemaakt hoeveel aan reserves wordt onttrokken of toegevoegd, zonder dat het budgetrecht wordt aangetast.
In de onderstaande tabel wordt het verloop door de diverse raadsbesluiten van het begrote resultaat weergegeven.

4 - Resultaatsbestemming

Planning en Control product		Begroot eindsaldo
Primitieve begroting 2017		118.406 V
Kadernota 2018	mutaties	-27.679 N
Winternota 2017	mutaties	46.176 V
Begroot restultaat na WN		**136.903** V

In de volgende tabel wordt het verloop tussen het resultaat vóór- en na bestemming weergegeven. Voor een specificatie van de toevoegingen en onttrekkingen per reserve verwijzen wij u naar de toelichting van de reserves en voorzieningen. Eventuele afwijkingen tussen de begroting en rekening zijn opgenomen in deel I, onderdeel toelichting op afwijkingen in lasten en baten per programma.

(- = voordeel, bedragen x € 1.000)

	Begroting 2017		Rekening 2017	
Resultaat voor bestemming		**18**		**-4.107**
Mutaties Algemene Reserve			563	
Mutaties algemene reserve Projecten			-622	
Mutaties reserve Grondbedrijf algemeen			-2.131	
Mutaties bestemmingsreserve nalatenschap mw. Spoor- van Tichelt	-5		-14	
Mutaties bestemmingsreserve rendement nalatenschap mw. Spoor	-11		0	
Mutaties bestemmingsreserve vakantiegeld			-171	
Mutaties bestemmingsreserve Sociaal Domein			-383	
Mutaties reserve onderhoud openbare gebouwen, MOP	6		16	
Mutaties bestemmingsreserve lokale demografische groei			149	
Mutaties egalisatiereserve begraafplaatsen	15		17	
Mutaties egalisatiereserve wegbeheer	-141		-117	
Mutaties egalisatiereserve openbare verlichting			232	
Mutaties egalisatiereserve renteschommelingen			4	
Saldo mutaties		**-136**		**-2.458**
Resultaat na bestemming		**-118**		**-6.565**

De jaarrekening sluit met een voordelig restultaat van € 6.564.534

Een toelichting op de mutaties in de reserves is te vinden bij de balans en toelichting, onderdeel B, onder Vaste Passiva, waar een uitsplitsing staat van het eigen- en vreemd vermogen.

B. Balans en toelichting

Algemeen

De balans wordt opgesteld in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording (BBV).
De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben conform het baten- en lastenstelsel.

Winst nemen op meerjarige grondexploitaties wordt beheerst door het voorzichtigheidsbeginsel. Voorziene verliezen worden al in de jaarrekening opgenomen zodra zij bekend zijn. Positieve resultaten, ofwel winsten, worden pas in de jaarrekening verwerkt als zij met voldoende zekerheid vaststaan.

Voor winstneming geldt de percentage of completion (POC) methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd moet tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én

2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én

3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Volgens het realisatiebeginsel dient in die gevallen de winst te worden genomen.

Tussentijdse winstneming geldt vooral bij grote projecten die diverse jaren duren. Voorwaarde is dat het project is onderverdeeld in duidelijk herkenbare delen en dat jaarlijks per deel een geformaliseerde herziene kostprijscalculatie wordt gemaakt in relatie tot de werkelijke ontwikkelingen en cijfers. Tussentijdse winstneming is dan mogelijk als een deelproject is afgesloten, de winst op dat deelproject is gerealiseerd en geen verlies wordt verwacht op andere deelprojecten tenzij daarvoor voldoende verliesvoorzieningen zijn getroffen. Hieronder zijn regels opgenomen over hoe wordt omgegaan met (tussentijdse) winstneming uit de diverse grondcomplexen.

1. Tussentijdse winstneming kan alleen plaatsvinden indien:

a. er geen belangrijke onzekerheid over de totale omvang van het project is;

b. er geen belangrijke onzekerheden bestaan over de ontvangst van de overeengekomen bedragen;

c. de nog te maken kosten en de mate van de projectvoortgang op verantwoorde wijze kunnen worden bepaald;

d. de vergelijking van werkelijke kosten met de voorcalculatie per fase van het project mogelijk is;

e. er minimaal één keer per jaar van het grondcomplex een herziene kostprijsopzet wordt vastgesteld.

2. Wanneer er wordt voldaan aan de voorwaarden voor tussentijdse winstneming wordt de zogenaamde percentagemethode toegepast.

3. In alle andere gevallen kan de winst pas worden verantwoord in het boekjaar waarin het grondcomplex financieel wordt afgewikkeld.

Bij winstneming gelden in algemene zin de volgende uitgangspunten: de winst wordt naar rato van gerealiseerde kosten (en opbrengsten) genomen. Dus indien 50% van de kosten is gerealiseerd en 50% van de grond is verkocht, dan is de winstrealisatie 50% x 50% = 25%. Zowel de realisatie van de kosten als de realisatie van de opbrengsten zijn bepalend in de bepaling van de omvang van de winstrealisatie.

Voor de grex Volgerlanden geldt een bijzondere situatie omdat deze grex samen met Zwijndrecht wordt uitgevoerd in gezamenlijk winst en risico. Daarom wordt bij de Volgerlanden in zo'n situatie een extra risico afweging gemaakt in relatie tot de omvang van het project.

Waarderingsgrondslagen balans

Immateriële vaste activa

Volgens de nieuwe BBV regels horen bijdragen aan activa in eigendom van derden met ingang van het rekening jaar 2016 verantwoord te worden onder de immateriële vaste activa.
Deze activa zijn gewaardeerd tegen de historische aanschaf-waarde minus de daarop in mindering gebrachte afschrij-vingen.
Op deze activa wordt annuïtair afgeschreven, zie verder de uitleg bij materiële activa.

Materiële activa
Ook deze activa zijn gewaardeerd tegen de historische aanschaf-waarde minus de daarop in mindering gebrachte afschrij-vingen. Om de kapitaallasten jaarlijks gelijk te laten blijven is gekozen voor de annuïtaire afschrijvingsmethode.
De afschrijvingen zijn gebaseerd op de verwachte levensduur en worden op grond van de door de raad in 2011 vastgestelde nota waarderings-, activerings- en afschrijvingsbeleid, en de in de verordening ex artikel 212 Gemeentewet opgenomen afschrijvingstabel berekend.
In de nota waarderen en afschrijven 2011 is ook besloten om in principe investeringen van maatschappelijk nut te activeren en af te schrijven over de geschatte levensduur.
Panden worden afgeschreven tot de ook in deze nota opgenomen bepaling inzake restwaarden van panden.
De afschrijving start in het jaar dat volgt op het moment van ingebruikname. Jaarlijks wordt wel rente berekend over de boekwaarde van die investering per 1 januari.
Verwachte duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.
Op basis van de notitie Waardering vastgoed van de commissie BBV bestaat bij vastgoed met een bedrijfseconomische functie de mogelijkheid dat een duurzame waardevermindering moet worden verantwoord. Dit wordt jaarlijks beoordeeld door vergelijking met de WOZ waarde.
Volgens de nieuwe BBV regels wordt op buiten gebruik gestelde, leegstaande gebouwen niet meer afgeschreven. Wanneer het gebouw bestemd is om te verkopen moet het overgeheveld worden naar de vlottende activa op de balans.

Langlopende geldleningen

De verstrekte langlopende geldleningen zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke waarde minus de ontvangen aflos-singen.

Aandelen in gemeenschappelijke regelingen alsmede deelnemingen

De aandelen en deelnemingen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingswaarde.

Voorraden

De voorraden onderhanden werk zijn gewaardeerd tegen werkelijke aanschafprijs en de vervaardigingskosten, verminderd met gerealiseerde opbrengsten en, indien van toepassing, verminderd met een voorziening voor verwachte verliezen, op basis van de eindwaarde van het saldo van de grondexploitatie.

Voorraad leegstaande panden

Volgens de nieuwe BBV regels hoort van buiten gebruik gestelde gemeentelijke gebouwen, bestemd om te worden verkocht, de boekwaarde te worden overgebracht van de materiële vaste activa naar de voorraden, onder de vlottende activa.

Als de marktwaarde van het gebouw lager is dan de boekwaarde dient deze te worden afgewaardeerd.

Wanneer de actuele waarde van een pand hoger is dan de boekwaarde dient het bedrag vermeld te worden in de toelichting op de balans.

Overige vorderingen en liqui-de midde-len

Deze zijn opgenomen tegen de nominale waarde, verminderd met eventueel gevormde voorzieningen voor mogelijke oninbaarheid.

Reserves en voorzieningen

De reserves en voorzieningen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Met ingang van 2003 wordt geen rente meer toegevoegd aan de reserves en voorzieningen. Dit is conform het raadsbesluit van 2 september 2002.

Opgenomen langlopende geldleningen

De langlopende geldleningen zijn opgenomen tegen de oorspronkelijke waarde minus de verstrekte aflossingen.

De verschuldigde rente is op stelsel van baten en lasten verantwoord.

Overige rekening cou-rantsaldi en overige schulden

Deze zijn opgenomen tegen de nominale waarde.

Balans

Balans per 31 december 2017

ACTIVA *(bedragen x € 1.000,-)*		Ultimo 2017		Ultimo 2016
VASTE ACTIVA				
Immateriële vaste activa				
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden		**4.766**		**3.722**
Materiële vaste activa		**68.447**		**64.881**
- Investeringen met een economisch nut	36.264		37.240	
- Investeringen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	21.050		19.521	
- Investeringingen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	7.152		4.901	
- Strategische verwervingen	3.981		3.219	
Financiële vaste activa		**8.286**		**9.094**
- Kapitaalverstrekkingen aan:				
- deelnemingen	663		663	
- Leningen aan:				
- woningbouwcorporaties	59		62	
- deelnemingen	1.673		2.207	
- openbare lichamen bedoeld in art.1 lid a wet Fido	1.403		1.432	
- overige langlopende leningen u/g	4.488		4.730	
Totaal vaste activa		**81.499**		**77.697**
VLOTTENDE ACTIVA				
Voorraden		**86.484**		**85.079**
- Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	86.297		85.079	
- Gereed product en handelsgoederen	187			
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		**5.655**		**10.325**
- Vorderingen op openbare lichamen	5.247		4.749	
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist	0		0	
- Rekening courantverhouding met het Rijk	0		4.500	
- Overige vorderingen	408		1.076	
Liquide middelen		**764**		**975**
- Banksaldi	764		975	
Overlopende activa		**3.402**		**2.945**
- Nog te ontvangen voorschotbedragen van Europese en Nederlandse overheidslichamen voor een specifiek bestedingsdoel	1.442		577	
- Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	1.960		2.368	
Totaal vlottende activa		**96.305**		**99.324**
Totaal generaal		**177.804**		**177.021**

Balans per 31 december 2017

PASSIVA *(bedragen x € 1.000,-)*		Ultimo 2017		Ultimo 2016
VASTE PASSIVA				
Eigen vermogen		**31.929**		**27.821**
- Algemene reserves	16.137		15.485	
- Bestemmingsreserves	9.227		8.658	
- **Gerealiseerd resultaat**	**6.565**		3.678	
Voorzieningen		**4.147**		**3.713**
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.147		3.713	
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		**122.500**		**133.000**
Onderhandse leningen van:				
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	0		7.500	
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	112.500		115.500	
- publiekrechtelijke lichamen	10.000		10.000	
Totaal vaste passiva		**158.576**		**164.534**
VLOTTENDE PASSIVA				
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korten dan één jaar		**12.334**		**7.358**
- Kasgeldleningen	0		0	
- Banksaldi	10.501		4.536	
- Overige schulden	1.833		2.822	
Overlopende passiva		**6.894**		**5.129**
- Nog te betalen verplichtingen	2.826		2.653	
- Ontvangen voorschotten van Europese en Nederlandse overheidslichamen voor een specifiek bestedingsdoel	1.564		1.170	
- Overige vooruitontvangen bedragen	2.504		1.306	
Totaal vlotten activa		**19.228**		**12.487**
Totaal generaal		**177.804**		**177.021**

Gewaarborgde geldleningen	**116.993**	**121.887**

Toelichting op de balans

Vaste activa

- **Immateriële vaste activa**
  De immateriële vaste activa betreft de door deze gemeente aan diverse instellingen verstrekte bijdragen in door hun gedane investeringen in vaste activa.

Voorheen verantwoord onder de financiële vaste activa, maar volgens de nieuwe BBV regels m.i.v. jaarrekening 2016 te verantwoorden onder de Immateriële vaste activa.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Afschr. termijn	Boek-waarde per 01.01.2017	Invest-teringen in het jaar	Desinves-teringen in het jaar	Bijdragen derden / dekk.reserve	Afschrijv. in het jaar	Boek-waarde per 31.12.2017
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	20-40	3.722	1.130	0	0	86	4.766

Het betreft de volgende bijdragen:

- LOC Zwijndrecht, onderwijsvoorzieningen, raadbesluit van 7 april 2003
- Praktijkonderwijs Zwijndrechtse Waard, raadsbesluit van 16 oktober 2012
- Investeringsbijdrage in zorggebouw JSPP, raadsbesluit van 9 mei 2016

- **Materiële vaste activa**
  De materiële vaste activa worden onderscheiden in activa met een economisch en maatschappelijk nut. In onderstaand overzicht wordt per soort materiële vaste activa inzicht gegeven in het verloop van de desbetreffende activa.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Afschr. termijn	Boek-waarde per 1.1.2017	Invest-teringen in het jaar	Afwaarde-ringen in het jaar	Leegstaande panden naar voorraden	Bijdragen derden / dekk.reserve	Afschrijv. in het jaar	Boek-waarde per 31.12.2017
Economisch nut (EN)								
Gronden en terreinen	0-40	3.926	0			0	1	3.925
Bedrijfsgebouwen	5-50	29.532	378		187	139	884	28.700
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken EN zonder heffin	3-50	2.584	0			0	57	2.527
Machines, apparaten en installaties EN zonder Heffing	5-50	414	0	14		0	37	363
Overige materiele activa EN zonder Heffing	10-25	784	26	10		0	51	749
Totaal Economisch nut		**37.240**	**404**	**24**	**187**	**139**	**1.030**	**36.264**
Economisch nut met heffing								
Grond-weg-waterbouwk.werken EN met heffing	3-50	15.992	2.010	0		0	217	17.785
Machines, apparaten en installaties EN met heffing	5-50	3.304	283	0		0	526	3.061
Overige materiele activa EN met heffing	10-25	225	0	0		0	21	204
Totaal Economisch nut met heffing		**19.521**	**2.293**	**0**		**0**	**764**	**21.050**
Maatschappelijk nut (MN)								
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken MN	3-50	4.899	2.402	160		-323	325	7.139
Overige materiële activa MN	5-20	2	113	0		102		13
Totaal Maatschappelijk nut		**4.901**	**2.515**	**160**		**-221**	**325**	**7.152**
Strategische verwervingen - gronden inclusief slooppanden		**3.219**	**762**	**0**		**0**	**0**	**3.981**
Totaal materiële vaste activa		**64.881**	**5.974**	**184**	**187**	**-82**	**2.119**	**68.447**

Per categorie activa worden hieronder de belangrijkste mutaties - exclusief afschrijvingen / aflossingen - genoemd:

(bedragen x € 1.000)	Investering	Bijdragen derden/ dekkingen uit reserve / Afwaardering	
IMMATERIELE VASTE ACTIVA			
Investeringsbijdrage Zorggebouw Jeugdspeelpark	**1.130**	**0**	
MATERIELE VAST ACTIVA			
ECONOMISCH NUT			
Bedrijfsgebouwen			
CAI Proj: nieuw binnenbad zwembad	89	139	De bijdrage van CAI bedraagt 1,0 miljoen. De totale investeringskosten bouw zwembad t.m. 31.12.2017 bedragen 0,139 miljoen. Een bedrag van 0,861 miljoen is daarom overgebracht naar de passivazijde van de balans, overlopende passiva, als vooruitontvangen baat.
Huisvestingsplan Baxhuis	7		
Voorbereidingskrediet scholencluster Kruiswiel	251		
Vervanging pantry's gemeentehuis	10		
Nieuwbouwkrediet W. de Zwijgerschool 2017	21		
Gemeentewerf		187	Overgebracht naar de vlottende activa onder voorraad gereed product
	378	**326**	
Machines, apparaten en installaties EN zonder Heffing			
Radiatoren en leidingen Bouquet		14	Afwaardering boekwaarde i.v.m. verkoop v/m pand Bouquet
	0	**14**	
Overige materiele activa EN zonder Heffing			
CV installatie en CV regeling Bouquet		10	Afwaardering boekwaarde i.v.m. verkoop v/m pand Bouquet
Uitbreiding begraafplaats: kindergraven en urnent	25		
Herinrichting raadszaal	1		
	26	**10**	
ECONOMISCH NUT met Heffing			
Grond-weg-waterbouwk.werken MN met heffing			
Wateroverlast diverse investeringen	37		
Vervanging drukrioleringspompen	44		
Vervangen riolering	986		
Aanleg regenwaterriool	928		
Vervanging gemalen	15		
	2.010	**0**	
Machines, apparaten en installaties EN met heffing			
Ondergronds Kliko systeem, div.invest.jaren	283		
	283	**0**	
MAATSCHAPPELIJK NUT			
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken			
Doortrekken Antoniuslaan	521	-962	Het is de bedoeling dat bepaalde inkomsten, die in de afgelopen jaren ten gunste van deze investering geboekt zijn, ingebracht worden in de reserve kapitaallasten. Daarvoor is een overboeking nodig geweest van die inkomsten naa de exploitatie. Omdat de inkomsten van 2015 en 2016 groter zijn dan die in 2017 komt hier een negatief saldo uit. Dit veroorzaakt dus het negatieve saldo op grond-, weg- en waterbouwkundige werken MN van € 323.000,--.
Doortrekken Antoniuslaan - aanvullende maatreg	1.751	570	Subsidie Prov.ZH € 495.000,-- overige opbrengsten € 75.000,--.
Plan Sandelingenknoop	103	69	Subsidie Provincie Zuid Holland 2017
Voorbereidingskrediet nieuwbouw Jeugdspeelpark	27		
Boekwaarde diverse investeringen Jeugdspeel park		160	
	2.402	**-163**	
Overige materiële activa			
Diverse CAI Projecten, exl. zwembad	**113**	**102**	Bijdrage CAI in het project hanging baskets en Waalvisie
Stragegische verwervingen			
Mutatie op de boekwaarde Zuidwende-Z 31-12-2	-181		Afrekening met Gereformeerde Gemeente inzake Petrakerk
Gronden Centumgebied, v/h BIE	943		
	762	**0**	

De investeringen met een maatschappelijk nut worden in onderstaande tabel gerubriceerd per product weergegeven met vermelding van de gehanteerde afschrijvingstermijnen:

Product	***Afschrijvingstermijnen***
Betonnen bruggen	50 jaar ann
Wegen	35 jaar ann
Stalen bruggen	30 jaar ann
Lichtmasten, beregeningsinstallaties sportvelden	25 jaar ann

Aanleg/renovatie sportvelden (excl.grondaankoop), parken, speelplaatsen, asfaltdeklagen, herstraten, houten bruggen, duikers	20 jaar ann
Lichtmastarmaturen, kunstgrasveld sportpark	15 jaar ann
Abri's, drainage, kunstgrastrapveldjes ihkv speelruimteplan	10 jaar ann
Speelplaatsjes	5 jaar ann
Wanneer een activum hierboven	
niet vermeld is, geldt annuïtaire	
afschrijving op grond van een	
door het college bepaalde geschatte levensduur.	

Financiële vaste activa

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 01.01.2017	Vermeerdering 2017	Aflossingen 2017	Boekwaarde 31.12.2017
Kapitaalverstrekking aan :				
- Deelnemingen	663	0	0	663
Leningen aan :				
- Woningbouwcorportaties	62	0	3	59
- Deelnemingen	2.207	0	534	1.673
- Openbare lichamen als bedoeld in art.1 lid a van de wet Fido	1.432	0	29	1.403
Overige langlopende leningen u/g				
- Woningfinancieringsregeling gemeentepersoneel	4.282	0	242	4.040
- Startersleningen	448	0	0	448
Totaal financiële vaste activa	**9.094**	**0**	**808**	**8.286**

Toelichting op de belangrijkste mutaties:

Leningen
Deelnemingen: De historische kosten Rom-D zijn verlaagd met de opbrengsten van (grond)verkopen.
Openbare lichamen : Dit betreft de jaarlijkse aflossing van de lening aan de Veiligheidsregio ZHZ.

Overige langlopende leningen u/g.
Woningfinancieringsregeling gemeentepersoneel:
Vrijwillig extra afgelost in 2017 is € 26.000 en geheel afgelost vanwege verkoop van de woning of oversluiten van de hypotheek is een bedrag van € 180.830. De normale jaarlijkse aflossingen bedragen € 35.100.

Vlottende activa

Voorraden

Onderhanden werk
(bedragen x € 1.000)

Grondexploitatie	Boek-waarde 01.01.2017	Inves-teringen	Inkomsten	Boek-waarde 31.12.2017	Uitname voorziening verlieslatend complex	Balans-waarde 31.12.2017	Nog te maken kosten	Nog te rea-liseren op-brengsten	Verwacht resultaat
Bedrijventerrein Ambachtse zoom	13.159	1.385	0	14.544		14.544	18.101	35.190	2.544
Ambachtse zoom Fase 1a en groene zone	312	46	0	358		358	303	1.310	649
De Volgerlanden - GREX	73.344	8.590	9.814	72.120		72.120	46.704	117.375	-1.449
Voorzien verlies De Volgerlanden	-2.924		-2.199	-725		-725			
Project Centrumgebied	1.188	-1.188		0		0	0	0	0
Totaal	**85.079**	**8.833**	**7.615**	**86.297**	**0**	**86.297**	**65.108**	**153.875**	**1.744**

Voorraad gereed product en handelsgoederen
(bedragen x € 1.000)

	Boek-waarde 01.01.2017	Over uit MVA bedrijfs-gebouwen	Boek-waarde 31.12.2017
Voormalige gemeentewerf	0	187	187
Totaal	**0**	**187**	**187**

De cijfers bij de grex'en zijn gebaseerd op de grondexploitaties 2017. Deze grondexploitaties worden jaarlijks geactualiseerd. Dat stelt ons in staat om tijdig beheersmaatregelen te nemen, mocht het geprognosticeerde eindresultaat te ver uit beeld dreigen te raken. Het voorziene verlies De Volgerlanden bedraagt 50% van de eindwaarde van het geprognosticeerde resultaat van de grondexploitatie. De grondexploitatie is gebaseerd op een inschatting van de gemeente van het meest waarschijnlijke scenario. De werkelijke ontwikkeling is onzeker en afhankelijk van de ontwikkelingen op de woningmarkt en de concrete vraag naar nieuwbouwwoningen in deze gemeente. Het is niet uitgesloten dat de financiële uitkomsten van de grondexploitatie zal afwijken van waar nu in de jaarrekening rekening mee is gehouden. Een gekwantificeerde inschatting van het risico dat de werkelijke ontwikkeling in negatieve zin af wijkt van de grondexploitatie is verwerkt in de paragraaf weerstandsvermogen van de jaarstukken.

Voorzien verlies De Volgerlanden:

Het nadelig saldo van De Volgerlanden komt lager uit dan werd verwacht en is verlaagd ten gunste van de exploitatie.

Het betreft de afdelingen BOR en B&O, exclusief leidinggevenden en managementassistentes.
Van de afdeling bestuurszaken wordt maar voor enkele personen loonkosten aan taakvelden toegerekend: uren voor projectcommunicatie, uren in verband met V&H en uren in verband met veiligheid.

Voormalige gemeentewerf:
De boekwaarde van de voormalige gemeentewerf is € 187.450,--.
De getaxeerde waarde van het gemeentewerfterrein bedraagt € 1.725.000,--.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo op 01.01.2017	Vermeerdering 2017	Vermindering 2017	Saldo op 31.12.2017
Vorderingen op openbare lichamen	4.749	17.616	17.118	5.247
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	0	4.500	4.500	0
Rekening courantverhouding met het Rijk	4.500	0	4.500	0
Overige vorderingen - debiteuren	1.292	81.363	81.971	684
- Voorzien dubieuze debiteuren GBD	-107	-26	-23	-110
- Voorzien dubieuze debiteuren ALD	-109	-57	0	-166
Totaal	**10.325**	**103.396**	**108.066**	**5.655**

Toelichting op voorzien dubieuze debiteuren:

De GBD hanteert als prognose oninbaar een percentage van de begrote belastingopbrengsten.
Voor 2017 een percentage van 0,5% van ca. € 11.000.000 dat is € 56.000 voorzien oninvorderbaar.
Over de oudere jaren tot en met 2016 is er een bedrag van € 54.000 berekend.

Voor de voorzien oninvorderbare debiteuren ALD werd vanaf 2012 met een vast percentage gerekend van 4,5% van het openstaande debiteurensaldo per 31 december van een rekeningjaar.
Met ingang van 2015 wordt post voor post bekeken of deze voor 100% of 50% als mogelijk oninvorderbaar moet worden ingeschat. Hierin wordt meegewogen de ouderdom van de vordering en het soort vordering.
Het bedrag voor mogelijk oninvorderbaar voor 2017 is berekend op € 170.000.

Liquide middelen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo op 01.01.2017	Saldo op 31.12.2017
ING bank	10	0
BNG bank	951	749
Rabobank	14	15
Totaal	**975**	**764**

Het saldo van onze algemene betaalrekening bij de BNG stond per 31-12-2017 negatief.
Een negatief banksaldo moet aan de passivazijde van de balans worden verantwoord.
Zie onder schulden met een rentetypische loopttijd korter dan een jaar.
Onze bankrekening voor de gemeentelijke belastingen staat wel positief.

Overlopende activa

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo op 01.01.2017	Vermeerdering 2017	Vermindering 2017	Saldo op 31.12.2017
Vooruitbetaalde kosten	624	130	619	135
Nog te ontvangen van Europese en Nederlandse overheidslichamen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel *	577	1.052	187	1.442
Overige nog te ontvangen baten ALD **	1.584	1.291	1.588	1.287
Nog te ontvangen baten GBD	160	538	160	538
Totaal	**2.945**	**3.011**	**2.554**	**3.402**

* Zie onderstaande specificatie

** Een specificatie van deze nog te ontvangen baten is te vinden in deel IV, staat 5.

Specificatie nog te ontvangen Europese en Nederlandse overheidslichamen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo op 01.01.2017	Vermeerdering 2017	Vermindering 2017	Saldo op 31.12.2017
NTO subsidie Provincie Z-H tbv doortrekken Antoniusl	414	0	187	227
NTO subsidie Provincie Z-H tbv verlengde Antoniuslaar	163	0	0	163
NTO subsidie Provincie Z-H tbv doortrekken Antoniusl	0	652	0	652
NTO subsidie Provincie Z-H tbv aanvull.maatr.Anton.la	0	331	0	331
NTO subsidie Provincie Z-H tbv Sandelingenkopp	0	69	0	69
	577	**1.052**	**187**	**1.442**

PASSIVA

Vaste passiva

- Eigen vermogen

Reserves

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo op 01.01.2017	Resultaatbestemm. 2016 - toevoeging	Vermeerdering 2017	Vermindering 2017	Saldo op 31.12.2017
Algemene Reserve	7.983	933	563	0	9.479
Te bestemmen resultaat 2017			**6.565**	0	**6.565**
Algemene Reserves Grondexploitatie	5.001	1.910	0	2.131	4.780
Algemene Reserve Projecten	2.501	0	0	623	1.878
Bestemmingsreserves	2.794	835	485	888	3.226
Egalisatiereserves	5.864	0	278	141	6.001
Stand van de reserves inclusief resultaat 2017	**24.143**	**3.678**	**7.891**	**3.783**	**31.929**

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten moet van elke reserve de aard en reden worden toegelicht. Op 3 oktober 2011 heeft de gemeenteraad de beleidsnotitie reserves en voorzieningen vastgesteld. De reserves en voorzieningen zijn beoordeeld op de juiste rubricering volgens het BBV.

In navolgende specificatie van vermeerderingen en verminderingen zijn de mutaties verwerkt die betrekking hebben op de exploitatie en balansposten.
Na dit overzicht volgt per reserve een toelichting op de gemuteerde bedragen plus de reden voor de reserve.

Specificatie : *(bedragen x € 1.000)*

Reserve	Saldo op 01.01.2017	Resultaatbestemm. 2016	Vermeerdering toevoeging 2017	Vermindering 2017	Vrijval 2017	Saldo op 31.12.2017
Algemene reserve	7.983	933	563	0	0	9.479
Algemene Reserve Grondbedrijf	5.001	1.910	0	2.131	0	4.780
Algemene Reserve Projecten	2.501	0	0	623	0	1.878
Totaal Algemene reserves exclusief resultaat	**15.485**	**2.843**	**563**	**2.754**	**0**	**16.137**

Reserve	Saldo op 01.01.2017	Resultaatbestemm. 2016	Vermeerdering toevoeging 2017	Vermindering 2017	Vrijval 2017	Saldo op 31.12.2017
Nalatenschap mw. Spoor- v. Tichelt (effecten)	120		71	14		177
Rendement nalatenschap mw. Spoor- v. Tichelt	71		-71			0
Reserve vakantiegeld	171			171		0
Reserve sociaal domein	955	550	320	703		1.122
Nieuwbouw / renovatie zwembad	200		-200			0
Reserve boekwaarde zwembad	559	83	200			842
Frictiekosten regionale samenwerking	219					219
Bestemmingsreserve lokale demografische groei	0	202	149			351
Bestemm.reserve beheerskosten startersleningen	90					90
Onderhoudsreserve openbare gebouwen MOP	51		16			67
Bovenwijkse voorzieningen	357					357
Totaal Bestemmingsreserves	**2.794**	**835**	**485**	**888**	**0**	**3.226**

Reserve	Saldo op 01.01.2017	Resultaatbestemm. 2016	Vermeerdering toevoeging 2017	Vermindering 2017	Vrijval 2017	Saldo op 31.12.2017
Begraafplaatsen	548		17		0	565
Wegbeheer	1.745		25	141	0	1.629
Openbare verlichting	197		232		0	429
Renteschommelingen	3.374		4		0	3.378
Totaal Egalisatiereserves	**5.864**	**0**	**278**	**141**	**0**	**6.001**

Toelichting op de mutaties em het doel van de reserves

ALGEMENE RESERVES

- Algemene reserve

Doel:
Voldoende weerstand te hebben om onverwachte tegenvallers of calamiteiten op te kunnen vangen.

Mutaties:
Het positieve resultaat van de jaarrekening 2016 bedroeg € 3.678.440.
Het na de resultaatsbestemming 2016 resterende bedrag van € 932.830,-- is in 2017 aan de Algemene reserve toegevoegd.
Naar aanleiding van de winternota 2017 zijn de volgende bedragen toegevoegd:
de opbrengst van de verkoop van het pand Witte de Withstraat 59 (v/m Bouquet) verminderd met de afgewaardeerde boekwaarde van het pand, per saldo € 316.960,--.
De lager uitgevallen kosten in verband met het faillissement van de Stichting To Be, per saldo € 246.000,--.

- Reserve Grondbedrijf Algemeen

Doel:
Ter afdekking van risico's en verliezen binnen het grondbedrijf.
Aanwending opgenomen in de op 7-11-2005 vastgestelde nota grondbeleid.

Mutaties:
Naar aanleiding van de resultaatsbestemming 2016 is een bedrag van € 1.910.000,-- gestort in de Algemene reserve Grondbedrijf. Bestaande uit het voordelig saldo van de afgesloten GREX Zuidwende- zuid van € 232.000,-- en de verlaging van het voorzien verlies op de GREX Volgerlanden met € 1.678.000,--.
In de raad van 1 juni 2017 is besloten de afrekening van het Perenlaantje te dekken uit de algemene reserve grondbedrijf en uit de algemene reserve projecten. (zie hier onder)
Een bedrag van € 1.763.200,-- komt ten laste van de AR Grondbedrijf.
Op 5 maart 2018 besloot de raad de GREX Centrumgebied bij de jaarrekening 2017 af te sluiten en over te brengen naar de vaste activa op de balans, onder de strategische gronden.
De boekwaarde in de GREX was echter hoger dan de taxatiewaarde en besloten is om het nadelig verschil, van € 368.000,--, te dekken uit de algemene reserve grondbedrijf.

- Algemene reserve Projecten

Doel:
Afdekken extra kosten bij uitvoering van gemeentelijk projecten.
In de kadernota 2017 is besloten de egalisatie reserve bestedingsbeperkingen om te vormen tot de Algemene reserve Projecten.

Mutaties:
In de raad van 1 juni 2017 is besloten de afrekening van het Perenlaantje te dekken uit de algemene reserve projecten en uit de algemene reserve grondbedrijf. (zie hierboven)
Een bedrag van € 623.000,-- komt ten laste van de algemene reserve projecten.

BESTEMMINGSRESERVES

- Nalatenschap mw. Spoor- van Tichelt

Doel:

Was: Afdekking ingebracht kapitaal in beleggingsfondsen.
In de raad van 1-12-2016 is besloten deze reserve,
samen met de reserve rendement Spoorfonds,
tot en met 2027 te bestemmen voor incidentele
subsidies i.h.k.v. de subsidieverordening Familie
Spoor- fonds.

Deze reserve was ooit gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingswaarde. Alleen bij aankoop of verkoop van de beleggingen werd deze reserve gemuteerd.
De beleggingsportefeuille is in 2013 verkocht.
In de loop van 2016 is besloten de reserve in stand te houden en in te zetten voor doeleinden met een sociaal-maatschappelijk belang.

Mutaties:

Een bedrag van € 6.100,-- is ten gunste van de exploitatie gebracht ter afdekking van de kosten van de AED installatie en een bedrag van € 8.300,-- ter dekking van de hoger uitgevallen kosten i.v.m. behouden van
de familie Spoor erfenis.
Het saldo van de rendementsreserve nalatenschap familie Spoor is toegevoegd aan deze reserve, een bedrag van € 71.400,--. Dit n.a.v. het besluit in de Kadernota 2018.

- Rendement nalatenschap mw. Spoor- van Tichelt

Doel:
Bij raadsbesluit van 2 mei 1967 is het statuut dat de bestemming en beheer van de nalatenschap regelt, vastgesteld. Dit statuut is het laatst gewijzigd bij raadsbesluit van 21 december 1992. Dit betreft de dekking van de uitgaven op het gebied van openbare orde en veiligheid, cultuur en recreatie, maatschappelijke dienstverlening en Volksgezondheid.

Mutaties:
In de Kadernota 2018 is besloten om de rendementsreserve nalatenschap mw. Spoor- van Tichelt op te heffen en het saldo van € 71.400,-- in de reserve nalatenschap (zie hierboven) te storten.

- Vakantiegeld

Doel:
De door de invoering van het Individueel Keuze-budget uit te moeten betalen vakantierechten (extra last van 7 maanden) te kunnen uitkeren.

Mutaties:
In 2017 zijn de extra lasten van 7 maanden vakantiegeld uitbetaald.
Het saldo van de reserve, € 171.240,-- , is ten gunste de exploitatie gebracht om die kosten af te dekken.
De reserve kan opgeheven worden.

- Reserve 3 decentralisaties

Doel:
Het dekken van eventuele tegenvallers die zich voor- doen bij de buraps en de jaarrekeningen van de SO Jeugd ZHZ en de SDD die ontstaan zijn door de
nieuwe taken rondom Participatiewet, WMO en
Jeugdhulp. Na 3 jaar zal deze reserve vrijvallen ten
gunste van de Algemene reserve.

Mutaties:
<u>Onttrekkingen</u>
Vanuit de Winternota 2016 volgde nog een te onttrekken bedrag van 7.000,-- ter dekking van de kosten t.b.v. knelpunten jeugd.
In de Kadernota 2018 is besloten de extra kosten m.b.t. inkomensondersteuning, € 154.000,--, en de extra kosten m.b.t. veilig thuis SOJ, € 86.000,-- , uit deze reserve te dekken.
In de raad van 4 september 2017 is besloten tot een dekking van € 8.000,-- t.b.v. de kosten lokale impuls jeugdhulp.
<u>Toevoegingen</u>
Naar aanleiding van de resultaatsbestemming jaarrekening 2016 is een bedrag van € 550.000,-- toegevoegd aan deze reserve.
In de raad van 1 juni 2017 is besloten een bedrag van € 42.000,-- vanuit de middelen voor lokale initiatieven
Beschermd Wonen toe te voegen aan de reserve 3D, ter afdekking van de nog te maken kosten in 2018 m.b.t. de doorontwikkeling Sociaal Wijkteam.

In de Winternota 2017 is besloten de reserve 3 decentralisaties te handhaven maar de reserve te herbenoemen tot reserve sociaal domein. De looptijd wordt gekoppeld aan de integratie uitkering van het Rijk.
Het maximumsaldo van de reserve is gesteld op € 1.500.000,--.

- Reserve sociaal domein

Doel:
Alle mee- en tegenvallers te storten of te onttrekken die ontstaan na de verwerking van de primaire begrotingen. (Met uitzondering van bijzonder grote nadelen.)

Mutaties:
Naar aanleiding van het besluit in de Winternota 2017 is per saldo is € 448.000,-- onttrokken aan de reserve sociaal domein ter afdekking van diverse kosten i.v.m. inkomensondersteuning, minimabeleid, Drechtwerk, WMO en Knoppennotitie.
Een bedrag van € 278.000,-- is toegevoegd in verband met voordelen inloopfunctie GGZ, Beschermd wonen en het voordelig resultaat 2016 van de DGJ.

- Nieuwbouw / renovatie zwembad

Doel:
Bekostiging van eventuele nieuwbouw van een zwembad of van een algehele renovatie van het bestaande zwembad.

Mutaties: Het saldo van deze reserve is toegevoegd aan de reserve boekwaarde zwembad. (voorheen reserve onuitstelbaar groot onderhoud zwembad)

- Onuitstelbaar groot onderhoud zwembad De Louwert

Doel:
Het kunnen betalen van de kosten van niet uit te stellen onderhoud aan het zwembad.

Mutaties:
De reserve is herbenoemd tot Reserve boekwaarde zwembad.

- Reserve boekwaarde zwembad

Doel:
Inzetten van het saldo van deze reserve ter afdekking
van de af te waarderen boekwaarde vanwege de
nieuwbouw binnenbad zwembad De Louwert.

Mutaties:
Via resultaatsbestemming 2016 is een bedrag van 83.000,-- aan deze reserve toegevoegd en is het saldo van de reserve onuitstelbaar groot onderhoud zwembad De Louwert, een bedrag van € 200.000,-- toegevoegd.

- Frictiekosten regionale samenwerking

Doel:
Ter afdekking van eventuele nabetalingen i.h.k.v. de bedrijfsvoering.

Mutaties: geen

- Reserve demografische groei

Doel:
Opvangen van de lokale demografische groei als
gevolg van internationale ontwikkelingen.

Mutaties:
Bij de jaarrekening 2016 is besloten een bedrag van € 202.000,-- te storten in deze nieuw te vormen reserve.
Een bedrag van € 91.500,-- , zijnde het positieve saldo van de posten huisvesting en begeleiding statushouders is toegevoegd aan de reserve. Vanuit de december circulaire is ook nog een bedrag van € 17.700,-- toegevoegd.
De afrekening 2017 van de SDD betreffende de impuls statushouders ten bedrage van € 40.000,-- , is toegevoegd aan deze reserve.

- Beheerskosten startersleningen

Doel:
Het betalen van de kosten die voortvloeien uit de uitvoering van de regeling voor startersleningen door Stimuleringsfonds VhV Nederland.

Mutaties: geen

- Onderhoudsreserve openbare gebouwen MOP

Doel:
Het saldo tussen begrote kosten en werkelijke kosten van de openbare gebouwen, voor de jaren 2017 tot en met 2021 beschikbaar te houden voor latere jaren.

Mutaties:
Het positieve saldo tussen begrote kosten en werkelijke kosten voor het onderhoud van diverse gemeentelijke gebouwen bedroeg in 2017 per saldo € 15.755,--, dat bedrag is toegevoegd aan deze reserve.

- Reserve bovenwijkse voorzieningen

Doel:
Treffen van voorzieningen waarvan het nut boven de individuele planontwikkeling uitstijgt.

Mutaties: geen.

-Reserve Kapitaallasten

Doel:
Dekking van de afschrijvingen die voortvloeien uit de verplichte activering van investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

Mutaties:
Geen.

Bij de Winternota 2017 is besloten een reserve kapitaallasten te vormen ter dekking van de kapitaallasten voortvloeiend uit investering in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. (MN)
De bijdragen derden en de dekking uit eigen middelen, kunnen toegevoegd worden aan de reserve.

- Egalisatiereserve Begraafplaatsen

Doel:
De kosten voor het onderhoud van begraafplaatsen te kunnen betalen.

Mutaties:
Er is in 2017 ook weer € 10.000 toegevoegd voor afdekking van de te maken kosten in verband met het ruimingsplan, zoals opgegeven in het exploitatieplan van 2014.
Het exploitatiesaldo begraafplaatsen 2017 is toegevoegd aan de reserve, een bedrag van € 7.450,--.

- Egalisatiereserve Wegbeheer

Doel:
Gelijkmatige spreiding van kosten in de tijd.
In de uitvoering van de projecten ontstaan fluctuaties in de uitgaven. Met deze reserve worden de kosten in de begroting geëgaliseerd.
Het saldo tussen begroot en werkelijk van de exploitatiepost groot onderhoud wegen wordt jaarlijks toegevoegd of onttrokken aan de reserve.

Mutaties:
Het positieve saldo op de post groot onderhoud wegen in 2017 bedraagt € 24.660,-- en is toegevoegd aan de reserve.
De vermindering betreft de vaste dekking van de extra onderhoudskosten van € 141.270,-- zoals geraamd in het wegenplan 2013-2024.

- Egalisatiereserve Openbare verlichting

Doel:
Gelijkmatige spreiding van kosten in de tijd.

In de uitvoering van de projecten ontstaan fluctuaties in de uitgaven. Met deze reserve worden de kosten in de begroting geëgaliseerd.
Het saldo tussen raming en werkelijkheid op de post onderhoud openbare verlichting wordt jaarlijks toegevoegd of onttrokken aan de reserve.

Mutaties:
Het exploitatiesaldo op de posten onderhoud openbare verlichting bedroeg € 232.00,-- , dit is ten gunste van de reserve gebracht.

- Egalisatiereserve Renteschommelingen

Doel:
Opvangen van schommelingen in de rentekosten als gevolg van het verschil tussen marktrente en de begrote rente.

Mutaties:
In de woningfinancieringsregeling gemeentepersoneel is ooit bepaald dat de boeterente die men aan de gemeente verschuldigd is in verband met een renteherziening ten gunste van deze reserve moet komen. Een bedrag van € 3.660,-- is toegevoegd.

Vreemd vermogen lang

Voorzieningen
(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo op 01.01.2017	Vermeerdering 2017	Vermindering 2017	Vrijval 2017	Saldo op 31.12.2017
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.713	446	12		4.147
Totaal	**3.713**	**446**	**12**	**0**	**4.147**

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten moet van elke voorziening de aard en reden te worden toegelicht. In de gemeenteraadsvergadering van 3 oktober 2011 is de beleidsnotitie reserves en voorzieningen vastgesteld. In die notitie is onder meer het algemene financieel beleidskader opgenomen waaraan een voorziening voortaan moet voldoen.

In onderstaand overzicht van vermeerderingen en verminderingen zijn de mutaties verwerkt die betrekking hebben op de exploitatie en balansposten.
Na dit overzicht volgt per voorziening een toelichting op de gemuteerde bedragen plus de reden van de voorziening.

(Bedragen x € 1.000)

Voorziening	Saldo op 01.01.2017	Vermeerdering 2017	Vermindering 2017	Vrijval 2017	Saldo op 31.12.2017
Voormalig personeel	73		12		61
Voorziening riolering	3.640	446			4.086
Totaal VZ voor verplichtingen, verliezen en risico's	**3.713**	**446**	**12**	**0**	**4.147**

<u>Toelichting op de mutaties en reden voor de voorzieningen.</u>

DOELVOORZIENINGEN
- Voorziening voormalig personeel

Doel:
Nabetaling aan voormalig personeel en pensioenvoorziening wethouders.

Mutaties:
Een bedrag van € 12.000,-- is onttrokken ten gunste van de exploitatie vanwege de dekking van de gemaakte kosten ten behoeve van voormalig personeel.

- Voorziening riolering

Doel:
De voorziening dient, zoals in het GRP is opgenomen, ter egalisatie van de rioleringskosten en - opbrengsten. Bedragen die niet worden uitgegeven worden, toegevoegd aan deze voorziening. Uitgangspunt is dat op deze manier de rioolinkomsten ten goede komen aan deze taak.

Mutaties:
In 2017 is het saldo van de baten en de lasten op het product riolering, een bedrag van € 445.920,-- aan de voorziening toegevoegd.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer
Bij de vaste schulden hebben zich de volgende mutaties voorgedaan:

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo op 01.01.2017	Vermeerdering 2017	Vermindering 2017	Saldo op 31.12.2017
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellinge	7.500		7.500	0
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	115.500	15.000	18.000	112.500
Publiekrechtelijke lichamen	10.000			10.000
Totaal	**133.000**	**15.000**	**25.500**	**122.500**

De rentelasten in 2017 met betrekking tot de langlopende schulden bedragen in totaal € 2,61 miljoen. Onder de vaste schulden per 31 december 2017 is een bedrag van € 9,0 mln. opgenomen voor een lening die op dat moment een resterende looptijd heeft van korter dan één jaar.

Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De kortlopende schulden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo op 01.01.2017	Vermeerdering 2017	Vermindering 2017	Saldo op 31.12.2017
Kasgeldleningen	0			0
Banksaldi	4.536	5.965		10.501
Overige schulden	2.822	134.074	135.064	1.833
Totaal	**7.358**	**140.039**	**135.064**	**12.334**

Het saldo van onze algemene betaalrekening bij de BNG was per 31 december 2017 negatief. Volgens de BBV regels hoort dat aan de passivazijde van de balans te worden verantwoord onder kortlopende schulden. (zie ook de toelichting aan de activakant onder liquide middelen)

Overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo op 01.01.2017	Vermeerdering 2017	Vermindering 2017	Saldo op 31.12.2017
Vooruitontvangen baten	1.306	2464	1.266	2.504
Vooruitontvangsten debiteuren				
Ontvangen voorschotten van Europese en Nederlandse overheidslichamen voor een specifiek bestedingsdoel *	1.170	937	543	1.564
Nog te betalen bedragen **	2.653	1.669	1.496	2.826
Totaal	**5.129**	**5.070**	**3.305**	**6.894**

* Zie onderstaande specificatie

** De specificatie van de nog te betalen bedragen is te vinden in deel IV, staat 6.

Specificatie voorschotten Europese en Nederlandse overheidslichamen
(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo op 01.01.2017	Vermeerdering 2017	Vermindering 2017	Saldo op 31.12.2017
Landschapstafel IJsselmonde	418	136	327	227
Mileudienst ZHZ, richtlijnen omgevingslawaai	9	0	1	8
VVE en GOA	0	53	40	13
ISV Stedelijke vernieuwing - Noordoevers	691	4	151	544
Combinatiefuncties	52	0	24	28
Landschapstafel IJsselmonde	0	744	0	744
Totaal	**1.170**	**937**	**543**	**1.564**

Gewaarborgde geldleningen

De totale restantschuld per 31 december 2017 van de gegarandeerde geldleningen bedraagt € 116,9 mln. en kan als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo per 01.01.2017	Waarvan gewaarborgd	Waarborg in 2017	Afgelost in 2017	Restant per 31.12.2017	Waarvan gewaarborgd
Directe borgstellingen	10.746	10.746		274	10.472	10.472
Achtervang WSW	111.141	111.141	4.800	9.420	106.521	106.521
Totaal	**121.887**	**121.887**	**4.800**	**9.694**	**116.993**	**116.993**

Voor toelichting zie deel II van deze jaarrekening, onderdeel 2 financiering, onder risicobeheer.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Verplichtingen

Leerlingenvervoer

Leerlingenvervoer wordt per schooljaar uitgevoerd. Het contract voor het vervoer over de schooljaren tot en met 2017/2018 is in regionaal verband openbaar aanbesteed.
Van de kosten voor het schooljaar 2017/2018 is het deel dat betrekking heeft op het boekjaar 2017, circa € 140.000,-- verantwoord in de jaarstukken 2017.
Het bedrag van het schooljaar dat betrekking heeft op 2018, circa € 242.000,-- is niet verantwoord in de jaarstukken 2017, in de loop van 2018 komen hier pas de facturen voor.

Verlofrechten 2017

Een aantal medewerkers in dienst van onze gemeente heeft in 2017 verlofrecht opgebouwd maar het verlof niet helemaal opgenomen. In totaal gaat er 5.440 uur over naar 2018, ongeveer 750 dagen.

Risico tekort APPA-plan

Wethouders vallen onder de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA). Deze wet regelt de pensioenvoorziening voor politieke ambtsdragers en hun nabestaanden.

Hendrik-Ido-Ambacht heeft de uitvoering van de regeling ondergebracht in het APPA-plan van Loyalis verzekeringen.
Er is in 2017 een nadelig verschil van € 147.500,- tussen het opgebouwde beleggingstegoed en het benodigde beleggingstegoed. In 2016 was het berekende tekort nog € 278.500. Als de gemeente het verschil niet aanvult, treedt het risico op bij pensionering.
Het tekort is ontstaan door het verlagen van de rekenrente in de periode 2014-2016.
In 2014 en 2015 hebben we respectievelijk € 117.250,- en € 185.000 – bijgestort. In 2016 hebben we niet aangevuld, omdat we inschatten dat de rekenrente op korte termijn weer zou stijgen.
Dat de rekenrente is gestegen zien we in de afname van het tekort met € 131.000,- ten opzichte van 2016 (€ 278.500,-- minus € 147.500).
We verwachten dat de rekenrente nog verder stijgt en dat er geen tekort meer zal zijn. Daarbij komt dat de daadwerkelijke vermogensgroei de laatste jaren hoger is geweest dan de rekenvoet. Wel moeten we jaarlijks de vinger aan de pols blijven houden of bijstorting gewenst is.

De Volgerlanden

Ten aanzien de grondopbrengsten van de grondexploitatie De Volgerlanden is er sprake van een aantal rechten en verplichtingen welke in onderstaande tabellen zijn weergegeven.
Hierbij is onderscheid gemaakt tussen rechten die onafhankelijk of indirect afhankelijk zijn van voorverkoop
en rechten die direct afhankelijk zijn van voorverkoop van woningen.

Rechten (grondopbrengsten) onafhankelijk of indirect afhankelijk van voorverkoop van woningen.

nr	Contractpartij	Aantal woningen	Project	Bedrag
1	BPD Ontwikkeling	51	Watervogels	982.260
TOTAAL				982.260

Verplichtingen 2017

nr	Project	Fase / omschrijving	Bedrag
1	10010	Fase 1 noord	-
2	10011	Fase 1 zuid	-
3	10012	Fase 2	128.977
4	10013	Fase 3	-
5	10014	Fase 4	86.503
6	10015	Fase 5	-
7	10016	Fase 6	604.511
8	10019	West, fase onafhankelijke kosten	64.541
9	21110	A1	353.229
10	21210	A2	-
11	22110	B1	455.688
12	22210	B2	
13	23110	C1	286.515
14	23210	C2	-
15	24110	Oost, hoofdplanstructuur	-
16	25110	Oost, fase onafhankelijke kosten	291.189
TOTAAL			2.271.153

Wet normering topinkomens

VERANTWOORDING WET NORMERING TOPINKOMENS

Bezoldiging topfunctionarissen 2017

Naam	AJM Martens	GH Logt
Functie	Gemeentesecretaris	Griffier
Duur dienstverband in 2017	1-1-2017/1-1-2018	1-1-2017/1-1-2018
Omvang dienstverband (in FTE)	1	1
Gewezen topfunctionaris	nee	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking	echt	echt
Zoniet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam		
Individueel WNT maximum	**181.000,00**	**181.000,00**
Bezoldiging	105.839,11	84.315,07
Belastbare onkostenvergoedingen	0,00	129,69
Beloningen betaalbaar op termijn	16.223,76	12.956,16
Subtotaal	122.062,87	97.400,92
Onverschuldigd betaald bedrag	0,00	0,00
Totaal bezoldiging	**122.062,87**	**97.400,92**

Vergelijkingscijfers
Gegevens 2016

Naam	AJM Martens	GH Logt
Functie	Gemeentesecretaris	Griffier
Duur dienstverband in 2016	1-1-2016/31-12-2016	1-1-2016/31-12-2016
Omvang dienstverband (in FTE)	1	1
Individueel WNT maximum 2016	**179.000,00**	**179.000,00**
Bezoldiging	103.629,48	82.795,48
Belastbare onkostenvergoedingen	0,00	0,00
Beloningen betaalbaar op termijn	13.749,78	10.998,63
Subtotaal	117.379,26	93.794,11
Onverschuldigd betaald bedrag	0,00	0,00
Totaal bezoldiging	**117.379,26**	**93.794,11**

EMU saldo

Op grond van de Europese begrotingsregels mag het landelijk EMU-tekort (het gezamenlijk tekort van het Rijk, lokale overheden en sociale fondsen) van de landen die participeren in de Economische Monetaire Unie niet boven de 0,5% van het Bruto Binnenlands Product uitkomen.

In navolgend overzicht wordt deze informatie voor wat betreft Hendrik-Ido-Ambacht gepresenteerd.

EMU-saldo jaarrekening 2017

			*(Bedragen * € 1.000)*
	1	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves *- is negatief saldo*	4.107
+	2	Afschrijvingen t.l.v. de exploitatie	2.389
+	3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen t.l.v. de exploitatie	446
-	4	Uitgaven aan investeringen in (im)materiele vaste activa die op de balans worden geactiveerd	7.104
+	5	De in mindering op de onder 4 bedoelde investeringen gebrachte ontvangen bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen	-82
+	6a	Verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiele vaste activa (tegen verkoopprijs)	
-	6b	Boekwinst op desinvesteringen in (im)materiele vaste activa	
-	7	Uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw- en woonrijp maken e.d.	8.833
+	8a	Verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)	7.615
-	8b	Boekwinst op grondverkopen	
-	9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	12
-	10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder een van de andere genoemde posten	0
+	11b	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen	0
	Berekend EMU-saldo		**-1.473**

0